

**TÜRKİYE'DE KOBİLERE VERİLEN DESTEKLER VE İNGİLTERE İLE
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yusuf ERSOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz AKYÜZ

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ocak, 2015

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

TÜRKİYE'DE KOBİLERE VERİLEN DESTEKLER VE İNGİLTERE İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Yusuf ERSOY

İşletme Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ocak 2015

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz AKYÜZ

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de KOBİ’lere verilen destekler ve İngiltere ile karşılaştırılması ve sonuç olarak, Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan destekler konusunda öneriler oluşturmaktır. Çalışma, İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan desteklerin incelenmesi ve Türkiye’deki KOBİ’lere sağlanan desteklerin karşılaştırılması ile sınırlandırılmıştır. Çalışma da tanımlayıcı ve açıklayıcı araştırma teknikleri kullanılmıştır. Bu tekniklere ek olarak ülkeler arası eğitim sistemlerinin karşılaştırılmasında kullanılan yatay yaklaşım modeli örnek olarak alınmış ve uygulanmıştır. İngiltere ve Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan destekler arasındaki farklılıklar karşılaştırılırken yatay yaklaşım kullanılmıştır. Bu çalışmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Veri toplama sırasında Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan destekler hakkındaki, tez, makale, kitap, faaliyet raporları, stratejik planlar ve araştırma raporlarından yararlanılmıştır. İngiltere ve Türkiye’de KOBİ’lere verilen desteklerin benzerlik ve farklılıkları analiz edilerek karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler bir araya getirilerek çizelgeler oluşturulmuş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Çizelgeler yorumlanmış ve Türkiye’deki KOBİ destekleri göz önüne alınarak önerilerde bulunulmuştur. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda yorum ve öneriler yapılmış, Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan desteklerle ilgili programlarda yeniden yapılandırmanın faydalı olacağı sonucuna varılmıştır. Özellikle KOBİ’lere destek sağlayan KOSGEB, TÜBİTAK ve KGF gibi kuruluşlarının yetki ve sorumluluklarının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, Türkiye, İngiltere, Destek, Hibe

ABSTRACT

SUPPORTS GIVEN TO SME IN TURKEY AND COMPARISION WITH THE UK

Yusuf ERSOY

Department of Business Administration

Uşak University The Institute Of Social Sciences, January 2015

Advisor: Assist. Prof. Dr. Yılmaz AKYÜZ

The aim of this study; Support given to SME in Turkey and comparison with the UK and consequently, to create suggestions on support for SME IN Turkey. The study is restricted to examination of supports provided for SMEs in the UK and comparison of support provided to SME in Turkey. Descriptive and explanatory research techniques were used in the study. In addition these techniques, horizontal approach has been taken as instance and used model for comparison of education system between countries. Horizontal approach has been used when comparing differences between supports for SME in the UK and Turkey. In this study, documentary screening technique has been used for collection of datas. During collection of datas theses, articles, books, annual reports, strategic plans and research reports on the supports provided for SMEs in Turkey and the United Kingdom. Similarities and differences of supports provided for SME in the UK and Turkey have been analyzed and compared. Charts have been formed bringing together obtained datas and comparisons has been made. Charts have been interpreted and considering supports for SME in Turkey has been made recommendations. As a result of study, comments and suggestions have been made according to obtained findings, that result has been concluded restructuring would be useful in supports related programs for SME in Turkey. Especially, It has been concluded that must be increased the powers and responsibilities of organizations such as KOSGEB, TUBİTAK and KGF provides support to SME.

Keywords: SME, Turkey, United Kingdom, Support, Grant

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İşletme Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 134005032 numaralı öğrencisi Yusuf Ersoy'un "Türkiye de KOBİ'lere Verilen Destekler ve İngiltere ile Karşılaştırılması" adlı tezi 12.01.2015 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

<u>JÜRİ GÖREVİ</u>	<u>JÜRİ GÖREVLİSİ ÖĞRETİM ÜYESİ</u>	<u>İMZA</u>
Üye (Tez Danışmanı)	: Yrd.Doç.Dr.Yılmaz AKYÜZ	
Üye	: Yrd.Doç.Dr.M.Hilmi ÖZKAYA	
Üye	: Yrd.Doç.Dr.Ahmet COŞKUN	
		 Doç. Dr. Veçat ÇAKIR Enstitü Müdürü V.

Not: Tutanak (imzaları haricinde) bilgisayarda doldurulmalıdır.

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın hazırlanmasında gerekli yardım ve desteği esirgemeyen, beni sürekli destekleyip yol gösteren saygıdeğer danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yılmaz AKYÜZ 'e sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim için beni cesaretlendiren ve tez çalışmam sırasında destek ve anlayışını esirgemeyen aileme, kardeşim Bünyamin ERSOY'a ve değerli eşim Tuğçe Hanım ERSOY'a teşekkür ederim.

Yusuf ERSOY

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Yusuf ERSOY
Doğum Yeri ve Tarihi : Yozgat – 03. 09. 1981

Lisans Öğrenimi : Afyon Kocatepe Üniversitesi Tekstil Mühendisliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Uşak Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : 2013 – Uşak Üniversitesi/ UBATAM

İletişim

e-posta adresi : ersoy_yusuf@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR.....	xv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KOBİ TANIMI VE ÖNEMİ	
1.1. DÜNYADA KOBİ TANIMLARI.....	3
1.1.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde KOBİ Tanımları.....	3
1.1.1.1. Fransa’da KOBİ Tanımı.....	4
1.1.1.2. İtalya’da KOBİ Tanımı.....	4
1.1.1.3. Almanya’da KOBİ Tanımı.....	5
1.1.1.4. İngiltere’de KOBİ Tanımı.....	5
1.1.1.5. Basel-II’ye Göre KOBİ Tanımı.....	7
1.1.2. Japonya’da KOBİ tanımı.....	7
1.1.3. ABD’de KOBİ Tanımı	8
1.2. TÜRKİYE’DE KOBİ TANIMI.....	8
1.2.1. KOSGEB KOBİ Tanımı.....	9
1.2.2. HALKBANK KOBİ Tanımı	10
1.2.3. EXİMBANK KOBİ Tanımı.....	10

1.2.4. HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI KOBİ Tanımı.....	10
1.2.5. DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI KOBİ Tanımı.....	10
1.3. KOBİLERİN EKONOMİDEKİ ROLLERİ.....	11
1.3.1. KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Rollerini.....	13
1.3.2. KOBİ'lerin İngiltere Ekonomisindeki Rollerini.....	15
1.4. KOBİLERİN DIŞ TİCARETTEKİ ROLLERİ.....	18
1.4.1. KOBİ'lerin Türkiye Dış Ticaretindeki Rollerini.....	18
1.4.2. KOBİ'lerin İngiltere Dış Ticaretindeki Rollerini.....	20
1.5. KOBİLERİN İSTİHDAMDAKİ ROLLERİ.....	22
1.5.1. KOBİ'lerin Türkiye'deki İstihdamdaki Rollerini	23
1.5.2. KOBİ'lerin İngiltere'deki İstihdamdaki Rollerini.....	24
1.6. KOBİLERİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI.....	27
1.6.1. KOBİ'lerin Avantajları.....	27
1.6.2. KOBİ'lerin Dezavantajları.....	28

2.BÖLÜM: TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DE UYGULANAN KOBİ POLİTİKALARI VE KOBİLERE SAĞLANAN DESTEKLER

2.1. TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DE UYGULANAN KOBİ POLİTİKALARI.....	30
2.1.1. Türkiye'de Uygulanan KOBİ Politikaları.....	30
2.1.2. İngiltere'de Uygulanan KOBİ Politikaları.....	33
2.1.3. Küçük İşletmeler Yasası (Small Business Law).....	35
2.1.4. Ankara Antlaşması.....	37
2.2. TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DE KOBİLERE DESTEK VEREN KURULUŞLAR.....	38
2.2.1. Türkiye'de KOBİ'lere Destek Veren Kuruluşlar.....	39
2.2.1.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB).....	39
2.2.1.2. Kalkınma Ajansları.....	41
2.2.1.3. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK).....	43
2.2.1.4. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu	46

(TKDK).....	
2.2.1.5. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV).....	47
2.2.1.6. Hazine Müsteşarlığı	47
2.2.1.7. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR).....	49
2.2.1.8. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB).....	50
2.2.1.9. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı.....	51
2.2.1.10. Ekonomi Bakanlığı	52
2.2.1.11. Kredi Garanti Fonu (KGF).....	53
2.2.2. İngiltere’de KOBİ’lere Destek Veren Kuruluşlar.....	54
2.2.2.1. İş Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (Department for Business Innovation and Skills- BIS).....	54
2.2.2.2. İngiliz İş Bankası (British Business Bank).....	55
2.2.2.3. Toplumsal Kalkınma Finansmanı Birliği (Community Development Finance Association –CDFA).....	56
2.2.2.4. Hazine (Her majesty’s Treasury).....	56
2.3. TÜRKİYE VE İNGİLTERE’DE KOBİLERE SAĞLANAN DESTEKLER.....	57
2.3.1. Türkiye’de KOBİ’lere Sağlanan Destekler	57
2.3.1.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destekleri.....	57
2.3.1.2. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Destekleri.....	66
2.3.1.3. Kalkınma Ajansları Destekleri.....	73
2.3.1.4. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) Destekleri	75
2.3.1.5. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Destekleri.....	78
2.3.1.6. Hazine Müsteşarlığı Destekleri.....	80
2.3.1.7. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR).....	80
2.3.1.8. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB).....	81
2.3.1.9. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Destekleri.....	82
2.3.1.10. Ekonomi Bakanlığı Destekleri.....	84

2.3.1.11. Kredi Garanti Fonu (KGF) Destekleri.....	85
2.3.2. İngiltere’de KOBİ’lere Sağlanan Destekler	86
2.3.2.1. İşletme Finansman Kefaleti (Enterprise Finance Guarantes-EFG).....	86
2.3.2.2. Learn direct (Direkt Öğrenme).....	86
2.3.2.3. İşletme Sermaye Fonları (Enterprises Capital Funds-ECF).....	87
2.3.2.4. Bölgesel Gelişim Fonu (Regional Growth Fund- RGF).....	87
2.3.2.5. İşletme Finansman Ortaklığı (Business Finance Partnership –BFP).....	88
2.3.2.6. Hızlı Büyüme Programı (Growth Accelerator Programme-GAP).....	88
2.3.2.7. İmalat Danışmanlık Hizmeti (Manufacturing Advisory Service –MAS).....	89
2.3.2.8. Başlangıç Kredileri (Start up Loans).....	90
2.3.2.9. Yatırım programı (Investment Programme).....	90
2.3.2.10. Toplumsal Kalkınma Finansman Programı (Community Developmet Finance Programme- CDFP).....	91
2.3.2.11. İş Melekleri İşbirliği Yatırım Fonu (Business Angel Co-Investment Fund).....	92

3. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE KOBİLERE VERİLEN DESTEKLER VE İNGİLTERE İLE KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. KONUYA İLİŞKİN LİTERATÜR TARAMASI.....	94
3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI KAPSAMI ve YÖNTEMİ.....	104
3.2.1. Araştırmanın Amacı.....	104
3.2.2. Araştırmanın Önemi.....	106
3.2.3. Araştırmanın Sayıltıları.....	107
3.2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	107
3.2.5. Araştırmanın Modeli.....	108
3.2.6. Araştırma Verilerinin Toplanması.....	109

3.2.7. Araştırma Verilerinin Analizi.....	109
3.3. TÜRKİYE ve İNGİLTERE’DE KOBİ’LERE SAĞLANAN DESTEKLER ve KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ.....	110
3.3.1. Türkiye’de KOBİ’lere Sağlanan Desteklerin Analizi.....	110
3.3.2. İngiltere’de KOBİ’lere Sağlanan Desteklerin Analizi.....	117
3.3.3. Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere Sağlanan Desteklerin Karşılaştırmalı Analizi	122
3.3.4. SWOT Analizi.....	126
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	128
KAYNAKÇA.....	133

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	AB’de KOBİ Tanımı	4
Tablo 2.	Fransa’da KOBİ Tanımı	4
Tablo 3.	İngiltere HMRC KOBİ Tanımlaması	5
Tablo 4.	İngiltere İş, Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (BIS) KOBİ Tanımlaması	6
Tablo 5.	Japonya’da KOBİ Tanımı	7
Tablo 6.	ABD’de KOBİ Tanımı	8
Tablo 7.	Türkiye’de KOBİ Tanımı	11
Tablo 8.	KOBİ’lerin Ülke Ekonomileri İçindeki Yerleri (%)	12
Tablo 9.	Türkiye’de KOBİ’lerin 2011-2013 Yılları Arasındaki İhracatı	19
Tablo 10.	Türkiye’de KOBİ’lerin 2011-2013 Yılları Arasındaki İthalatı	20
Tablo 11.	İngiltere’de Kayıtlı ve Dış Ticaretle Uğraşan İşletmelerin Dış Ticaretteki Payları (%), 2012	21
Tablo 12.	Türkiye’de İşletmelerin Sektörlere Göre Dağılımları	23
Tablo 13.	Ölçeklerine Göre İngiltere’deki İşletmelerin Sayıları, İstihdamları ve Ciroları, 2014	25
Tablo 14.	İngiltere’de İşletmelerin Sektörlere Göre Dağılımları, 2014	26
Tablo 15.	Ölçeklerine Göre İngiltere’deki İşletmelerin Sayıları, İstihdamları ve Ciroları, 2012	27
Tablo 16.	Kalkınma Ajansları Listesi	43
Tablo 17.	Tematik Proje Destek Programı Destek Unsurları	59
Tablo 18.	AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	61
Tablo 19.	Genel Destek Programları Destekleri	62
Tablo 20.	Yeni Girişimci Desteğinin Unsurları, Oranı, Süresi ve Üst Limiti	64
Tablo 21.	Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı Unsurları, Oran ve Üst Limiti	65
Tablo 22.	TKDK Destekleri Listesi	80
Tablo 23.	Türkiye’de 2008-2012 Yılları Arasında KOBİ’lere Sağlanan	110

	Destek Miktarları	
Tablo 24.	Türkiye'deki KOBİ'lerin 2009,2011 ve 2012 Yılları Arasında İstihdam, Dış Ticaret ve Cirodaki Payları	112
Tablo 25.	Türkiye'de 2009,2011 ve 2012 Yılları Arasında KOBİ'lerin İstihdam ve Toplam Finansmandaki Durumu	113
Tablo 26.	TÜBİTAK Tarafından 2006-2012 Yılları Arasında KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansman Tutarı	114
Tablo 27.	Kalkınma Ajansları Tarafından 2010-2014 Yıllarında KOBİ'lere sağlanan Mali Destek Tutarları	115
Tablo 28.	TESKOMB Tarafından 2012-2013 Yıllarında KOBİ'lere Kullandırılan Kredi Tutarları	115
Tablo 29.	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından 2009-2013 Yıllarında KOBİ'lere Sağlanan Destek Tutarları	115
Tablo 30.	KOSGEB Tarafından 2008-2013 Yıllarında KOBİ'lere Sağlanan Destek Tutarları	116
Tablo 31.	İngiltere'de 2008-2012 Yılları Arasında KOBİ'lere Sağlanan Destek Miktarları	117
Tablo 32.	İngiltere'de 2011-2014 Yılları Arasında KOBİ'lerin Durumu	119
Tablo 33.	İngiltere'de 2011-2012 Yılları Arasında KOBİ'lerin İstihdam ve Toplam Finansmandaki Durumu	120
Tablo 34.	İngiltere'de 2013-2014 Yılları Arasında KOBİ'lere Bölgesel Gelişim Fonu (RGF) Aracılığıyla Sağlanan Destek Miktarları	120
Tablo 35.	İngiltere'de 2013 Yılında KOBİ'lere İşletme Finansman Ortaklığı Programı (BFP) Aracılığıyla Sağlanan Destek Miktarı	120
Tablo 36.	İngiltere'de 2005-2011 Yılları Arasında KOBİ'lere CDFFA Aracılığıyla Sağlanan Destek Miktarı	121
Tablo 37.	İngiltere'de 2009-2013 Yılları Arasında İşletme'lere İşletme Sermaye Fonları (ECF) Aracılığıyla Sağlanan Destek Miktarı	121
Tablo 38.	Türkiye'de ve İngiltere'de 2008-2012 Yılları Arasında KOBİ'lere Sağlanan Destek Miktarları	123
Tablo 39.	Avrupa Birliğinde KOBİ'lerin Durumu, 2012	124
Tablo 40.	Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere Sağlanan Destekler SWOT Analizi	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	(TÜİK), Girişim, İstihdam ve FMKD' in dağılımı, 2012	14
Şekil 2.	(BİS: İş nüfus tahminleri)İşletme, Çalışan ve İş hacminin dağılımı, 2014	16
Şekil 3.	İngiltere'de Kayıtlı Bulunan İşletmelerin Dış Ticaretteki Payları (%), 2012	22
Şekil 4.	Türkiye'de KOBİ'lere Bankalardan Sağlanan İşletme Kredisi ve KOBİ'lerin Kullanmadığı Kredi Miktarları	111
Şekil 5.	Türkiye'de KOBİ'lerde 2009-2013 Yılları Arası İthalat ve İhracat karşılaştırılması	111
Şekil 6.	Türkiye'deki KOBİ'lerin Toplam İstihdamdaki Payları	112
Şekil 7.	Türkiye'deki KOBİ'lerin Toplam Ciro'daki Payları	113
Şekil 8.	TÜBİTAK Tarafından KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansman Tutarının 2006-2012 Yıllarında Değişimi	114
Şekil 9.	KOSGEB Tarafından KOBİ'lere Sağlanan Toplam Geri Ödemesiz Finansman Tutarının 2008-2013 Yıllarında Değişimi	116
Şekil 10.	İngiltere'de KOBİ'lere Bankalardan Sağlanan İşletme Kredisi ve KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansman Miktarları, 2014	118
Şekil 11.	İngiltere'de KOBİ'lerde 2011-2014 Yılları Arası İstihdam Durumu karşılaştırılması	119
Şekil 12.	Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansman Miktarlarının Karşılaştırılması, 2014	123

KISALTMALAR

Bu tez çalışmasında, kullanılan kısaltmalar parantez içerisinde açıklanmakla birlikte sıkça kullanılan kısaltmaların açılımları aşağıda verilmiştir.

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	: Araştırma Geliştirme
BIS	: Department for Business Innovation & Skills (İş Yenilik ve Beceriler Bakanlığı)
BFP	: Business Finance Partnership (İşletme Finansman Ortaklığı)
CDFA	: Community Development Finance Association (Toplumsal Kalkınma Finansmanı Birliği)
CDFP	: Community Development Finance Programme (Toplumsal Kalkınma Finansman Programı)
CSBF	: Kanada Küçük İşletme Finansmanı Programı
DTM	: Dış Ticaret Müsteşarlığı
DTSS	: Dış Ticaret Sermaye Şirketleri
ECF	: Enterprises Capital Funds (İşletme Sermaye Fonları)
EFG	: Enterprise Finance Guarantes (İşletme Finansman Kefaleti)
EXIMBANK	: Türkiye İhracat Kredi Bankası
FMKD	: Faktör Maliyeti Katma Değeri
GAP	: Growth Accelerator Programme (Hızlı Büyüme Programı)
GBP	: Great Britain Pound (İngiliz Para Birimi- Sterlin)
HMRC	: Her Majesty's Revenue and Customs (Gelir ve Gümrükler Genel Müdürlüğü)
IPA	: Instrument for Pre-Accession Assistance (Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı)
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İŞGEM	: İş Geliştirme Merkezi
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
İTEP	: İleri Teknoloji Projeleri Desteği

KGF	: Kredi Garanti Fonu A.Ş
KOBİ	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletme
KOBİ A.Ş	: KOBİ Girişim Sermayesi ve Yatırım Ortaklığı A.Ş
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KUDAKA	: Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı
LSE	: The London School Of Economics and Political Science
MAS	: Manufacturing Advisory Service (İmalat Danışmanlık Hizmeti)
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
RGF	: Regional Growth Fund (Bölgesel Gelişim Fonu)
RSA	: Regional Selective Assistance programme (Bölgesel Seçici Yardım Programı)
SDŞ	: Sektörel Dış Ticaret Şirketleri
SME	: Small and Medium Sized Enterprises (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler)
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences(Sosyal Bilimler için İstatistiksel Bilgisayar Programı)
SWOT	:Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler)
T.B.M.M	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEKMER	: Teknoloji Geliştirme Merkezi
TESK	: Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TESKOMB	: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği
TGP	: Teknoloji Geliştirme Projeleri
TL	: Türk Lirası
TKDK	: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Küreselleşmeye bağlı olarak, son yıllarda birçok dünya ülkesi uluslararası pazarlarda rekabet etmek ve ekonomilerini güçlü tutmak için politikalar geliştirmektedir. Bu politikaların başında bölgesel kalkınma gelmektedir ve bunun en büyük aktörleri ise değişen ve sürekli gelişen koşullara çabuk ve hızlı bir şekilde adapte olabilen (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler) KOBİ'lerdir.

KOBİ'ler gelişmekte olan ülkelerin sosyal ve ekonomik anlamda en önemli yapıtaşları yani belkemiği niteliğinde olan işletmelerdir. Türkiye'de KOBİ'ler birçok dünya ülkesinde olduğu gibi ekonominin lokomotif ve istihdamın en önemli merkezleridir. Sanayileşmeye bağlı olarak büyük işletmelerin sayıları artmış ve seri üretim dünya genelinde kabul görmüştür.

İnsan istek ve ihtiyaçları ekonomi ve teknolojiye bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Büyük işletmeler yapıları gereği standart ürün üretimi gerçekleştirdiklerinden tüketicinin her türlü istek ve ihtiyaçlarına cevap verememektedir. KOBİ'lerin esnek üretime adaptasyonu tüketiciyi KOBİ'lere yönlendirmektedir. Ayrıca KOBİ'ler kriz ortamlarından büyük işletmelere oranla daha çabuk çıkabilmektedirler. KOBİ'ler istihdam ettikleri personellerin nitelik ve vasıf kazanmalarına yardımcı olan bir mesleki eğitim kurumu görevi de yapmaktadırlar. KOBİ'lere gerekli önemin verilmesi ve geliştirilmesi Türkiye'nin ekonomik ve sosyal anlamda gelişmesi için çok büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere verilen destekler incelenmek suretiyle karşılaştırılarak yorum ve öneriler yapılacaktır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Dünyada, Türkiye'de ve İngiltere'de KOBİ kavramı anlatılmıştır. KOBİ'lerin ekonomide, istihdamda ve dış ticaretteki öneminden bahsedilmiştir, KOBİ'lerin avantaj ve dezavantajları anlatılmıştır.

İkinci bölümde, Türkiye ve İngiltere'de uygulanan KOBİ politikaları ve KOBİ'lere sağlanan destek ve teşviklerden bahsedilmiştir. Türkiye'de ve İngiltere'de KOBİ'lere destek veren kuruluşlar ve destek türleri anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde, Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan destekler, KOBİ politikaları hakkında daha önce yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir. Araştırmanın amacı, kapsamı, yöntemi, sınırlılıkları anlatılmış ve literatür çalışmasına yer verilmiştir. İngiltere ve Türkiye’de KOBİ’lere belirli yıllarda sağlanan destekler çizelgeler, grafikler kullanılarak karşılaştırılmış, analiz ve değerlendirmeler de bulunulmuştur.

1. BÖLÜM: DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KOBİ TANIMI VE ÖNEMİ

Bu bölümde, Türkiye ve dünyada KOBİ tanımlarından bahsedilmiş, ayrıca KOBİ'lerin ekonomide, dış ticarete, istihdamda rollerine, KOBİ'lerin avantaj ve dezavantajlarına yer verilmiştir. Ek olarak ise Türkiye ve İngiltere de KOBİ dağılım bilgisinden bahsedilmiştir.

1.1. DÜNYADA KOBİ TANIMLARI

1.1.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde KOBİ Tanımları

Avrupa Birliğinde küçük ve orta ölçekli işletmeler merkezi bir rol oynar. KOBİ'lerin kurumsal yeteneklerinin temel kaynağı; yenilikler ve istihdamdır. 27 ülkeden oluşan Avrupa Birliği içerisinde KOBİ'ler, tüm girişimlerin % 99'unu oluşturmakta ve 65 milyon istihdam sağlamaktadır. Fakat ekonomide bu denli payları olmalarına rağmen, sürekli piyasada yaşanan sıkıntılarla yüzleşmektedirler. Özellikle KOBİ'lere iş kurma için geçen başlangıç sürecinde sermaye ve kredi sağlanmasında zorluklarla karşılaşmaktadır¹.

Avrupa Birliği komisyonu tarafından Haziran 2011 tarihinde, 2012 yılı için yapılan KOBİ tanımında 3 parametre kullanılmıştır;

- Mikro ölçekli işletmeler: 10 kişiye kadar işçi çalıştıran
- Küçük ölçekli işletmeler: 50 kişiye kadar işçi çalıştıran
- Orta ölçekli işletmeler: 250 kişiye kadar işçi çalıştıran işletmeler olarak tanımlanmışlardır.

Ayrıca bu işletmelerin yıllık ciroları € 50 milyondan ve bilanço toplamları da € 43 milyondan fazla olamaz şeklinde belirtilmiştir. Avrupa Birliği tarafından yapılan tanım olmasına rağmen, Almanya'da maksimum işçi sayısı 255, Belçika da ise 100 olarak sınırlandırılmıştır².

¹ Fatma Yörük. "KOBİ'lerde İnsan Kaynakları Yönetimi", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2011), s. 6.

² http://en.wikipedia.org/wiki/Small_and_medium-sized_enterprises,[13 Kasım 2014],s. 1

Tablo 1. AB’de KOBİ Tanımı

Ölçek	Çalışan sayısı	Ciro(Yıllık satış) Milyon €	Bilanço toplamı Milyon €
Orta	≤ 250	≤ 50	≤ 43
Küçük	≤ 50	≤ 10	≤ 10
Mikro	≤ 10	≤ 2	≤ 2

Kaynak:http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm, 19.11.2014

Tablo 1 ‘de gösterildiği gibi AB (Avrupa Birliği) ’de bir işletmenin KOBİ tanımına girebilmesi için çalışan sayısının 1-249 arasında olması ve bilanço toplamının 43 milyon € üzerinde olmaması gerekmektedir.

1.1.1.1. Fransa’da KOBİ Tanımı

Fransa’da KOBİ’ler, yöneticilerin şahsen ve doğrudan doğruya mali, teknik sosyal, ahlaki ve yasal şartlar üstlenmesi gereken işletmeler olarak tanımlanmakta, çalışan sayısına göre ise aşağıdaki tablo ile ölçeklerine göre ayrılmaktadır.^{3 4}

Tablo 2. Fransa’da KOBİ Tanımı

Ölçek	Çalışan sayısı
Küçük	1-49 (dahil)
Orta	50-249 (dahil)
Büyük	≥ 250

Kaynak: Adnan Çelik ve Tahir Akgemci. **Girişimcilik Kültürü ve KOBİ’ler**, İkinci baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, 2007, s. 118.

1.1.1.2. İtalya’da KOBİ Tanımı

İtalya’da KOBİ’ler, çalışan sayısı ve sabit sermaye yatırıma göre sınıflandırılır. Bu duruma bağlı olarak en fazla 250 işçisi olan işletmeler KOBİ sayılmaktadır. Bunun yanı sıra işletmenin profesyonel yöneticiye sahip olması da

³ Adnan Çelik ve Tahir Akgemci. **Girişimcilik Kültürü ve KOBİ’ler**, İkinci Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, 2007, s. 118.

⁴ Yörük, **Ön. Ver.**, s. 9.

nitel bir ölçüt olarak dikkate alınmaktadır. Eğer işletme profesyonel yöneticiye sahip ise, büyük işletme olarak tanımlanmaktadır^{5 6}.

1.1.1.3. Almanya’da KOBİ Tanımı

Çeşitli sanayilere ve çalışan kişi sayılarına bağlı olarak ve Avrupa Birliğine uyum açısından Almanya’da KOBİ tanımı 2 ölçekte değerlendirilmiştir. Çalışan sayısı 1-49 (dahil) arası olan işletmeler küçük, 50-249(dahil) arası orta büyüklükteki işletmeler olarak sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda bir işletmenin Almanya’da KOBİ tanımına girebilmesi için 1-249 (dahil) çalışanı olması gerekmektedir⁷.

1.1.1.4. İngiltere’de KOBİ Tanımı

HMRC (Her Majesty’s Revenue and Customs): Gelir ve Gümrükler Genel Müdürlüğü, İngiltere de KOBİ’leri işçi sayısı, ciro ve bilançolara göre küçük ölçekli ve orta ölçekli işletmeler olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Bu gruplar 30 Ocak 2004 tarihinden sonra tekrar HMRC tarafından güncellenerek tanımlanmıştır. Güncel tanım, aşağıdaki tabloda verildiği gibidir⁸.

Tablo 3. İngiltere HMRC KOBİ Tanımlaması

30 Ocak 2004 ‘den sonra			
Ölçek	Ciro	Bilanço	İşçi Sayısı
Küçük	< £ 5,6 Milyon	< £ 2.8 Milyon	< 50
Orta	< £ 22.8 Milyon	< £ 11.4 Milyon	< 250

Kaynak:<http://www.hmrc.gov.uk/manuals/camanual/ca23170.htm>,15.11.2014

Tablo 3 ‘de gösterildiği gibi İngiltere de bir işletmenin 30 Ocak 2004’den sonra KOBİ tanımına girebilmesi için çalışan sayısının 1-249 arasında olması ve bilançosunun 11,4 milyon £ üzerinde olmaması gerekmektedir.

"Bolton Komitesi 1971 yılında yaptığı tanımlama ile küçük işletmelerin en önemli özelliklerini üç temel başlık altında tanımlanmıştır. Bu tanımlamaya göre küçük işletmelerin üç temel özelliği;

⁵ Çelik, Akgeçici, **Ön. Ver.**, s.118.

⁶ Yörük, **Ön. Ver.**, s. 8.

⁷ Çelik, Akgeçici, **Ön. Ver.**, s.118.

⁸ <http://www.hmrc.gov.uk/manuals/camanual/ca23170.htm>, [15 Kasım 2014], s. 1.

- Piyasadaki paylarının oldukça düşük olması
- Kendi sahipleri tarafından geleneksel yöntemlerle idare edilmesi
- Bağımsız olması yani büyük bir işletmeye herhangi bir bağının olmaması

şeklinde sıralanabilir. Ayrıca küçük işletmelerin sayısal tanımlamalarının işletmenin faaliyet gösterdiği ilgili sektörler göre değişebileceği de Bolton Komitesi tarafından ifade edilmiştir. Bu bağlamda işletmeler ölçeklendirilirken iki yöntem kullanılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Birinci yöntem işletmede istihdam edilen çalışan sayısı, ikinci yöntem ise işletmenin cirosu olarak kabul edilmiştir. Fakat İngiltere’de hali hazırda kullanılan KOBİ tanımı Şirketler Yasası’nın 248. Maddesinde tanımlanmıştır. Söz konusu kanuna göre bir işletmenin ” **Orta Ölçekli İşletme**” olarak kabul edilebilmesi için ise aşağıdaki kriterlerden en az ikisini sağlıyor olması gerekmektedir:

- Cirosu en fazla 2,8 milyon sterlini olmalı
- Çalışan sayısı en fazla 50 olmalı
- Bilanço toplamı en fazla 1 milyon sterlin olmalı

İngiltere İş, Yenilik ve Beceriler Bakanlığı ise istatistiki veri elde etmek amacıyla aşağıdaki tanımlamaları kullanmaktadır.

Tablo 4. İngiltere İş, Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (BIS) KOBİ Tanımlaması

İşletme Ölçeği	Çalışan Sayısı
Mikro İşletme	0-9
Küçük İşletme	10-49
Orta Ölçekli İşletme	50-249
Büyük Ölçekli	250+

Kaynak:<http://www.parliament.uk/business/publications/research/briefing-papers/SN06078/small-businesses-and-the-uk-economy>, 15.11.2014

Uygulamalarda mikro işletmeler ayrı bir sınıflandırma içinde değerlendirilmek yerine küçük işletmelerin içinde kabul edilmektedir⁹.

Bir diğer destekleyici tanımda ise; küçük ölçekli işletmeler 1-49 arası işçi çalıştıran, orta ölçekli işletmeler 50-249 arası işçi çalıştıran, büyük ölçekli işletmeler 250 ve üzerinde işçi çalıştıran işletmeler olarak tanımlanmıştır¹⁰.

İngiltere’de Küçük ve orta ölçekli işletmeler SME (Small and Medium Sized Enterprises) olarak tanımlanmaktadır.

⁹ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü. **İngiltere’de KOBİ’ler İçin Devlet Destekli Finansman Yolları**, [1 Mart 2014] ,s.6.

<http://esnaf.gtb.gov.tr/data/5383452a487c8e3080f6cee7/%C4%B0ngiltere%20Raporu.pdf>,[15 Kasım 2014]

¹⁰ Matthew Ward ve Chris Rhodes. **Small Business and the UK Economy**, House of Commons Library, [9 Aralık 2014] s,4.

1.1.1.5. Basel-II'ye Göre KOBİ Tanımı

İsviçre'nin Basel kentinde yerleşik Bank For International Settlements- BS bünyesinde faaliyet gösteren takas bank yönetiminde oluşturulan G10 ülkelerinin bankacılık denetim otoriteleri ve merkez bankaları yetkililerinin bir araya gelerek oluşturdukları ve 1988 yılında standart haline getirilen sermaye uzlaşılarının adıdır. 1988 yılında yayınlanan Basel-I standartları ile bankaların uyması gereken kriterleri belirlenmiştir, Basel-I kriterlerinin yetersizliğine istinaden Basel-II standartları ortaya çıkmıştır¹¹.

"Basel-II' ye göre KOBİ tanımı firmanın yıllık cirosuna göre yapılmaktadır. Yıllık cirosu 50 milyon euroyu geçmeyen firmalar KOBİ olarak kabul edilmektedir. Söz konusu KOBİ bankadan 1 milyon euronun üzerinde kredi kullanırsa "Kurumsal KOBİ" 1 milyon euronun altında kredi kullandığı takdirde ise "Perakende KOBİ" olarak tanımlanacaktır. Bu sınıflamaya göre de kredi maliyeti değişkenlik gösterecektir"¹².

1.1.2. Japonya'da KOBİ tanımı

Kinki (Kansai) Bölgesi Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bürosundan edinilen bilgiler ışığında H.Banu YILMAZ tarafından hazırlanan eğitim programında (Tablo 5) Japonya'da KOBİ tanımına yer verilmiştir.¹³

Tablo 5. Japonya'da KOBİ Tanımı

Sektör	Sermaye	Çalışan sayısı
İmalat, İnşaat, Ulaşım	< 300 Milyon Yen	< 300
Toptan satış	< 100 Milyon Yen	< 100
Hizmet sektörü	< 50 Milyon Yen	< 100
Perakendecilik	< 50 Milyon Yen	< 50

Kaynak:<http://www.tobb.org.tr/AvrupaBirligiDairesi/Dokumanlar/Raporlar/JaponyaRaporu.pdf>, 15.11.2014

¹¹ <http://muhasebeturk.org/ecopedia/383-b/31813-basel-ve-nedir-ne-demek.html>, [15 Kasım 2014], s.1.

¹² <http://www.mevzuat.net/fayda/basel2kriterleri.htm>, [15 Kasım 2014], s.1.

¹³ Banu, H., Yılmaz, "Özel Sektörlerin Geliştirilmesi, Bölgesel Bazdaki KOBİ'lerin İyileştirilmesi Eğitim Programı ", **Ekonomik Forum Dergisi**, Nisan 2010, s.52.

<http://www.tobb.org.tr/AvrupaBirligiDairesi/Dokumanlar/Raporlar/JaponyaRaporu.pdf> , [15 Kasım 2014]

1.1.3. ABD’de KOBİ Tanımı

ABD’de işletmeler faaliyet gösterdikleri sektörlere (üretim, çiftçilik ve hizmet sektörleri) çalıştırılan işçi sayısı ve yıllık firma gelirlerine göre küçük ve orta büyüklükte işletmeler olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Ticaret Komisyonu tarafından yapılan KOBİ tanımı Tablo 7 ‘de gösterilmiştir¹⁴.

Tablo 6. ABD’de KOBİ Tanımı

Kriter	Üretimde Fakat ihracatta olmayan firmalar	İhracat Servis Firmaları		Çiftlikler
		En çok	Yüksek değerli	
İşçi sayısı	< 500	< 500	< 500	< 500
Yıllık gelir	Uygulanabilir değil	≤\$ 7 Milyon	≤\$ 25 Milyon	≤\$ 250 Milyon

Kaynak:<http://www.usitc.gov/publications/332/pub4125.pdf>, 13.11.2014

1.2. TÜRKİYE’DE KOBİ TANIMI

Bütün ekonomilerin temelini oluşturmasına rağmen günümüzde dünya literatüründe genel kabul görmüş bir KOBİ tanımı mevcut değildir¹⁵.

Bu işletmelerin yapılarına bağlı olarak kesin bir tanım yapmak oldukça zordur. İşletmelerin faaliyet gösterdikleri sektörlere, üretim tekniklerine, mevcut buldukları bölgelere bağlı olarak aynı ülkenin farklı kesimlerinde bile KOBİ tanımı değişiklik göstermektedir¹⁶.

¹⁴ United States International Trade Commission, Small and Medium-Sized Enterprises: Overview of Participation in U.S. Exports, Investigation No:332-508,Publication:4125, January 2010, s.2.
<http://www.usitc.gov/publications/332/pub4125.pdf>, [15 Kasım 2014]

¹⁵ Halil Sarıaslan. **Türkiye Ekonomisinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, İmalat Sanayinde Sorunlar ve Yeni Stratejiler**, TOBB Genel Yayın No: 309, BÖM:35, Ankara, 1996.

¹⁶ Müslüme Narin ve Sevim Akdemir, “Türkiye de KOBİ’lere Sağlanan Destekler”, **Gazi Üniversitesi İktisat Bölümü Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 55, 2005, s.44

KOBİ tanımı günün şartlarına uygun olarak revize edilmiştir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), KOSGEB(Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı), TESK(Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu), ve TOBB(Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)'un katkılarıyla gerçekleştirilen bir dizi toplantı ile KOBİ'lerin desteklerden daha fazla yararlanması amacıyla, revize edilmiştir. Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin tanımı ve niteliklerini belirleyen yönetmelik 4 Kasım 2012 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik kapsamında yapılan değişiklikler arasında, KOBİ tanımının kriterlerinden olan "Yıllık net satış hasılatı"ve "Mali bilanço" üst limiti 25 milyon TL'den 40 milyon TL'ye yükseltilirken, yıllık çalışan personel sayısı üst limiti 250 çalışan olarak korunmuştur. Yapılan düzenleme ile mikro, küçük ve orta büyüklükteki ekonomik birim ve girişimlerin tanımları yeniden belirlenmiştir ve bu bağlamda ise;

Mikro işletmeler: 10 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık satış hasılatı veya mali bilançodan herhangi biri 1 milyon TL'yi aşmayan işletmeler, mikro işletme olarak isimlendirilmektedir.

Küçük işletmeler: 50 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık satış hasılatı veya mali bilançodan herhangi biri 8 milyon TL'yi aşmayan işletmeler, küçük işletme olarak isimlendirilmektedir.

Orta büyüklükteki işletmeler: 250 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık satış hasılatı veya mali bilançodan herhangi biri 25 milyon TL'yi aşmayan işletmeler, orta büyüklükte işletme olarak isimlendirilmektedir. Bu duruma bağlı olarak aşağıda farklı kurumlara göre KOBİ tanımlarına yer verilmiştir.

1.2.1. KOSGEB KOBİ Tanımı

Daha fazla KOBİ'nin devlet desteklerinden yararlanmasına imkan sağlayacak mevzuat değişikliği Resmi gazetenin 4 Kasım 2012 tarihli sayısında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yapılan düzenlemeyle, 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 40 milyon Türk

lirasını aşmayan ekonomik birimler, girişimler KOBİ tanımı kapsamına dahil edilmiştir¹⁷.

1.2.2 HALKBANK KOBİ Tanımı

İş yerlerinde 1-250 işçi çalıştıran, arsa ve bina hariç; makine, tesis ve cihazları, taşıt araç gereçleri ve diğer demirbaşları toplamı net tutarı 950000 Türk lirasını aşmayan işletmeler KOBİ sanayi işletmeleri olarak kabul edilmiştir¹⁸.

1.2.3. EXİMBANK KOBİ Tanımı

Yasal statüsü ne olursa olsun, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişiye ait olup, 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden, yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirasını aşmayan, bağımsız işletme tanımına giren, imalatçı, imalatçı-ihracatçı ve ihracatçı özelliğine sahip mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler olarak tanımlanmıştır¹⁹.

1.2.4. HAZİNE MÜŞTEŞARLIĞI KOBİ Tanımı

İmalat sanayinde faaliyette bulunan ve yasal defter kayıtlarında, arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat, tesis, taşıt araç ve gereçleri, demirbaşlar ve benzeri toplamının net tutarı 400000 TL'yi aşmayan; 1-9 işçi çalıştıran işletmeler çok küçük ölçekli, 10-49 işçi çalıştıran işletmeler küçük ölçekli, 50-250 işçi çalıştıran işletmeler orta ölçekli işletmeler olarak tanımlanmaktadır²⁰.

1.2.5. DIŞ TİCARET MÜŞTEŞARLIĞI KOBİ Tanımı

İmalat sanayinde faaliyet gösteren, 1-200 işçi çalıştıran gerçek usulde defter tutan, arsa ve bina hariç sabit sermaye tutarı bilanço net değeri itibariyle 2 milyon ABD doları karşılığı TL'yi aşmayan işletmeler, KOBİ olarak tanımlanıyor²¹.

¹⁷ Bakanlar Kurulu, " Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasında Dair Yönetmelik", [4 Kasım 2012], s. 1-3

¹⁸ Narin, Akdemir, **Ön. Ver.**, s.45

¹⁹ Bakanlar Kurulu " 3332 Sayılı Kanuna İlişkin 2013/4286 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 6. Maddesine İstinaden Türk EXİMBANK KOBİ İhracata Hazırlık Kredileri Uygulama Esasları (20.05.2013 Revizyonu)", [25 Şubat 2013], s. 2.

²⁰ Rifat Sait. "Türkiye Ekonomisinde KOBİ'ler ve Avrupa Birliği'ne Uyumluları", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, 2006), s. 19.

²¹ Kerim Doğanay, "İhracata Yönelik Devlet Yardımları" Dış Ticaret Müsteşarlığında Sunum, <http://abm.tobb.org.tr/haberler/abdisbirligi/Kerim%20Doganay%20Sunu%C5%9F.ppt> , [15 Kasım 2014], s. 3

04.11.2012 tarih ve 790 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile KOBİ tanımı yeniden düzenlenerek revize edilmiştir. Bu tanıma bağlı olarak KOBİ’ler aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır²².

Tablo 7. Türkiye’de KOBİ Tanımı

Kriter	Mikro Ölçekli KOBİ	Küçük Ölçekli KOBİ	Orta Ölçekli KOBİ
Çalışan Personel Sayısı	< 10	< 50	< 250
Yıllık Net Satış Hâsılatı	≤ 1 Milyon TL	≤ 8 Milyon TL	≤ 40 Milyon TL
Yıllık Mali Bilanço Toplamı	≤ 1 Milyon TL	≤ 8 Milyon TL	≤ 40 Milyon TL

Kaynak:<http://www.kobi.org.tr/index.php/tanimi/layout>,12.11.2014.

Tablo 7.’de gösterildiği gibi Türkiye’de bir işletmenin KOBİ tanımına girebilmesi için çalışan sayısının 1-249 arasında olması ve yıllık mali bilançosunun 40 milyon TL üzerinde olmaması gerekmektedir.

1.3. KOBİLERİN EKONOMİDEKİ ROLLERİ

KOBİ’ler ekonomik sistemde yer alan işletmelerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Değişen dünya koşulları ve teknolojinin etkisiyle birlikte ülkeler arası ekonomik politikalar birbirine yaklaşılmaya başlamış, dünya genelinde para, sermaye ve ticaret hareketliliği sınır tanımaz bir hal almıştır. Bu bağlamda düşünüldüğünde KOBİ’ler bir ülke ekonomisinin, sağlıklı bir şekilde gelişmesinde, ticaretin en optimum şekilde yapılmasında ve kentleşmenin düzgün bir şekilde oluşturulmasında önemli bir yere sahiptirler. Globalleşme ile birlikte ülkeler arası ticaret sınırları kalkmış ve birçok ticaret antlaşması yapılmıştır. Globalleşmenin etkisiyle firmalar ulusal pazarlardan çok uluslararası pazarlardan pay kapma yarışı içerisine girmişlerdir. Böyle bir ortamda KOBİ’ler esnek yapılarına, yeni üretim yöntem ve tekniklerine bağlı olarak uluslararası pazarda yer alabilecek

²² Bakanlar Kurulu, “ Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasında Dair Yönetmelik”, [4 Kasım 2012], s. 1-3

durumdadırlar. KOBİ'lerin bu özellikleri ülke genelinde sanayileşme sürecinde lokomotif role sahip olduklarının açık bir ifadesidir. KOBİ'lerin bölgesel ve yerel kalkınmaya sağladıkları katkılar, istihdamdaki rolleri ve ekonomideki rolleri tüm dünya ülkeleri tarafından kabul görmektedir²³.

KOBİ'ler gelişmekte olan ülkelerde olduğu kadar gelişmiş ülkelerde de ekonominin can damarı ve lokomotifi olarak halen kabul görmektedir. KOBİ'ler Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD(Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ülkelerinde; yenilik, istihdam ve ekonomik büyüme açısından oldukça önemli bir yere sahiptirler²⁴.

Tablo 8. KOBİ'lerin Ülke Ekonomileri İçindeki Yerleri (%)

Ülke	KOBİ'lerin Toplam İşletmelere Oranı	KOBİ'lerde Çalışanların İstihdamda Oranı	KOBİ'lerin Yatırımdaki Payı	KOBİ'lerin Üretimdeki Payı	KOBİ'lerin Katma Değer Payı
ABD	97,2	50,4	38	36,2	36,2
Japonya	99,4	81,4	40	52	52
İngiltere	96	36	29	25	25
Fransa	99,9	49,4	45	54	54
İtalya	97	56	36	53	53
Türkiye	99,8	76,7	38	37,7	26,5

Kaynak:<http://www.mesuttekin.com/2013/06/kobilerin-ekonomi-icindeki-yeri-ve.html>,16.11.2014.

Tablo 8. değerlendirildiğinde, KOBİ'lerin toplam işletmelere oranının en az olduğu ülke İngiltere'dir. Yine KOBİ'lerin katma değer payı en az olan ülkeler sırasıyla % 25 ile İngiltere ve % 26,5 ile Türkiye'dir. KOBİ'lerde istihdamın en yüksek % 81,4 ile Japonya da olduğu görülmektedir. KOBİ'lerin yatırımdaki payları değerlendirildiğinde Türkiye deki KOBİ'lerin İngiltere deki KOBİ'lerden daha fazla paya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

²³ http://www.usak.org.tr/analiz_det.php?id=17&cat=365365939#.VIxHmtKsVDQ, [16 Kasım 2014], s. 1.

²⁴ <http://www.mesuttekin.com/2013/06/kobilerin-ekonomi-icindeki-yeri-ve.html>, [16 Kasım 2014], s. 1.

‘‘Gerek ülkemizde, gerekse dünya ekonomilerinde KOBİ’ler yaşanan önemli krizlerden fazlaca etkilenmemiş ve hatta bu krizlerin atlatılmasında önemli roller üstlenmişlerdir. KOBİ’ler sadece geri kalmış ülkelerde yaygın değildir. Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerle, sanayisini tamamlamış gelişmiş ülkelerdeki KOBİ’ler sayı, istihdam ve katma değer olarak karşılaştırılırsa, gelişmiş ekonomilerde de KOBİ’lerin önemli bir yeri olduğu görülür’’.²⁵

Dünya’da KOBİ’ler her ülkenin kalkınmasında, gelirin adaletli dağıtılmasında, istihdam oluşturmada, sürdürülebilir büyümede, sağlıklı bir ekonomiye sahip olmada, orta sınıf oluşturulmada önemli bir yere sahip olan ve sürekli desteklenmesi gereken yapılardır. KOBİ’lerin buldukları ülkenin gayri safi milli hasılasına yaptıkları etki ve işsizliğe yaptıkları olumlu katkıdan dolayı dünya ekonomisindeki önemi oldukça büyüktür.

Özellikle son yıllarda ekonomi ve işletme literatürünün ilgi odağı haline gelen küçük ve orta ölçekli işletmeler konusunda yapılan çalışmalar KOBİ’lerin ülke ekonomisinde ne kadar önemli bir yere sahip olduğunun göstergesidir. KOBİ’ler büyük işletmelerin faaliyet göstermediği ya da göstermek istemediği alanlarda faaliyet göstermekle kalmayıp aynı zamanda bu büyük işletmeler için tedarikçi konumdadırlar. Girişimcilik anlayışının en kapsamlı şekilde uygulandığı KOBİ’ler büyük işletme olmak için atılacak ilk adım olmanın yanı sıra, istihdam ve ülke ekonomisine sağladıkları katkı ile de kendilerinden sürekli söz edilen işletmeler olmuşlardır. Ayrıca esnek üretim ve çevik üretim anlayışıyla her türlü ürünü hızlı bir şekilde tüketiciyle buluşturabilecek dinamik yapıları olan ve sürekli gelişmeye açık işletmelerdir. Büyük işletmeler genellikle standart tip üretim gerçekleştiren ve kişiye özel ürün üretmeyen daha çok bina, araç ve makine teçhizata yatırım yapan firma niteliğindedirler. Oysaki bu durum KOBİ’lerin için bir fırsat niteliğindedir²⁶.

1.3.1. KOBİ’lerin Türkiye Ekonomisindeki Roller

Günümüzde Türkiye’nin sanayileşme durumunun gelişmiş batılı ülkelerin gerisinde kalmasının en önemli nedenlerinden birisi Osmanlı ekonomisinin tarıma dayalı olması, sanayileşme fikrinin ikinci plana atılmasıdır. Bunlara ek olarak Osmanlı zamanında yapılan ilk girişim Nuri ŞEKER tarafından yapılmış olan ve

²⁵ Aybeniz Akdeniz Ar ve Hüseyin İskender, ‘‘Türkiye de KOBİ’ler ve KOBİ’lerde Planlama Uygulama ve Denetim’’, **Mevzuat Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 87, 2005.

²⁶ http://www.ekodialog.com/isletme_ekonomisi/kobiler_ve_ozellikleri.html, [16 Kasım 2014], s. 2.

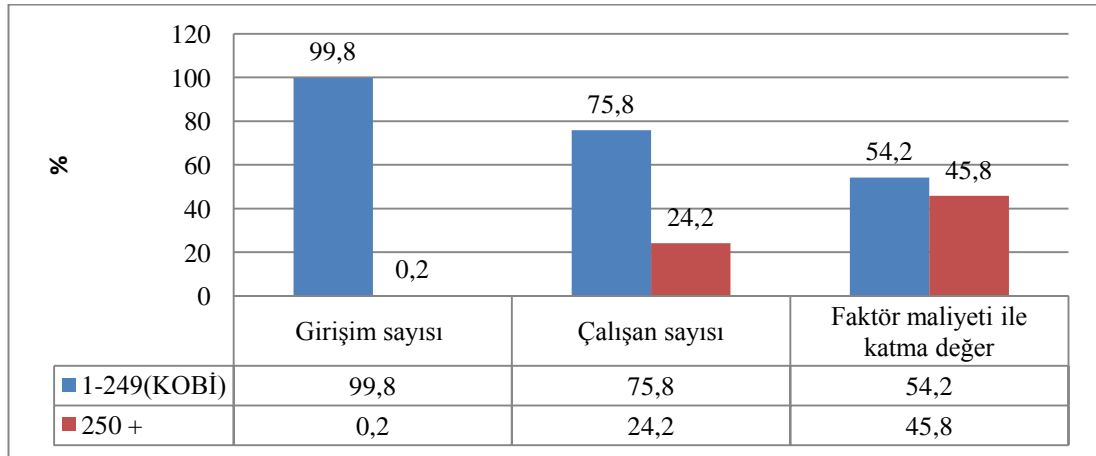
Uşakta halen faaliyette bulunan Nuri ŞEKER, Uşak şeker fabrikasıdır. Bu fabrika özel girişimle istenilen başarıyı elde edememiş tekrar devlet desteğiyle bugünkü halini almış ve halen çalışmaya devam etmektedir²⁷.

KOBİ'ler, değişen piyasa koşullarına hızlı uyum yetenekleri, esnek üretim yapıları, bölgeler arasında dengeli büyüme, işsizliğin azaltılması ve yeni iş alanları açılmasındaki katkıları nedeniyle Türkiye'nin ekonomik kalkınmasında rol oynayan temel taşlardır²⁸.

KOBİ'lerin ekonomiye olan katkılarını aşağıdaki sınıflandırma ile belirtmek mümkündür.

- İstihdam oluşturulması
- Girişimciliğin gelişmesini teşvik etmek
- Esnek üretim sayesinde yeniliklere hızlı uyum
- Küçük miktarlarda üretim sayesinde ürün çeşitliliği
- Büyük işletmeler için tedarikçi konumunda olmaları

Bunlara ek olarak ülkemizde KOBİ'ler bilim ve teknolojinin gelişmesinde, ihracatın artırılmasında ve sanayinin gelişmesinde ülke ekonomisi açısından önemli bir role sahiptirler²⁹.

Şekil 1. (TÜİK), Girişim, İstihdam ve FMKD' in dağılımı, 2012

Kaynak:www.tuik.gov.tr, 16.11.2014

²⁷ Deniz Timurçin. "Türkiye de Kobi'lerin Rekabet Gücü ve Rekabet Üstünlüğü Sağlamada Kümelenmenin Etkisi", (Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2010), s. 98.

²⁸ Bilim Sanayi ve Ticaret Bakanlığı " KOBİ'ler ve Girişimcilerin Türk Ekonomisindeki Yeri ve Önemi", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Cilt:24 Sayı:287, s.4

²⁹ Ece Pişkinsüt, "Girişimciliğin Türkiye'deki Ekonomik Kalkınmaya Etkileri: KOBİ örneği", **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 2, 2011, s.102.

2014 TÜİK verileri değerlendirildiğinde, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) toplam girişim sayısının %99,8'ini, istihdamın % 75,8'ini, maaş ve ücretlerin %54,5'ini, cironun % 66,3'ünü, faktör maliyeti katma değerinin (FMKD) %54,2'sini ve maddi mallara ilişkin brüt yatırımın %53,2'sini oluşturmaktadır³⁰.

Türkiye'de KOBİ'ler ekonominin iskeletini meydana getirmekte ve büyük işletmelere oranla daha fazla istihdam oluşturmaktadır. KOBİ'lerin büyük işletmeler ile kıyaslandığında ekonomik krizlere karşı daha dayanıklı oldukları bilinmektedir³¹.

1.3.2. KOBİ'lerin İngiltere Ekonomisindeki Rollerini

İngiltere'de özel sektörde faaliyet gösteren işletmeler 3 grupta sınıflandırılmaktadır³²:

- Şahıs şirketleri
- Sermaye şirketleri
- Sermaye ortaklıkları

Bu bağlamda, değerlendirildiğinde 3 milyondan fazla olan sayıları ile şahıs şirketleri en büyük paya sahiptirler. Sermaye şirketlerinin sayısı 1,3 milyon ve sermaye ortaklıklarının sayısı ise 448000 olarak bilinmektedir.

İngiltere ekonomisinde KOBİ'ler yeniliklere ayak uydurma, büyük işletmeler ile ilişkiler ağı kurmakta ve onlara tedarik konusunda yardımcı olmak gibi rolleri üstlenmektedirler. KOBİ'ler ekonomiye yenilik getirirler ve sert ekonomik iklimlere rağmen ayakta durabilirler. KOBİ'ler ölçeklerinin küçük olmalarından dolayı kendi sektörlerinde yeni trendleri daha çabuk benimseyebilmekte ve böylelikle yenilikleri diğer sektörlerle aktarabilmektedirler. Bu sayede KOBİ'ler gelişen teknolojilerle birlikte büyük ve cesur yatırımlar için öncülük etmektedir. KOBİ'ler yeniliklere büyük ve daha karmaşık organizasyonlara kıyasla daha çabuk adapte olmaktadır ve bu özelliklerinden ötürü, KOBİ'ler ekonomik krizlere daha dayanıklıdır ve bu krizleri daha çabuk atlatabilmektedirler. KOBİ'ler İngiltere genelinde tüm

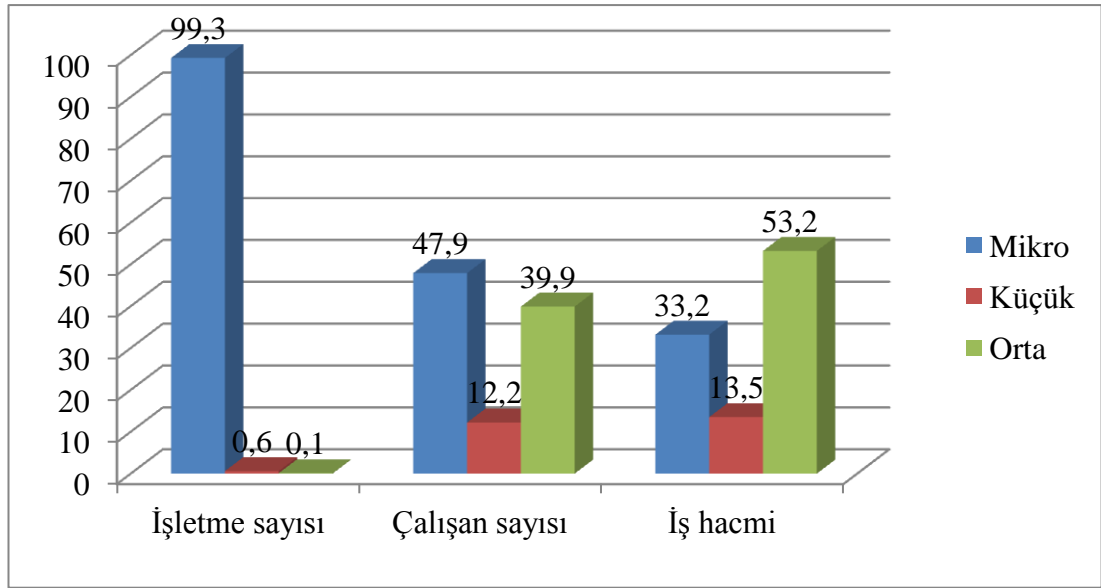
³⁰ Türkiye İstatistik Kurumu, “Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri 2014, Haber Bülteni”, Sayı:18521, [2 Ekim 2014], s. 1-3

³¹ Nilgün Bilici ve Menşure Kolçak. **KOBİ'lere Sağlanan Finansal Desteklerin Üretim ve İstihdama Katkıları: Erzurum Alt Bölgesinde (Erzurum-Erzincan-Bayburt) Bir Uygulama**, (Erzurum: Erzurum SMMO Eğitim Yayınları, 2013), s. 12.

³² T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 7.

işletmelerin % 99'unu oluşturmakta ve yerelde istihdam oluşturulması ve gelir getirilmesinde ilk sırada yer alırlar, ekonomik büyümenin gerçek sürücüleridirler³³.

İngiltere genelinde 250'den az çalışanı olan işletme sayısı 5.2 milyondur ve bu sayısal veri ise İngiltere genelinde bulunan bütün işletmelerin % 99'unu oluşturmaktadır. Yine diğer bir veri ise 0-9 çalışanı ve mikro işletme olarak tanımlanan işletme sayısının 5 milyon ve tüm işletmelerin ise % 96'sını oluşturduğu bilinmektedir. İngiltere de 2013 ve 2014 yılları arasındaki mikro işletme sayısı değerlendirildiğinde 2014 yılında % 1'lik bir artış olduğu bilinmektedir³⁴.

Şekil 2. (BIS: İş nüfus tahminleri) İşletme, Çalışan ve İş hacminin dağılımı, 2014
Kaynak: www.gov.uk, 17.11.2014

BIS 2014 yılı verilerine göre; İngiltere de mikro işletmelerin çalışan sayısının % 47 ve iş hacminin % 33 civarında olduğu bilinmektedir. Orta büyüklükteki işletmelerin sayısının tüm işletmelere oranı % 0,1 olmasına karşın çalışan sayısındaki payının yaklaşık % 40 ve iş hacmindeki payının ise yaklaşık % 53 olduğu görülmektedir.

³³ <http://www.growthbusiness.co.uk/growing-a-business/business-planning-and-expansion/2124953/the-importance-of-smes.shtml>, [16 Kasım 2014], s. 1.

³⁴ Ward, Rhodes, **Ön. Ver.**, s.3.

İngiltere’de KOBİ’ler innovasyon, rekabet meydana getirme ve istihdam oluşturma yolu ile ekonomik büyümenin sürücüleridir. KOBİ’ler aşağıdaki maddelerde belirtilen özelliklere bağlı olarak ekonomide sürücü görev üstlenirler³⁵:

- Yenilik uyarıcı,
- Rekabetin teşvik edilmesi,
- İstihdam oluşturma.

Yenilik uyarıcı: Yenilik ve firma büyümesi arasında kurulan ilişki sayesinde KOBİ’lerin ekonomiye katkısı önemlidir³⁶. Yenilikçi ve yenilikçi olmayan firmalar arasında yapılan bir araştırma da büyüme oranlarının yenilikçi olan firmalarda anlamlı derecede yüksek olduğu ve üç önemli etken olan; ürün yeniliği, süreç yeniliği ve genişleme alanında yapılan yeniliklerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Ayrıca yeni ürün reklamlarında ve yeni ürün satışında % 10’luk bir artış istihdam oranında % 0,7’lik bir artış olarak yansımıştır. Bu sonuçlar KOBİ’lerin özellikle yenilikler için bir tohum yatağı niteliğini taşıdığını belirtmektedir³⁷.

Rekabetin teşvik edilmesi: KOBİ’ler rekabeti teşvik eder, verimliliği yükseltir ve buda ekonomik büyümeyi uyarır. Bu sayede yenilikçi işletmeler rekabet ortamı oluşturmakta ve işletmeler açısından piyasada müşteri kaybı meydana gelmektedir. Böylelikle en verimli firmalar bu yarıştan galip ayrılmak ve büyümek için her anlamda toplam üretkenlik artışına gitmektedir³⁸.

İstihdam oluşturma: Küçük firmaların toplam istihdamdaki payı yıldan yıla artarak devam etmektedir ve 2010 yılındaki istihdam payları 1998 yılındaki istihdam payının 3 katına ulaşmıştır. Tek çalışanı olan firmaların 1998 yılında %3 olan istihdam payları 2010 yılında %10’a çıktığı ve aynı dönemlerde 250’den fazla

³⁵ Department For Business Innovation & Skills “**SMEs: The Key Enablers of Business Success and The Economic Rationale For Government Intervention**” BIS Analysis Paper 2, December, 2013, s.9.

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/266304/bis-13-1320-smes-key-enablers-of-business-success.pdf, [16 Kasım 2014]

³⁶ Geoff Mason, Kate Bishop ve Catherine Robinson “**Business Growth and Innovation: The wider impact of rapidly-growing firms in UK city regions**” NESTA, 2009.

³⁷ Kevin Mole “Augmenting Productivity Growth in SMEs” 2002 .

³⁸ Catherine Robinson, Ana Rincon Aznar ve B. O’Leary “Jon Creation and Destruction in The UK:1998-2010”, **Aston University Economic&Strategy Group**, Birmingham, BIS,2011,s.5.

çalışanı olan işletmelerin istihdamdaki paylarının %49'dan %40'a düştüğü saptanmıştır³⁹.

1.4. KOBİLERİN DIŞ TİCARETTEKİ ROLLERİ

Dünya ekonomisi küreselleşmenin etkisiyle serbest ticaret pazarları, gümrük birlikleri, bölgesel ekonomik işbirlikleri kurulmasını sağlamıştır. Ülkeler, gayri safi milli hasılayı artırma, vatandaşlarına daha refah bir ortam sağlama ve dünya genelinde söz sahibi olma isteklerine bağlı olarak, pazar paylarını artırmaya yönelik bir takım çabalar içerisine girmişlerdir.⁴⁰

1.4.1. KOBİ'lerin Türkiye Dış Ticaretindeki Rollerini

Bu bağlamda, serbest pazarlarda yer almak ve ihracata daha fazla önem vermek Türkiye'nin bir stratejisi haline almıştır. İhracata bağlı büyüme de işletmelere çok büyük sorumluluklar düşmektedir. Döviz kurları, faizler, gümrük yaptırımları dış ticareti belirleyen unsurların başında yer almaktadır.

TÜİK ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2014 yılı Ekim ayında, 2013 yılının aynı ayına göre %7,3 artarak 12 milyar 933 milyon dolar, ithalat %1,5 azalarak 19 milyar 185 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ekim ayında dış ticaret açığı %15,8 azalarak 7 milyar 429 milyon dolardan 6 milyar 252 milyon dolara düşmüştür. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2013 Ekim ayında %61,9 iken, 2014 Ekim ayında %67,4'e yükselmiştir. Avrupa Birliği'nin (AB-28) ihracattaki payı 2013 Ekim ayında %43,8 iken, 2014 Ekim ayında %44,2 olmuştur. AB'ye yapılan ihracat, 2013 yılının aynı ayına göre %8,1 artarak 5 milyar 711 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Almanya'ya yapılan ihracat 2014 yılı Ekim ayında 1 milyar 283 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla İngiltere (860 milyon dolar), Irak (857 milyon dolar) ve İtalya (566 milyon dolar) takip etmiştir⁴¹.

³⁹ Micheal Anyadike Danes, Karen Bonner ve Mark Hart "Business Startups, Closures and Economic Churn: A review of the Literature", **National Institute of Economic and Social Research**, London, 2006,

⁴⁰ Ersan Öz, Beytullah Yılmaz "KOBİ'lerin Dış Ticarete Açılımlarında Dış Ticaret Şirketlerinin Rolü", **Çimento İşveren**, Kasım,2007,s.16

⁴¹ Türkiye İstatistik Kurumu, "**Dış Ticaret İstatistikleri, Ekim 2014, Haber Bülteni**", Sayı:16080, [28 Kasım 2014], s. 1-3

Tablo 9. Türkiye’de KOBİ’lerin 2011-2013 Yılları Arasındaki İhracatı

YIL	Çalışan sayısı	Milyon TL				%
		Sanayi	Ticaret	Diğer	Toplam	
2011	1-9	6.306	25.327	2.828	34.462	26
	10-49	15.877	38.657	3.761	58.296	43
	50-249	26.781	14.270	1.328	42.381	31
	Toplam	48.964	78.254	7.917	135.139	100
2012	1-9	8.096	44.571	3.865	56.533	33
	10-49	21.641	41.454	3.409	66.505	39
	50-249	30.224	17.056	1.270	48.552	28
	Toplam	59.963	103.081	8.544	171.590	100
2013	1-9	7.271	41.504	2.756	51.530	30
	10-49	18.420	47.932	3.255	69.607	41
	50-249	34.244	14.043	1.845	50.133	29
	Toplam	59.935	103.479	7.856	171.270	100

Kaynak:<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18521>, 16.11.2014

Türkiye’de 2011-2013 yılları arasında bir değerlendirme yapıldığı zaman, KOBİ’lerin toplam ihracattaki payının 2013 yılında 171270 milyon TL, 2011 yılında 135139 milyon TL olduğu ve 2013 yılında bu oranın 2011 yılına göre yaklaşık % 26,7 arttığı görülmektedir. Ticaretle uğraşan KOBİ’lerin sanayi ve diğer işlerle uğraşan KOBİ’lere oranla ihracattaki payının daha yüksek olduğu bilinmektedir. 2011-2013 yılları arasında genel bir değerlendirme yapıldığında, 10-49 arası işçi çalıştıran işletmelerin 1-9 ve 50-249 arası işçi çalıştıran işletmelere oranla sanayi, ticaret ve diğer işlerde ihracattaki paylarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 10. Türkiye’de KOBİ’lerin 2011-2013 Yılları Arasındaki İthalatı

YIL	Çalışan sayısı	Milyon TL				%
		Sanayi	Ticaret	Diğer	Toplam	
2011	1-9	5.329	17.016	3.758	26.104	16
	10-49	14.913	39.874	6.710	61.496	38
	50-249	34.199	34.008	4.694	72.902	45
	Toplam	54.441	90.898	15.162	160.502	100
2012	1-9	5.959	17.137	3.483	26.578	16
	10-49	15.373	36.548	9.064	60.986	37
	50-249	33.059	37.686	5.669	76.415	47
	Toplam	54.391	91.371	18.216	163.979	100
2013	1-9	4.087	20.437	2.680	27.204	14
	10-49	24.309	45.263	8.119	77.691	41
	50-249	38.125	40.873	6.896	85.895	45
	Toplam	66.521	106.573	17.695	190.790	100

Kaynak:<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18521>, 16.11.2014

Türkiye’de 2011-2013 yılları arasında bir değerlendirme yapıldığı zaman, KOBİ’lerin toplam ithalattaki payının 2013 yılında 190790 milyon TL, 2011 yılında 160502 milyon TL olduğu ve 2013 yılında bu oranın 2011 yılına göre yaklaşık % 18,9 arttığı görülmektedir. Ticaretle uğraşan KOBİ’lerin sanayi ve diğer işlerle uğraşan KOBİ’lere oranla ithalattaki payının daha yüksek olduğu bilinmektedir. 2011-2013 yılları arasında genel bir değerlendirme yapıldığında, 50-249 arası işçi çalıştıran işletmelerin 1-9 ve 10-49 arası işçi çalıştıran işletmelere oranla sanayi, ticaret ve diğer işlerde ithalattaki paylarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

1.4.2. KOBİ’lerin İngiltere Dış Ticaretindeki Roller

İngiltere’de faaliyet gösteren KOBİ’lerin yalnızca % 20’si ihracat gerçekleştirmektedir. Bu durum KOBİ’ler için hayati bir mesele olup KOBİ’ler uluslararası potansiyellerini yerine getirmek için dış ticaretteki engelleri aşmalıdırlar⁴².

İngiltere uluslar arası ticaretin en büyük oyuncularından biridir. İngiltere’de ticaret gayri safi milli hasılanın %60’dan fazlasını oluşturmaktadır. İngiltere

⁴² <http://www.cbi.org.uk/business-issues/smes/exporting/>, [16 Kasım 2014], s. 1.

dünyanın 3. büyük ihracatçısı ve ticaret servisi açısından 4. büyük ithalatçısıdır. İngiltere'nin başlıca ticaret ortakları Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin'dir. İngiltere'de Euro bölgesindeki yaşanan sıkıntılar ve mevcut ekonomik yavaşlamaya bağlı olarak ticaret açığı görülmektedir. 2013 yılında ithalatın %0,8 artması ve ihracatın % 1,3 artmasına bağlı olarak dış ticarete açığın azda olsa kapandığı bilinmektedir. Bu duruma rağmen ticaret hacmi 2010 yılındaki seviyesinin altında kalmıştır⁴³.

İngiltere'de uluslararası ürün ve hizmet ticareti yapan işletmeler aşağıdaki tablo ve grafikte gösterilmiştir. Tüm işletmelerin %99'unu oluşturan küçük işletmelerin %12 ihracatla uğraşırken %11'i ithalatla uğraşmaktadır⁴⁴.

Tablo 11. İngiltere'de Kayıtlı ve Dış Ticaretle Uğraşan İşletmelerin Dış Ticaretteki Payları (%), 2012

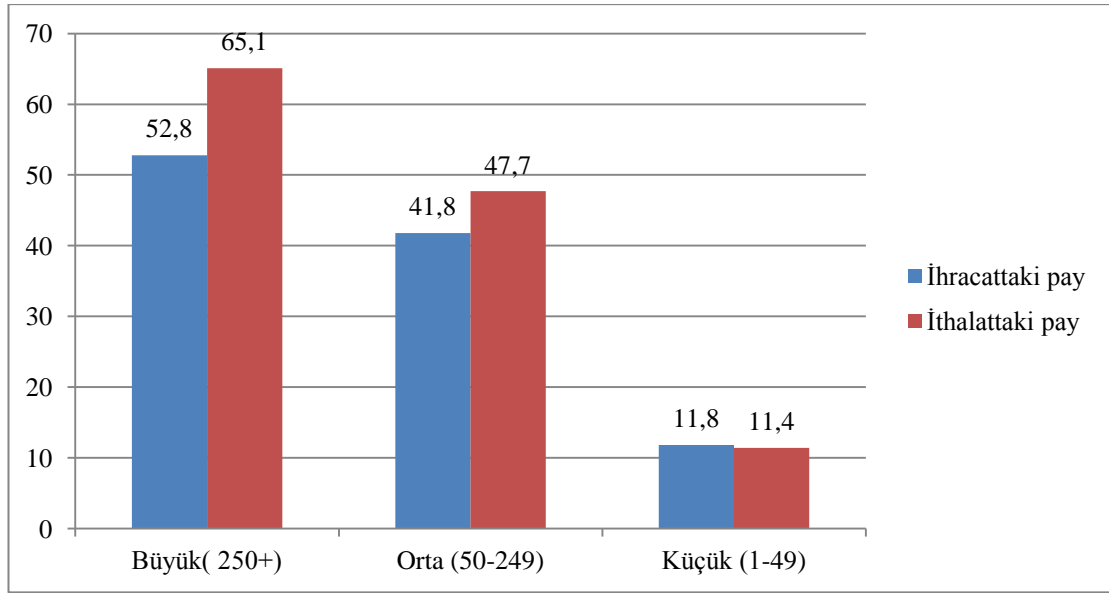
İşletme'de Çalışan Sayısı	İhracattaki Pay	İthalattaki Pay
Büyük(250+)	52,8	65,1
Orta (50-249)	41,8	47,7
Küçük (1-49)	11,8	11,4

Kaynak:<http://www.parliament.uk/business/publications/research/briefing-papers/SN06078/small-businesses-and-the-uk-economy>, 15.11.2014

İngiltere'de kayıtlı işletmelerin ihracat ve ithalattaki payları değerlendirildiğinde, büyük (250'den çok çalışanı olan) işletmelerin dış ticarete daha fazla paya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Küçük işletmelerinin ithalattaki payı % 11,8 iken ithalattaki payı %11,4'dür. Bu durum küçük işletmeler için dış ticarete açık olmadığının göstergesidir. Oysaki büyük ve orta ölçekli işletmeler için ithalattaki pay ihracattaki paydan büyük olduğundan bu işletmeler için dış ticaret açığı söz konusudur.

⁴³ <http://www.smetoolkit.org/smetoolkit/en/content/en/7275/United-Kingdom-Overview>, [16 Kasım 2014], s.1.

⁴⁴ Ward, Rhodes, **Ön. Ver.**, s.3.

Şekil 3. İngiltere’de Kayıtlı Bulunan İşletmelerin Dış Ticaretteki Payları (%), 2012
Kaynak:www.gov.uk, 17.11.2014

1.5. KOBİLERİN İSTİHDAMDAKİ ROLLERİ

KOBİ’ler AB ülkelerinde istihdamın 2/3’lük kısmını oluşturmaktadırlar. KOBİ’ler ticari potansiyeli yüksek ürün geliştirme konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip personelleri istihdam etmektedirler. Böylelikle nitelikli ve vasıflı iş gücünün ülke içerisinde kalmasına olanak sağlarlar. KOBİ’lerin birçoğu emek yoğun üretim gerçekleştiren küçük işletmeler olduğundan dolayı, Örneğin otomotiv sanayi ve benzeri otomasyonun daha ön planda olduğu işletmelere oranla daha fazla çalışan istihdam etmektedirler. Bunlara ek olarak KOBİ’ler niteliksiz işgücününün tecrübe ve mesleki bilgi kazanarak vasıflı personeller haline getirildiği eğitim yuvaları ve işletmeler olma özelliğine sahiptir. Büyük işletmeler vasıflı ve tecrübeli personelleri istihdam ederken KOBİ’ler yeni mezun tekniker, mühendis ya da eğitim seviyesi düşük ve tecrübesiz personelleri istihdam ederek bu kişileri iş hayatına kazandırma ve ülke genelinde işsizliğin düşürülmesinde önemli rol almaktadırlar⁴⁵.

⁴⁵ Özkan Öztürk. “İstihdam Konusunda KOBİ’lerin Önemi ve KOBİ Alanında Eğitim İstihdam İlişkisi Açısından Kamu İstihdam Kurumunun Rolü ”, (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, ÇSGB Türkiye İş Kurumu, 2007), s. 29.

1.5.1. KOBİ'lerin Türkiye'deki İstihdamdaki Rollerini

KOBİ'ler Türkiye'de istihdamın 2/3'lük kısmını oluşturmaktadırlar. Diğer ülkelerde olduğu gibi KOBİ'ler Türkiye'de istihdamda önemli bir role sahiptirler.

Tablo 12. Türkiye'de İşletmelerin Sektörlere Göre Dağılımları

Sektör	İşyeri Sayısı	%	Çalışan Sayısı	%
Ticaret	794.715	46,2	2.048.264	32,4
İmalat	246.899	14,4	2.043.815	32,3
Otel ve lokantalar	163.112	9,48	526.845	8,33
Ulaştırma, Depolama, Haberleşme	244.490	14,2	500.104	7,91
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	90.473	5,26	325.697	5,15
İnşaat	35.702	2,07	229.400	3,63
Diğer Hizmet Faaliyetleri	90.919	5,28	213.400	3,37
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	13.538	0,79	123.178	1,95
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	31.546	1,83	99.966	1,58
Madencilik ve Taşocakçılığı	1.809	0,11	80.341	1,27
Elektrik, Gaz, Su Dağıtımı	1.703	0,1	57.591	0,91
Eğitim Hizmetleri	5.692	0,33	76.435	1,21
Toplam	1.720.598	100	6.325.036	100

Kaynak: DPT; Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), KOBİ Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s.3.

Türkiye'de imalat ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren işletme sayısının (%60,6) ve çalışan sayısının(% 64,7) diğer sektörlerle oranla daha fazla olduğu bilinmektedir. Elektrik, gaz ve su dağıtımında faaliyet gösteren işletmeler tüm işletmelerin yalnızca % 0,33'nü oluşturmakta ve çalışan sayıları da tüm istihdamın sadece % 0,91'lik kısmına denk gelmektedir. Ulaştırma, depolama ve haberleşme sektöründe faaliyet gösteren firmalar toplam işyeri sayısının yaklaşık % 14 olmasına karşın tüm istihdamda yaklaşık % 8 katkı sağlamaktadırlar.

Artan rekabet koşullarına bağlı olarak istihdam edilecek personellerde bir takım özellikler aranmaya başlanmıştır. Bu bağlamda gençler kendilerini geliştirmek adına çeşitli kurslara yönelmişlerdir. Nitekim birçok üniversite mezunu son yıllarda sadece sınavlara hazırlanarak her hangi bir mesleki bilgi ya da beceri sahibi olamamışlardır. Tüm bu durumlar değerlendirildiğinde Türkiye'de nitelikli personel ve sektörde ara elaman sıkıntısının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

KOBİ'ler yapıları gereği çok fazla sermayesi olmayan küçük büyüklükteki işletmelerdir. KOBİ'lerin nitelikli personel istihdam etmesi oldukça külfetlidir. KOSGEB bu bağlamda, KOBİ'lere nitelikli personel çalıştırdıkları takdirde bölgelere bağlı olarak değişen oranlarda destek sağlamaktadır⁴⁶.

2012 yılı verilerine göre, Toptan ve Perakende Ticaret, Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı faaliyetindeki KOBİ'lerde; istihdam payı %29,5, maaş ve ücret payı %24, ciro payı %53,8, faktör maliyetiyle katma değer payı %27,2, maddi mallara ilişkin brüt yatırım payı ise %23,2 olarak gerçekleştiği bilinmektedir⁴⁷.

KOBİ'ler daha az yatırımla daha çok üretim gerçekleştirmekte, daha az maliyetler ile istihdam oluşturmakta, ekonomik krizlerden daha az etkilenmekte, müşterinin değişik istek ve ihtiyaçlarına daha hızlı ve ucuz bir şekilde cevap verebilmektedirler. Girişimcilik ekonomik büyümenin, istihdamın ve sosyal ilerlemenin sağlanmasında temel faktör olarak kabul görmektedir. Girişimcilik ve KOBİ birbirinden ayrılmayan iki temel kavramdır⁴⁸.

Türkiye'de KOBİ'lerin ekonomi içindeki payları incelendiği zaman toplam işletmelerin %99'a yakını KOBİ'lerden oluşmaktadır. Toplam istihdamın % 77 civarındaki kısmı KOBİ'ler tarafından karşılanmaktadır. KOBİ'ler ülkemizde istihdamın dörtte üçünden fazlasına karşılık gelirken İtalya da %83, Japonya da ise %81,4'ne karşılık gelmektedir. Buradan büyük işletmelerin toplam işletme sayılarının oranı yalnızca %1 olmasına rağmen istihdamın % 23'lük kısmını bünyelerinde barındırıyor olmaları diğer ülkelere oranla KOBİ'lerde ülkemizde daha fazla istihdam gerekliliğini ortaya koymaktadır⁴⁹.

1.5.2. KOBİ'lerin İngiltere'deki İstihdamdaki Rollerini

BIS 2014 verilerine göre, İngiltere'de KOBİ niteliğinde yaklaşık 5,2 milyon işletme vardır ve bunlar tüm işletmelerin % 99'unu oluşturmaktadır.

⁴⁶ <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=7>[18 Kasım 2014], s. 1.

⁴⁷ TÜİK, Sayı:18521, **Ön. Ver.**, s. 1-3

⁴⁸ <http://www.tesk.org.tr/tr/calisma/istihdam/istihdam4.php>,[18 Kasım 2014], s. 1.

⁴⁹ Süleyman Özdemir, Halis Yunus Ersöz ve İbrahim Sarıoğlu "İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi", **İTO Yayınları**,2007,Yayın no:2006-45,s.3.

Tablo 13. Ölçeklerine Göre İngiltere'deki İşletmelerin Sayıları, İstihdamları ve Ciroları, 2014

İşletme türü	İşletme sayısı		% Değişim	İstihdam miktarı(Bin)	Ciro(milyon)
	2013	2014		2014	2014
Mikro (0-9 çalışan)	4671	5010	7	8276	655
Küçük (10-49 çalışan)	186	195	5	3807	515
Orta (50-249 çalışan)	30	31	3	3075	477
Toplam KOBİ'ler	4887	5236	7	15158	1647
Büyük (250 +)	6	7	17	10070	1874
Tüm işletmeler	4895	5243	7	25228	3521
KOBİ'lerin (%)	99,8	99,9		60	47
Küçük işletmeler (%)	95,4	96,0		33	19

Kaynak:<http://www.parliament.uk/business/publications/research/briefing-papers/SN06078/small-businesses-and-the-uk-economy>, 15.11.2014

KOBİ'ler içerisinde ise en fazla işletme sayısına 0-9 çalışanı olan mikro işletmeler sahiptir. Bu rakam 5 milyon olup tüm işletmelerin ise % 96'sına karşılık gelmektedir. Mikro işletmelerin ülke genelindeki toplam istihdamdaki payları ise % 33 ve cirodaki payları da %19'dur. 250'den fazla çalışanı olan ve büyük işletme olarak nitelendirilen işletmelerin toplam işletme sayısındaki payı yalnızca %0,1 olmasına karşın istihdamdaki payı % 40 ve cirodaki payı ise % 53'dür.

Tablo 14. İngiltere’de İşletmelerin Sektörlere Göre Dağılımları, 2014

Sektör	İşyeri Sayısı(Bin)	%	Çalışan Sayısı %	Ciro (%)
Tarım ve Madencilik	185	4	3	8
İmalat	261	5	10	16
İnşaat	950	18	8	7
Perakende satış	539	10	20	36
Ulaştırma	285	5	6	5
Otel ve Lokantalar	179	3	8	2
Haberleşme teknolojileri	321	6	5	6
Finans ve Sigortacılık	84	2	4	
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	100	2	2	1
Bilimsel çalışmalar	780	15	9	7
Danışmanlık Sektörü	419	8	10	5
Eğitim	259	5	2	1
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	337	6	7	2
Sanat ve Restorasyon Hizmetleri	234	4	3	3
Diğer Hizmet Faaliyetleri	311	6	3	1
Toplam	5.244			

Kaynak:<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3hWvyAnlOM4J:www.parliament.uk/briefing-papers/sn06152.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>,16.11.2014

İngiltere’de imalat sektörlerinde faaliyet gösteren işletme sayısının %5 çalışan sayısının % 10 ve cironun % 16 görülmektedir. İnşaat sektöründe faaliyet gösteren işletme sayısının % 18 ile en büyük paya sahip olmasına karşın istihdam ve cirodaki payı düşüktür. Perakende satış sektöründe işletme sayısı % 10 olmasına rağmen istihdamdaki pay % 20, cirodaki pay % 36’dır. Bu durumda perakende sektörünün ülke genelindeki istihdam, cirodaki payının diğer sektörlerle göre daha fazla olduğu ve ülkedeki lokomotif sektörlerin başında geldiği sonucuna varmak mümkündür.

Tablo 15. Ölçeklerine Göre İngiltere'deki İşletmelerin Sayıları, İstihdamları ve Ciroları, 2012

İşletme türü/çalışan sayısı	İşletme sayısı	İstihdam miktarı(Bin)	Ciro(£ Bin)
Tüm işletmeler	4794105	23893	3131549
KOBİ'ler	4787650	14130	1528679
Çalışanı olmayan işletmeler	3557255	3902	207805
1-9	1022695	3848	416162
10-49	177950	3471	454327
50-249	29750	2909	450384
250+	6455	9763	1602870

Kaynak:https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/80247/bpe-2012-stats-release-4.pdf,17.11.2014

2012 yılı verileri ışığında İngiltere de 4,8 milyon civarında işletme vardır. Bu işletmelerin % 99,9 KOBİ'lerden oluşmaktadır. KOBİ'ler ülke genelinde yaklaşık 14 milyon kişiye istihdam olanağı sağlamakta ve toplam istihdamdaki payları da % 59,1'dir. Tüm işletmelerin cirosu 3,1milyar £ civarında ve KOBİ'lerin cirodaki payı ise % 48,8'dir. KOBİ'ler genel olarak değerlendirildiğinde 10-49 arası işçi çalıştıran işletmelerin 1-9 arası ve 50-249 arası işçi çalıştıran işletmelere oranla işletme sayısı, istihdam miktarı ve ciro açısından daha fazla bir paya sahip olduğu görülmektedir.

1.6. KOBİLERİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

1.6.1. KOBİ'lerin Avantajları

KOBİ'lerin esnek üretim yöntemleri, kriz ortamlarından çabuk çıkma özellikleri, ekonomi, istihdam ve dış ticaretteki rollerinden dolayı faydalı mekanizmalardır. KOBİ'lerin avantajlarını şu şekilde sıralamak mümkündür⁵⁰:

- Tüketici ihtiyaçlarını kısa sürede algılayıp bunlara kısa sürede cevap verebilmeleri,
- Teknolojik yeniliklere kolayca adapte olabilmeleri,
- Bir personel istihdamı için gerekli olan yatırım harcamasının azlığı,
- Ekonomik büyümeye katkıları,
- Verimlilik artışına katkıları,

⁵⁰ Özdemir, Ersöz, Sarıoğlu, **Ön. Ver.**, s.43-49.

- Esneklik ve ekonomik krizlere karşı uyumluluk,
- Girişimci ruhu canlı tutma,
- İstihdam artışına katkıları,
- Yeni iş olanakları oluşturma,
- Yenilikler açık ve yatkın olma,
- Büyük işletmeleri tamamlama.

Bütün bu avantajlar göz önüne alındığında ve genel olarak değerlendirildiğinde KOBİ'ler ekonominin bel kemiği olduklarından ötürü vazgeçilmez aktörlerdir.

1.6.2. KOBİ'lerin Dezavantajları

KOBİ'lerin çalıştırdıkları personel sayısı, ekonomik durumları, örgütsel yapıları ve kurumsal kapasitelerinden dolayı birçok problemle karşı karşıyadır. Bu problemlerin mümkün olduğunca ortadan kaldırılarak KOBİ'lerin ülkelerin kalkınmasında daha fazla söz sahibi olmalarının sağlanması oldukça önemlidir. KOBİ'lerin dezavantajlarını şu şekilde sıralamak mümkündür⁵¹:

- Nitelikli personel istihdamındaki yetersizlik,
- Finansal yönden büyük işletmelere göre daha zayıf,
- Kamu ihalelerinde büyük işletmelere göre geri planda,
- Yurt dışına ihracatta yetersiz personel ve altyapı eksikliği,
- Örgütsel yönetimde yetersizlik,
- Satışlarda dört mevsim istikrarının yakalanmaması,
- Yetersiz işletme sermayesi,
- Yetersiz öz sermaye,
- Kredi maliyetlerinin yüksekliğinden dolayı kredilerden yararlanamama sorunu,
- Teşviklerin yetersizliği,
- Teşvik ve destekler hakkında yetersiz bilgi,
- Pazarlamada yaşanan sorunlar,
- Fasoncu ya da taşeron pozisyonunda olma durumunda karın büyük işletmelerle paylaşılması,
- Satışlarda dalgalanmalar,

⁵¹Özdemir, Ersöz, Sarıoğlu, **Ön. Ver.**, s.49-53.

- Yüksek vergiler ve primler,

Bu kadar dezavantaja rağmen KOBİ'ler gerekli destek ve teşvikler sağlandığı takdirde ekonomide ve istihdamda büyümeye her zaman katkı sağlayacaklardır.

Gerek Avrupa Birliği ülkelerinde olsun, gerekse Türkiye ve İngiltere'de olsun KOBİ'ler, ülkelerin gelişmesinde, ekonomik ve sosyal hayatta önemli roller üstlenen küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. Bu bağlamda değerlendirildiği zaman; bölgesel ve yerel kalkınmanın en önemli aktörleri ve ekonominin iskeletini oluşturan yapılardır. Birçok ülkede KOBİ'ler tüm işletmelerin yaklaşık % 99'unu oluşturmaktadır. Bu rakam oldukça büyük olmasına rağmen ekonomide, istihdamda, dış ticarete ve diğer birçok önemli konuda KOBİ'ler istenilen verimi sergileyememektedir. Bunun en büyük sebepleri; yöneticilerin KOBİ'lere gereken önemi vermemesi, büyük işletmelerin KOBİ'lerin ilerlemesini engelliyor olması, KOBİ'lerin birçoğunun yeniliğe açık olmaması gibi nedenleri sıralamak mümkündür. Ancak burada en büyük görev KOBİ'lere düşmektedir. KOBİ'ler kendileri için stratejiler geliştirilmesi adına hükümetlere baskı yapmalı ve daha çok çalışarak, kalkınmada daha fazla rol almalıdırlar.

2.BÖLÜM: TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DE UYGULANAN KOBİ POLİTİKALARI VE KOBİLERE SAĞLANAN DESTEKLER

2.1. TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DE UYGULANAN KOBİ POLİTİKALARI

Uluslararası düzenlemeler gereği KOBİ'ler devlet destek ve teşviklerinden yararlanırken pozitif ayrımcılığa tabi tutulmaktadır. Avrupa Birliği mevzuatında KOBİ'ler kayırmakta ve genel hükümler dışından tutulmaktadır. Toplumun refah düzeyinin yükselmesinde en etkili role sahip KOBİ'lerin desteklenmesi gerekmektedir. KOBİ'ler sağlıklı bir ekonomik yapının oluşturulması için teşvik edilmesi gereken yapılardır. Mevzuat karmaşası ile karşı karşıya bırakmadan anlaşılır pratik sonuca odaklı yöntemlerle KOBİ'lerin desteklenmesi gereklidir. Her ülke ekonomik, kültürel ve siyasi yapısına uygun olarak KOBİ'leri desteklemektedir⁵².

2.1.1. Türkiye'de Uygulanan KOBİ Politikaları

Tüm dünyada olduğu gibi KOBİ'lerin Türkiye ekonomisinde de büyük bir rolü vardır. Devlet tarafından KOBİ'lerin desteklenmeleri adına bazı stratejiler ve programlar hayata geçirilmektedir. Türkiye'nin 1 Ocak 1996 yılında Avrupa Birliğine bağlı gümrük birliğine girmesiyle birlikte KOBİ'lere verilen önem artmış ve programlar uluslararası boyutta değerlendirilmiştir. Türkiye'nin 2000 yılında KOBİ politikalarına dair Bolonya Deklorasyonu'nu kabul etmesi Türkiye'nin KOBİ'lere önem verdiğinin bir göstergesidir. Ayrıca, Türkiye Nisan 2002 tarihinde Avrupa KOBİ şartını kabul etmiş 2001-2005 yılları arası işletme ve girişimcilik çok yıllık programına katılmıştır⁵³.

3-5 Haziran 2014 tarihleri arasında küçük ve orta ölçekli işletmelerden sorumlu ikinci OECD konferansı hazırlıkları esnasında, KOBİ ve girişimcilik OECD

⁵² Bedri Dilik, Mustafa Duran "Türkiye de Uygulanan KOBİ Politikası ve Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi", **Hazine Dergisi**, Nisan,1998,s.62-64.

⁵³ OECD, "Türkiye'deki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Mevcut Durum ve Politikalar", <http://www.oecd.org/industry/smes/33705673.pdf>, [18 Kasım 2014], s.6

çalışma grubu Türkiye de KOBİ'lere yönelik politikaların ele alınmasına karar vermiştir⁵⁴.

Türkiye'de KOBİ'lerin güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik birçok politika mevcuttur. KOSGEB iş geliştirme merkezleri (İŞGEM) ve teknoloji geliştirme merkezleri (TEKMER) tarafından yürütülen programlar birçok OECD ülkesindeki programlara benzerlik göstermektedir. Programlardan faydalanan KOBİ'lere sağlanan teknolojik ve yönetsel destekler karşılaştıkları sorunları çözmelerinde faydalı olmaktadır⁵⁵.

Türkiye'de KOBİ politikasını açıklayan temel nitelikteki doküman KOBİ stratejisi ve eylem planıdır. KOBİ politikası ve eylem planının temel amacı KOBİ'lerle ilgili politikaların uygulanmasında ulusal düzeyde eşgüdümün sağlanmasıdır. KOBİ politikası ve eylem planının yer alan eylem ve projeler, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmekte ve ilerleme raporları KOSGEB'e bildirilmektedir. 2007 - 2013 dönemini kapsayan 9. Kalkınma Planında, imalat sanayinin dışa dönük bir yapı içinde ekonomik büyümeyi sürükleyen temel sektör olması hedeflenmektedir. Planda KOBİ'ler "Rekabet Gücünün Artırılması" ön plana alınmıştır. KOBİ'lerin geliştirilmesi için etkin destek uygulamalarının geliştirilmesi, finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması, teknolojilerinin yenilenmesi ve finansman dışı destekler sağlanması alanlarında politikaların belirlendiği bilinmektedir⁵⁶.

KOBİ politikası ve eylem planını birinci derecede etkileyen stratejik dokümanlar kalkınma planı, orta vadeli program, yıllık program ve sanayi stratejisidir. 2007-2009 KOBİ politikası ve eylem planı ve yatırım ortamının iyileştirilme koordinasyon kurulu KOBİ teknik komitesi eylem planların da KOSGEB hedef kitlesinin imalat sanayi dışındaki sektörleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi hususlarına yer verilmiştir. Böylelikle, Mayıs 2009 tarihinde 3624 sayılı KOSGEB kuruluş kanununda değişiklik yapılarak daha önce imalat sektörü ile kısıtlı olan KOSGEB hedef kitlesi değiştirilerek genişletilmiştir⁵⁷.

3624 sayılı KOSGEB kanununda yapılan değişikliğinin ardından KOSGEB, 81 ilde hizmet merkez açma kararı almış ve 16 ilde merkez açarak teşkilat ağını 49

⁵⁴ OECD, *Aynı.*, s.6.

⁵⁵ OECD, *Aynı.*, s.12

⁵⁶ KOBİ stratejisi ve Eylem Planı 2011-2013, Ankara, Nisan 2011, s.36.

http://www.sanayi.gov.tr/Files/Documents/KOSGEB_Katalog.pdf, [18 Kasım 2014],

⁵⁷ *Aynı.*, s.38.

ilde genişletmiştir. Aynı yıl içerisinde KOSGEB tarafından proje esaslı destek programları uygulanmaya alınmıştır⁵⁸.

Genel manada bu politika ve programların daha büyük bir alana yayılması ve bunlardan daha fazla sayıda KOBİ'nin yararlanması sağlanmalıdır. Ne yazık ki KOSGEB, tarım ve eğitimle uğraşan işletmelere destek sağlamamaktadır. Bu durum KOSGEB'in kuruluş mevzuatında değişiklik yapılması gerektiğinin göstergesidir. Türkiye de bulunan birçok banka küçük işletmelere kredi vermemektedir. Bu sorunun ortadan kaldırılması için Bilim ve Sanayi, Ekonomi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı gibi birçok Bakanlık ve kurumun birlikte hareket ederek bu sorunu gidermesi gerekmektedir⁵⁹.

Türkiye'de KOBİ politikalarının uygulanmasında yer alan başlıca kuruluşlar aşağıda belirtilmiştir⁶⁰:

- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- Maliye Bakanlığı
- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
- Hazine Müsteşarlığı
- Dış Ticaret Müsteşarlığı
- TÜBİTAK(Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu)
- KOSGEB
- Ekonomi Koordinasyon Kurulu
- TOBB
- TESK
- Kalkınma Ajansları
- TTGV (Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı)
- Halk Bankası
- Türkiye İhracat Kredi Bankası(EXIMBANK)
- Kredi Garanti Fonu A.Ş (KGF)
- TESKOMB (Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği)
- KOBİ Girişim Sermayesi ve Yatırım Ortaklığı A.Ş (KOBİ A.Ş).

⁵⁸ Aynı., s.38.

⁵⁹ OECD, **Ön ver.**, s.13

⁶⁰ KOBİ stratejisi ve Eylem Planı 2011-2013, **Ön ver.**, s.38

Bu kuruluşlara ek olarak diğer bir çok kurum ve organizasyonda dolaylı olarak Türkiye’de KOBİ’lere destek sağlamaktadır. Türkiye ekonomisini iskeletini oluşturan KOBİ’lerin daha fazla kurumca ve etkin olarak desteklenmesi Türkiye’nin gelişmesi adına oldukça önemlidir.

2.1.2. İngiltere’de Uygulanan KOBİ Politikaları

İngiltere’de tüm devlet desteklerinin bir arada bulunup kıyaslandığı bir web platformu mevcuttur. Bu platformda şahıs ve işletmeler gerek duydukları finansman kaynaklarına erişebilmektedirler. İngiltere de devletin sağladığı desteklerle ilgili bilgiye ulaşmak için “ Business Link “ isimli web sitesi kullanılabilir. Web sitesinde KOBİ’ler için aşağıda belirtilen faydalı bilgiler için yönlendirme yapmaktadır⁶¹:

- Mali destekler
- İş ağları
- Hibe ve yardımlar
- Krediler
- İhracat ve ithalat konusunda destekler.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler İngiltere ekonomisi için kilit rol oynamaktadır, istihdamın yaklaşık %60’ını ve iş hacminin yarısını oluşturmaktadırlar. Bu bağlamda, İngiliz hükümeti küçük işletmeleri mali anlamda desteklemek için İngiliz İş Bankası kurmuştur. İngiliz İş Bankası özel sektörden gelen kaynakları küçük işletmeler için fon ve destek olarak kullanmaktadır. İngiliz İş Bankası kendi öz sermayesini kullanan yatırımcılar için, ticari kredilerle uygulanabilir kaynak sağlamaktadır. Küçük firmalar İngiltere İş Bankasından doğrudan finansman temin edemezler, fakat banka küçük işletmeler için mevcut finansman olanaklarını ve çeşitliliğini artırmayı istemektedir⁶².

İngiltere’de KOBİ’ler iş hayatına başladıklarında aşağıdaki finansman yollarına başvurumaktadırlar⁶³:

- Banka kredisi
- Kişisel mülkiyet ipotek
- İş melekleri ve girişim sermayesi hibeleri

⁶¹ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 8.

⁶² <http://www.aldermore.co.uk/resource-centre/business/business-news/2014/10/british-business-bank-s-strategy-for-supporting-smes/>, [19 Kasım 2014], s. 1.

⁶³ Kingston Smith “Success in Challenging Times: Key Lessons for UK SMEs”, University of Surrey, October 2012, s.2.

- Kiralama
- Üretim ve vergi indirimleri

KOBİ'lerin birçoğu finansal ihtiyaçlarının bir kısmını kredi kartı ve kişisel birikimleri ile karşılamaktadırlar. Son zamanlarda ise KOBİ'ler finansal çözüm yolları olarak kardan tekrar yatırım yapma (%68), kişisel birikim (%39) ve banka kredisini (%29) kullanmaktadırlar.

KOBİ'ler İngiltere ekonomisinin büyümesi için en önemli motorlardır. Ulusal istatistik kurumundan alınan bilgiler ışığında, KOBİ'ler İngiltere ekonomisine büyük işletmelere oranla daha fazla katma değer sağlamaktadırlar. Bunlara rağmen KOBİ'ler kamu alanındaki ticarete yeterince yaklaşmamıştır. Bunun en büyük nedeni ise kamu ile iş yapmanın çok bürokratik ve zaman alıcı olmasıdır. Hali hazırda kamu hizmet işlerinden KOBİ'ler 2009-2010 yılları arasında yalnızca % 6,5 pay alırken yeni kabine 2015 yılı itibariyle bu rakamı %25'e çıkarmayı hedeflemektedir. Yeni kabine kamu özel sektör arasındaki iş ilişkisini KOBİ'lerin anlayabileceği ve adapte olabilecekleri şekilde düzenleyerek, KOBİ'lerinde kamu işlerinden pay alabilmelerine olanak sağlamayı hedeflemektedir⁶⁴.

İddialı ve hedefe odaklı KOBİ'ler ekonominin doğru yönde toparlanmasını sağlayabilirler. Yani küçük firmaların başarılı olması için, hükümet gerekli koşulları sağlayarak onların gelişmelerine olanak vermelidir. İngiliz hükümeti KOBİ'lere destek vermek adına aşağıdaki birçok adımı zaten atmıştır⁶⁵:

- Tamamen büyüme odaklı bir KOBİ programı oluşturulmuştur. Programda, 5000'den fazla işletmenin büyüme potansiyelini karşılamak adına destek alması, 75000 yeni istihdam ve 2,8 milyar £ ekonomik büyüme 2015-2016 yılları arasında hedeflenmektedir.
- Her işletmeye 2014 yılı için 2000 £ ulusal sigorta indirimi uygulanması 1,25 milyon işletmenin faydalanması hedeflenmekte,
- % 20 kurumlar vergisi indirimi G20 ülkeleri arasında en az kurumlar vergisi alan ülke olma hedefi,
- Bürokrasinin azaltılması için hükümet zaten çalışma yapıyor ve devam etmeyi hedeflemekte,

⁶⁴Cabinet Office "Making Government Business More Accessible to SMEs", Ağust 2013, s.3.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/231994/SME_Two_Year_On_Report.pdf, [18 Kasım 2014]

⁶⁵ Cabinet Office, *Aym.*, s. 7.

- KOBİ'lerin mevcut finansman seçeneğini çeşitlendirmek adına bir İş Bankası geliştirilmesi,
- 2012 yılında tanıtılan ve 2013 yılında duyurulan ödünç para programı için daha genişletilmiş ve etkili KOBİ kredilerinin kullanılması.

İngiltere'de uygulanan politikalar KOBİ'lerin gelişmesinde dolayısıyla İngiltere ekonomisini büyümesinde oldukça etkilidir.

2.1.3. Küçük İşletmeler Yasası (Small Business Law)

Avrupa Komisyonu küreselleşmeye bağlı olarak oluşturduğu tüm politikalarda KOBİ'lerin ihtiyacını ön planda tutmaya çalışmıştır, Avrupa Komisyonu hükümetlere KOBİ vizyonu kazandırmayı amaçlayan Avrupa küçük işletmeler yasasını 25 Haziran 2008 tarihinde yürürlüğe koymuştur. Küçük işletmeler yasası işletmelerin gelişimine yönelik 10 adet ilkeyi ortaya koymaktadır⁶⁶. Bu prensipler aşağıda belirtilmiştir⁶⁷:

1. Girişimcilerin ve aile işletmelerinin gelişebildiği ve girişimciliğin ödüllendirildiği bir iş ortamının oluşturulması: Girişimcilik eğitimleri için iş dünyasıyla ortak stratejiler geliştirilmesi, özellikle orta öğretim müfredatlarına yenilikçi ve girişimci zihniyetin gelişmesine yönelik derslerin eklenmesi, işletme devirlerini kolaylaştırıcı önlemler alınması yönünde çalışmaların yapılmasını kapsamaktadır.
2. İflas eden dürüst girişimcilere zaman kaybedilmeden ikinci bir şans tanınması: İflasın ardından yeniden iş kuran dürüst girişimcilerin ilk işini kuranlarla eşit muamele görmelerinin sağlanmasını kapsamaktadır.
3. Önce Küçük Olanı Düşün" ilkesine uygun kurallar geliştirilmesi: İşletmeler üzerindeki idari yüklerin kısa vadede %25 oranında düşürülmesi, düzenlemelerin uygulamaya konulmadan önce KOBİ'ler üzerindeki etkilerinin analiz edilmesini kapsamaktadır.
4. Kamu kurum ve kuruluşlarının KOBİ'lerin ihtiyaçlarına duyarlı hale getirilmesi: İşletme kurma süresinin kısaltılarak KOBİ'lerin ticari faaliyete başlama sürecinin hızlandırılması, işletmeleri ilgilendiren tüm bilgilerin alınabileceği ve her türlü işlemin elektronik ortamda yapılabileceği bir tek

⁶⁶ <http://www.kobi.org.tr/index.php/koblere-yoenelik-ab-bilgileri/ab-kob-politikas-kuecuk-letmeler-yasas>, [20 Kasım 2014], s. 1.

⁶⁷ <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Projeler.aspx?refContent=31>, [20 Kasım 2014], s. 2.

başvuru noktasının kurulması suretiyle hizmetler direktifinin uygulanması kapsamaktadır.

5. Kamu politika araçlarının KOBİ ihtiyaçlarına uyumlaştırılması: KOBİ'lerin kamu alımlarına iştirakinin kolaylaştırılması ve Devlet yardımı imkanlarının KOBİ'ler tarafından daha iyi kullanılmasının sağlanması: KOBİ'lerin kamu alımlarına iştirakinin kolaylaştırılması ve Devlet yardımı imkanlarının KOBİ'ler tarafından daha iyi kullanılmasının sağlanmasına yönelik tedbirler alınmasını kapsamaktadır.
6. KOBİ'lerin finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması ve ticari işlemlerde ödemelerin zamanında yapılmasını destekleyici düzenlemelerin ve iş ortamının geliştirilmesi: KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarına yönelik araçların geliştirilmesi, yapılacak vergi düzenlemeleri ile yatırımların teşvik edilmesi, ticari işlemlerde geç ödemelerin önüne geçilmesi amacıyla kamu kurum/kuruluşları ve büyük işletmelerin KOBİ'lere zamanında ödeme yapmalarının sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını kapsamaktadır.
7. KOBİ'lerin Tek Pazar'ın sağladığı fırsatlardan daha fazla yararlanmasının sağlanması: Ülkelerin karşılıklı tanıma ilkesini doğru şekilde uygulamaları, Tek Pazar haklarının kullanımında karşılaşılan sorunların resmi yöntemler yanında daha hızlı sonuç alınabilecek yöntemlerle de çözümlenebilmesinin desteklenmesi kapsamaktadır.
8. KOBİ'lerin sahip olduğu becerilerin ve her türlü yenilik faaliyetinin geliştirilmesinin teşvik edilmesi: KOBİ'lerin araştırma ve yenilik yapma kapasitelerinin artırılmasını amaçlayan eylem planlarının uygulanmasını kapsamaktadır.
9. KOBİ'lerin çevresel sorunları fırsata dönüştürmesine imkan sağlanması: KOBİ'lerin hafifletilmiş çevresel prosedürlere tabi olmalarının sağlanması, Çevre Yönetimi ve Denetleme Planına erişimlerinin kolaylaştırılması ve yeni destek mekanizmalarının geliştirilmesini kapsamaktadır.
10. KOBİ'lerin büyüyen pazarlardan yararlanmasının desteklenmesi ve teşvik edilmesi: KOBİ'lerin uluslararası pazarlardaki payının artırılması için, karşılaşılabilecek ticari engellerin bertaraf edilmesi amacıyla "Önce küçük olanı düşün" ilkesinin teşviki ile KOBİ'lerin aday ve komşu ülke pazarlarına girişinin kolaylaştırılmasını kapsamaktadır.

Bu prensiplere ek olarak, Yasaya temel teşkil eden "Önce Küçük Olanı Düşün" prensibi sayesinde yeni devlet yardımlarında uygulanan blok muafiyetler, Avrupa özel şirket tanımı, KDV ve geç ödemeler alanlarında bir dizi mevzuat düzenlemesinin yapılmasının gerekliliği de ayrıca vurgulanmıştır.

2.1.4. Ankara Anlaşması

Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu Arasında bir Ortaklık Yaratan Anlaşma (Ankara Anlaşması)-12 Eylül 1963. İmzalandığı yer dolayısıyla Ankara Anlaşması olarak bilinen Ortaklık Anlaşması'nın amacı 2. maddesinde ortaya konulmuştur: "Anlaşma'nın amacı, Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının istihdam seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari, ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektir." (Madde 2/1)

Anlaşma'da, Türk ekonomisinin kalkınmasına yardımcı olmak üzere, Topluluğun, belli bir sürede Türkiye'ye ekonomik yardımda bulunmasının gerekliliği de ayrıca vurgulanmaktadır. Ankara Anlaşması, 12 Şubat 1964 tarihinde (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Antlaşması)GATT'in onayına sunulmuş; Topluluk üyesi ülkeler ile Türkiye'nin Parlamentolarında da onaylandıktan sonra, 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ankara Anlaşması, Türkiye'nin Topluluğa tam üye sıfatıyla katılabilmesi yolunu açık tutmakta ve yürürlük süresine ilişkin bir hüküm de taşımamaktadır. Bir diğer deyişle, Anlaşma'nın fesih hükmü yoktur. Bu nedenle, Anlaşma, amaçları gerçekleşene kadar yürürlükte kalacaktır⁶⁸.

Ankara Anlaşması sayesinde İngiltere'de işyeri açmak isteyen ya da işçi çalıştırmak isteyen Türk vatandaşları İngiltere'de bulunan ilgili makamlardan izin alabilmektedirler. Bu izin aşağıda belirtildiği gibi iki türdür⁶⁹:

1. Çalışma izni: Bu izne bağlı olarak bir işyerinde 1 yıldan fazla çalışan ve legal yollarda İngiltere'de yaşayan Türk vatandaşları gerekli makamlara başvurdukları takdirde, İngiltere'de daha önceki çalıştıkları sektörde çalışmak kaydı ile 1 yıl süre ile vize almaktadırlar. Bu işlem 3 yıl sürmektedir. 3 yılın sonunda ise istedikleri sektörde çalışabilmektedirler. 10 yıl İngiltere'de legal yollara ile yaşayan

⁶⁸ http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ile-avrupa-ekonomik-toplulugu-arasinda-bir-ortaklik-yaratan-anlasma-_ankara-anlasmasi_-12-eylul-1963-.tr.mfa , [18 Kasım 2014], s.1.

⁶⁹ <https://www.gov.uk/turkish-business-person> ,[18 Ka"sım 2014], s.1.

Türk vatandaşları İngiltere’de ömür boyu vizesiz oturma başvuru yapabilmektedirler.

2. İş yeri açma izni: İngiltere’ye legal yollar ile gelmiş ve kendi işine kurmak isteyen Türk vatandaşları gerekli makamlara başvurularını yaparak iş yeri açma vizesi alabilmektedirler. Başvuru esnasında banka dokümanlarını, mesleki tecrübeyi destekleyen belgeleri ve iş hayatı ile ilgili destekleyici belgeleri sunmak gerekmektedir. Başvurusu kabul edilen Türk vatandaşlarına ilk olarak 1 yıl akabinde ise 3 yıl iş yeri açma ve çalıştırma izni verilmektedir, 4 yılın sonunda ise Türk vatandaşları İngiltere’de ömür boyu oturma iznine başvuru hakkı kazanmaktadırlar. Son birkaç yıldır İngiltere’deki ilgili makamlar Türkiye’den Ankara Anlaşması kapsamında İngiltere’de iş kurmak isteyen Türk vatandaşlarının başvurusunu İngiltere’de yaşama zorunluluğu olmadan kabul etmeye başlamışlardır. Ankara Anlaşması İngiltere’de Türk vatandaşlarına sağlanan haklardan, Türkiye’de iş kurmak isteyen İngiliz vatandaşlarında aynı şekilde yararlanmasına imkan sağlamaktadır.

2.2. TÜRKİYE VE İNGİLTERE’DE KOBİLERE DESTEK VEREN KURULUŞLAR

Türkiye’de KOBİ’lere destek veren birçok kurum ve kuruluş olmasına karşın KOBİ’lerin birçoğu bu kurumlardan habersizdir. Bunun en büyük sebebi ise bu kurumların yeterince tanıtım yapmaması veya KOBİ’lerin bu kurumlar hakkında bilgi edinmede yaşadığı sıkıntılardır. İngiltere’de KOBİ’lere destek veren kuruluşlar ve destek türleri hakkında detaylı bilgilerin verildiği bir web portalı oluşu İngiliz KOBİ’leri için büyük bir avantajdır. Bu portal sayesinde KOBİ’ler kendileri için faydalı olabilecek birçok bilgiye ve desteğe doğrudan ulaşma imkanına sahiptir. İngiltere’de KOBİ’lere verilen desteklerin organizasyonundan BIS- İş ve Yenilik ve Beceriler Bakanlığı sorumludur. Türkiye’de ise bu görevi Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının üstlenmesi gerekmektedir. Bu kısımda Türkiye’de KOBİ’lere destek sağlayan 11 kuruluşa ve İngiltere’de KOBİ’lere destek sağlayan 4 kuruluşa yer verilmiştir.

2.2.1. Türkiye’de KOBİ’lere Destek Veren Kuruluşlar

Bu başlık altında Türkiye’de KOBİ’lere destek sağlayan belli başlı 11 kuruluş hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.2.1.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Kuruluşun kısa adı KOSGEB’dir. KOSGEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili bir Kamu Kuruluşu olup, tüzel kişiliği haiz ve bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi bir kurumdur.

KOSGEB’in organları şunlardır⁷⁰:

- Genel Kurul
- İcra Komitesi
- Başkanlık

KOSGEB’in görevleri aşağıda belirtilmiştir:

- a) Sanayide, Araştırma ve Geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi ve faaliyetlerin uygulanması için Teknoloji Merkezleri, Teknoparklar, Danışmanlık Merkezleri, Enstitüler ve benzeri birimlerin kurulmasını sağlamak,
- b) Üniversiteler ile Kamu ve Özel araştırma kurumlarındaki Bilim ve Teknoloji altyapısından işletmelerin yararlanmasını sağlamak, sanayi ve üniversite işbirliğini kuvvetlendirmek,
- c) Teknoloji düzeyini yükseltmek üzere, mevcut teknolojik bilgilere erişmek ve yeni teknolojik bilgiler üretmek, erişilmiş ve üretilmiş bilgileri yaygınlaştırmak,
- d) Üniversite ve Araştırma Merkezlerinin imkanlarından yararlanarak yeni ve ileri teknolojiye dayalı bilgilerin derlendiği, değerlendirildiği, geliştirildiği ve uygulamaya yönelik üretime hazır hale getirilerek işletmelerin kullanımına sunulduğu Teknoloji Merkezleri ve Teknoparkları kurmak ve kurdurtmak,

⁷⁰ Bakanlar Kurulu, “ Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun’,[12 Nisan 1990], s. 2.

- e) İşletmelerin planlı yönetim anlayışına, modern ve çağdaş işletmecilik düzeyine kavuşturulmalarını teminen değişik sektörlerde yatırımları yönlendirmek üzere proje profillerini uygulayacak, atıl kapasiteleri değerlendirecek, verimliliği artıracak; modernizasyon, üretim, yönetim, pazarlama, enformasyon ve teknoloji adaptasyonu gibi konularda kapsamlı “Teknik Yardım ve Destek Programı ve Projeleri”ni gerçekleştirecek İhtisas Merkezlerini kurmak ve kurulmasını sağlamak,
- f) İşletmelerin uluslararası düzeyde mal üretmeleri ve daha modern işletmeler haline gelmelerini teminen gerekli yardımda bulunmak, sanayi rehabilitasyonu için gerekli düzenlemeleri yürütmek; sanayi ürünlerini çeşitlendirecek, yan sanayi ilişkilerini geliştirecek şekilde; malzeme bilgisi, tasarım, prototip imalat, imalat usul ve işlemlerinin seçimi, takım aparat kullanımı, bakım-onarım planlaması ve iş temini gibi işyerinde ve uygulamalı olarak aktif danışmanlık hizmetlerini verecek olan Danışmanlık Merkezleri tesis etmek ve bu işletmelerin ortak istifadesine yönelik olarak malzeme test ve analiz ile mamul madde fiziki ölçümleme laboratuvar ve atölyelerini kurmak ve kurulmasını sağlamak,
- g) Hizmet Merkezlerinde görev alacak elemanların, özel ihtisas konularında eğitimini teminen Eğitim Uzmanlarının yetiştirilmesi, yaygın eğitim programlarının düzenlenmesi, işletmelerin eğitim ihtiyaçlarının tespiti ve gerekli eğitimlerinin sağlanması ile ilgili Uygulamalı Teknik Eğitim Merkezleri’ni kurmak,
- h) İşletmelerin yatırım, üretim, yönetim ve planlama konularında bilgi ve beceri yönünden güçlenmeleri ve gelişmelerini sağlamak,
- i) İşletmelerin pazarlama sorunlarına çözümler aramak; işletmelerin yurtiçi ve yurtdışı pazarlarda rekabet edebilir düzeye gelmelerini teminen gerekli çalışmaları yürütmek ve konuya ilişkin danışmanlık hizmetlerini en verimli bir biçimde organize etmek,
- j) Girişimcilik kültürünün ve ortamının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak, bu kapsamda girişimleri ve girişimcileri desteklemek,
- k) İşletmeler arası işbirliğini geliştirmek, yerli veya yabancı sermaye katkısı ile gerçekleştirilecek ortak yatırımların oluşturulmasını ve yaygınlaştırılmasını desteklemek, yatırım ortamının iyileştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve destekleri sağlamaktır.

2.2.1.2. Kalkınma Ajansları

Ulusal kalkınmanın yerelden güçlendirilmesi, bölgesel potansiyellerin yerelde yoğunlaşan çalışmalarla harekete geçirilmesi, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması hedefleri, 2004-2006 dönemini içine alan Ön Ulusal Kalkınma Planı'nın önemli bir boyutunu teşkil etmiştir. Bu doğrultuda, ülkemiz genelinde İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasına (İBBS / NUTS) göre tanımlanan 26 adet “Düzyey 2” Bölgesinde Kalkınma Ajansları kurulması öngörölmüş, bu amaçla 5449 Sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir⁷¹.

Kalkınma ajanslarının teşkilât yapısı aşağıdaki gibidir⁷²:

- a) Kalkınma kurulu,
- b) Yönetim kurulu,
- c) Genel sekreterlik,
- d) Yatırım destek ofisleri,

Kalkınma ajanslarının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.
- b) Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirmek.
- c) Bölge plân ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak.
- d) Bölgede kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütölen ve bölge plân ve programları açısından önemli görölen diğery projeleri izlemek.
- e) Bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek.
- f) 4 üncü maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi çerçevesinde ajansa tahsis edilen kaynakları, bölge plân ve programlarına uygun olarak kullanmak veya kullandırmak.

⁷¹ <http://www.zafer.org.tr/kurumsal/hakkimizda/zafer-kalkinma-ajansi.html>, [18 Kasım 2014], s. 1.

⁷² Bakanlar Kurulu, “ Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun”, [8 Şubat 2006], s. 3.

g) Bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemek.

h) Bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak.

i) Bölge illerinde yatırımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmak üzere tek elden takip ve koordine etmek.

j) Yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlayarak küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri desteklemek.

k) Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamak.

l) Ajansın faaliyetleri, malî yapısı ve ajansla ilgili diğer hususların güncel olarak yayınlanacağı bir internet sitesi oluşturmaktır.

Tablo 16. Kalkınma Ajansları Listesi

KALKINMA AJANSI	İLLER
Ahiler Kalkınma Ajansı	Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde, Nevşehir
Ankara Kalkınma Ajansı	Ankara
Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı	Antalya, Burdur, Isparta
Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı	Bartın, Karabük, Zonguldak
Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı	Bilecik, Bursa, Eskişehir
Çukurova Kalkınma Ajansı	Adana, Mersin
Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı	Bitlis, Hakkâri, Muş, Van
Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
Doğu Marmara Kalkınma Ajansı	Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya, Yalova
Dicle Kalkınma Ajansı	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli
Güney Ege Kalkınma Ajansı	Aydın, Denizli, Muğla
Güney Marmara Kalkınma Ajansı	Balıkesir, Çanakkale
İpekyolu Kalkınma Ajansı	Adıyaman, Gaziantep, Kilis
İstanbul Kalkınma Ajansı	İstanbul
İzmir Kalkınma Ajansı	İzmir
Karacadağ Kalkınma Ajansı	Diyarbakır, Şanlıurfa
Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı	Çankırı, Kastamonu, Sinop
Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı	Bayburt, Erzincan, Erzurum
Zafer Kalkınma Ajansı	Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak
Mevlana Kalkınma Ajansı	Karaman, Konya
Orta Anadolu Kalkınma Ajansı	Kayseri, Sivas, Yozgat
Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı	Amasya, Çorum, Samsun, Tokat
Serhat Kalkınma Ajansı	Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars
Trakya Kalkınma Ajansı	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ

Kaynak: <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=45921>, 18.12.2014.

2.2.1.3. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

Türkiye'nin rekabet gücünü ve refahını artırmak ve sürekli kılmak için; toplumun her kesimi ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde, ulusal öncelikler doğrultusunda bilim ve teknoloji politikaları geliştirmek, bunları gerçekleştirecek alt yapının ve araçların oluşturulmasına katkı sağlamak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini özendirme, destekleme, koordine etmek, yürütmek; bilim ve

teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük yapmak amacıyla, tüzel kişiliğe, idarî ve malî özerkliğe sahip, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla ilgili "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu" kurulmuştur. Kurumun kısa adı TÜBİTAK'tır.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu aşağıdaki organ ve birimlerden oluşmaktadır⁷³:

- a) Bilim Kurulu.
- b) Başkanlık.
- c) Araştırma merkezleri, enstitüler ve benzeri birimler.
- d) Kurumun görevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyulan bilim parkı, bilim merkezi, müze ve benzeri diğer birimlerdir.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun görevleri şunlardır:

a) Bilimsel ve teknolojik alanlarda, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek, koordine etmek, izlemek, yapmayı özendirmek ve yapmak; bu amaçla program ve projeler geliştirmek,

b) Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikalarının saptanmasında hükümete yardımcı olmak;"Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu"na sekreteryaya görevi yapmak,

c) Ülkemizin bilim ve teknolojiye, buluş ve yeniliğe dayalı rekabet gücünün yükseltilmesine, ekonomik ve sosyal gelişmesine, ülke güvenliğine, insan ve çevre sağlığına katkı sağlamaya dönük stratejik alanlarda araştırmalar yapmak ve yaptırmak, teknoloji alt yapısını güçlendirmek amacıyla merkezler ve enstitüler kurmak,

d)Kurum bünyesinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerini yapan merkezlerde, enstitülerde ve birimlerde geliştirilen teknolojilerin üretimde ve ihtiyaç duyulan alanlarda kullanılmasını, tanıtılmasını veya bunlardan daha kolay yararlanılmasını sağlamak için gerekli ortamları ve yönetim yöntemlerini hazırlamak ve bu teknolojilerin ülke ekonomisine, sınaî ve sosyal gelişmeye katkıda bulunacak ticari değerlere dönüşmesini sağlamak, bu amaçla ilgili Bakanın onayı üzerine şirket kurmak, kurulmuş şirketlere ortak olmak,

e) Kamu ve özel sektörün teknolojik araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetlerine etkin katılımını sağlayacak teşvik ve destek sistemlerini geliştirmek

⁷³ Bakanlar Kurulu, " Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun", [24 Temmuz 1963], s. 1-3

ve uygulamak; erken aşamadaki gelişme potansiyeli olan buluşların ticarileştirilmesi amacıyla faaliyet gösteren tüzel kişi ve fonları desteklemek, ayrıca bu amaçla ilgili Bakanın onayı üzerine şirket kurmak, kurulmuş şirketlerde imtiyazlı pay sahibi olmak; kamu ve özel sektörün araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri sonucu elde edecekleri çıktılarının ticari değere dönüştürülmesini desteklemek; sanayinin üniversite ve araştırma kurum ve kuruluşları ile iş birliği yapmasını sağlayacak programlar geliştirmek ve bu iş birliğinin somut hale dönüşebileceği ortamlar oluşturmak; bu alanlarda girişimciliği desteklemek; fikri ve sınaî haklara ilişkin destek vermek; bu bentte sayılan amaçlarla Bilim Kurulu tarafından belirlenecek usul ve esaslar doğrultusunda teminatlı veya bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın, hibe niteliğinde ve/veya geri ödemeli destekler vermek ve ön ödemede bulunmak,

f) Türkiye'nin taraf olacağı bilimsel ve teknolojik yardım ve işbirliği anlaşmalarının hazırlanması ve müzakeresinde Hükümete yardımcı olmak ve bu anlaşmaların izlenme ve uygulanmasında 244 ve 1173 sayılı kanunlar çerçevesinde görev almak,

g) Görev alanına giren faaliyetlerle ilgili yerli ve yabancı araştırma kurumları ve araştırmacılarla her türlü bilimsel ve teknik işbirliği yapmak ve bu kurumlara, gerekirse üye olmak; uluslararası bilimsel ve teknik anlaşmalara Türkiye adına taraf olmak,

h) Görev alanına giren konularda ulusal ve uluslararası kongre, seminer, kollokyum gibi bilimsel toplantıları desteklemek, düzenlemek ve bunlara katılmak,

ı) Ülkemiz genelinde bilim ve teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük yapmak; bu amaçla Kurumun ilgi ve faaliyet alanlarında Türkçe ve yabancı dillerde süreli ve süresiz yayınlar yapmak, çoklu ortamlarda doküman ve belge oluşturmak ve bu tür yayınları ve etkinlikleri desteklemek,

j) Bilim adamlarının, araştırmacıların yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri için olanaklar sağlamak; bu amaçla ödüller vermek, öğrenim ve öğrenim sonrasında üstün başarısıyla kendini gösteren gençleri izleyerek onların yetişme ve gelişmelerine yardım etmek ve bu amaçla burslar vermek, yarışmalar düzenlemek ve yayınlar yapmak,

k) Bilimsel ve teknolojik gelişmeleri aktarmak, bu alanlardaki yönetsel bilgi ve becerilerin artırılmasına yönelik danışmanlık hizmeti vermek, eğitimler yapmak ve yaptırmak,

l) Yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi ve görevlerin yerine getirilebilmesi ile ilgili her türlü faaliyetlerde bulunmak ve gerekli parasal desteği sağlamaktır.

2.2.1.4. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)

Ulusal kalkınma plan, program ve stratejilerinde öngörülen ilke ve hedefler çerçevesinde, Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynakları da kapsayacak şekilde, kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetleri gerçekleştirmek üzere Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) resmi gazetede yayınlanan 5648 numaralı kanunla 2007 yılında kurulmuştur.

Kurumun görev ve yetkileri řunlardır⁷⁴:

a) Faydalanıcıların desteklerden azam ölçüde yararlanabilmeleri amacıyla tanıtım, bilgilendirme, eğitim ve yönlendirme faaliyetlerini yürütmek.

b) Proje ve faaliyet başvuralarını almak, bunların n incelemeleri ile yerinde kontrollerini yapmak, proje ve faaliyetleri başvuru şartları, değerlendirme ve seçim kriterlerine göre değerlendirmek.

c) Desteklenecek proje ve faaliyetleri belirlemek, uygulama sözleşmelerini hazırlamak ve başvurusu uygun grlen faydalanıcılarla sözleşme imzalamak, uygun bulunmayan başvurularla ilgili işlemleri yapmak.

) Proje ve faaliyetlere yönelik tahakkuk, ödeme ve muhasebe işlemleri ile bunlarla ilgili her türlü kontrolü gerçekleştirmek.

d) Proje ve faaliyetlerin uygulamasını izlemek, yararlanıcıların sözleşme şartlarını ve yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini takip etmek, bu amaçlarla gerekli kontrolleri yapmak.

e) İlerleme ve gelişmeleri raporlamak, Avrupa Birliği mevzuatını da dikkate alarak ihtiyaç duyulan bilgi, belge ve raporları hazırlamak, yetkili kurum ve makamlara sunmak.

⁷⁴ Bakanlar Kurulu, ‘‘ Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’’,[18 Mayıs 2007], s.2.

f) Program ve desteklerin etkinleştirilmesi yönündeki görüş ve değişiklik önerilerini ilgili makamlara bildirmek.

g) Kurumun görevleri ve faaliyetleriyle ilgili güvenli bir veri tabanı ve bilgi işlem sistemi kurmak.

ğ) Kurumun faaliyetleri ile ilgili idarî düzenlemeleri yapmaktır.

2.2.1.5. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), 24 özel sektör, 5 kamu, 11 semsiyeye kuruluş ve 15 gerçek kişinin bir araya gelmesi ile kurulmuş bir vakıftır. Türkiye Cumhuriyeti ve Dünya Bankası arasında imzalanmış olan bir uluslararası borç anlaşması gereğince kurulmuş olduğu için, TTGV Kanunla Kurulmuş Vakıf statüsüne sahip 4 Vakıftan biridir. TTGV Türkiye Cumhuriyeti'nin Vakıflar ile ilgili tüm mevzuatına tabidir. Özel sektör ve kamunun özel sektörümüzün uluslararası pazarlardaki rekabet gücünü Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi yolu ile güçlendirmek ortak hedefi ile bir araya geldiği TTGV, Türkiye'de Ar-Ge ve yeniliğin desteklenmesi amacı ile kurulmuş ilk ve tek Kamu Özel Sektör Ortaklığıdır. TTGV faaliyetlerinde kar amacını öncelikli bir hedef olarak gözetmez. Faaliyetlerden sağlanan tüm gelir TTGV'nin giderlerinin karşılanması ve mevcut destek programlarının geliştirilmesi için kullanılmaktadır. Tüm faaliyetlerinde şeffaf ve izlenebilir olan TTGV yılda dört ayrı inceleme ve denetimden geçmekte olup, tüm operasyonlarında Uluslararası Muhasebe Standartlarını uygulamaktadır. TTGV 15 üyeden oluşan bir Yönetim Kurulu tarafından yönetilmektedir. Yönetim Kurulu'nda Özel Sektör 2/3 oranında temsil edilmekte, Yönetim Kurulu Başkanı da Özel Sektör temsilcileri arasından seçilmektedir⁷⁵.

2.2.1.6. Hazine Müsteşarlığı

Ekonomi politikalarının tespitine yardımcı olmak ve bu politikalar çerçevesinde hazine işlemleri, kamu finansmanı, Kamu Sermayeli Kuruluş ve İşletmeler ve devlet iştirakleri, ikili ve çok taraflı dış ekonomik ilişkiler, uluslararası ve bölgesel ekonomik ve mali kuruluşlarla ilişkiler, yabancı ülke ve kuruluşlardan borç ve hibe alınması ve verilmesi, ülkenin finansman politikaları çerçevesinde sermaye akımlarına ilişkin düzenleme ve işlemlerin yapılması, sigorta sektörü ve

⁷⁵ <http://www.ttgiv.org.tr/tr/kisaca-ttgiv>, [18 Kasım 2014], s. 1.

kambiyo rejimine ilişkin faaliyetleri düzenlemek, uygulamak, uygulamanın izlenmesi ve geliştirilmesine ilişkin esasları tespit etmek amacıyla Hazine Müsteşarlığı 20.12.1994 tarihli resmi gazetede yayınlanan 4059 numaralı kanun ile kurulmuştur. Müsteşarlık; Başbakan'a bağlı olup, Başbakan, Müsteşarlığın yönetimi ile ilgili yetkilerini bir Devlet Bakanı vasıtasıyla kullanabilir. Müsteşarlık, merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile bağlı kuruluşlardan oluşur. Hazine Müsteşarlığının ana hizmet birimleri, Kamu Finansmanı, Kamu Sermayeli Kuruluş ve İşletmeler, Dış Ekonomik İlişkiler, Malî Sektörle İlişkiler ve Kambiyo, Sigortacılık, Ekonomik Araştırmalar ile Devlet Destekleri Genel Müdürlüklerinden müteşekkil olmak üzere yedi Genel Müdürlükten meydana gelmektedir. Her müdürlüğün görev ve sorumlulukları mevcuttur⁷⁶. Bu duruma bağlı olarak, sadece Devlet Destekleri Genel Müdürlüğü görevlerine yer verilmektedir⁷⁷:

- Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek.
- Avrupa Birliğinin ilgili mevzuatını ve diğer ilgili uluslararası mevzuatı takip etmek.
- Devlet destekleri ilke ve esaslarını belirlemek üzere araştırma ve çalışmalarda bulunmak.
- Kurula sunulmak üzere mevzuat hazırlıklarını yapmak, devlet desteklerini izlemek, değerlendirmek ve kurulun denetimine sunmak.
- Kurul kararına istinaden ön değerlendirme ve inceleme işlemlerinin yanı sıra, devlet desteklerinin durdurulması ve geri alınmasına ilişkin kurul kararları ile kurulun diğer kararlarına ilişkin işlemleri yürütmek ve takip etmek.
- Devlet desteklerine ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden doğrudan temin etmek.
- Devlet desteği veren kuruluşlardan temin ettiği bilgilere istinaden yıllık rapor hazırlıklarını yürütmek ve kurula sunmak.
- Kurul tarafından uygun bulunan yıllık raporu Avrupa Komisyonu ve gerekli görülecek diğer mercilere iletmek.
- Uluslararası kuruluşlarla ve diğer ülkelerle temas ve müzakerelere iştirak etmek

⁷⁶Bakanlar Kurulu, ‘‘ Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’’,[20 Aralık 1994], s.1.

⁷⁷ Bakanlar Kurulu[20 Aralık 1994], **Aynı.**, s. 4.

- Kurumsal ve hukuki düzenlemeler ile ilgili görüş vermek.
- Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun kapsamına girmeyen sektörlerde uygulanan devlet desteklerine ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi izleme amaçlı olarak kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden temin etmek.
- Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmektir.

2.2.1.7. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Türkiye İş Kurumu istihdamın korunmasına, geliştirilmesine, yaygınlaştırılmasına ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek üzere 05.07.2003 tarihli resmi gazetede yayınlanan 4904 kanun numarası kurulmuştur. Kısa adı "İŞKUR" dur. Kurum aşağıdaki organlardan oluşur:

- a) Genel Kurul
- b) Yönetim Kurulu
- c) Genel Müdürlük
- d) İl İstihdam Kurulları

Kurumun görevleri şunlardır⁷⁸:

a) Ulusal istihdam politikasının oluşturulmasına ve istihdamın korunmasına, geliştirilmesine ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası işlemlerini yürütmek.

b) İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayınlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak ve kurul çalışmalarını koordine etmek, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak.

c) İş ve meslek analizleri yapmak, yaptırmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek, verdirmek, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirmek ve uygulamak, istihdamdaki işgücüne eğitim seminerleri düzenlemek.

d) İşçi isteme ve iş aramanın düzene bağlanmasına ilişkin çalışmalar yapmak, işgücünün yurt içinde ve yurt dışında uygun oldukları işlere yerleştirilmelerine ve çeşitli işler için uygun işgücü bulunmasına ve yurt dışı hizmet akitlerinin

⁷⁸ Bakanlar Kurulu, "Türkiye İş Kurumu Kanunu", [5 Temmuz 2003], s.2.

yapılmasına aracılık etmek, istihdamında güçlük çekilen işgücü ile işyerlerinin yasal olarak çalıştırmak zorunda oldukları işgücünün istihdamlarına katkıda bulunmak, özel istihdam bürolarına ilişkin kuruma verilen görevleri yerine getirmek, işverenlerin yurt dışında kendi iş ve faaliyetlerinde çalıştıracağı işçileri temin etmesi ile tarım işlerinde ücretli iş ve işçi bulma aracılığına izin verilmesi ve kaldırılmasına ilişkin işlemleri yapmak.

e) Gerekliğinde Kurum faaliyet alanı ile ilgili ihalelere katılmak suretiyle, yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek.

f) Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşların işgücü, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin olarak aldıkları kararları izlemek, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin taraf olduğu Kurumun görev alanına giren ikili ve çok taraflı anlaşma, sözleşme ve tavsiye kararlarını uygulamak.

g) Bakanlığın mevzuattan kaynaklanan ve taşrada yürütülmesi gereken görevlerini yapmaktır.

2.2.1.8. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB)

Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri tarafından, 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre süresiz olarak değişir ortaklı, değişir sermayeli sınırlı sorumlu bir Merkez Birliği kurulmuştur. Merkez Birliğinin adı Sınırlı Sorumlu Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği'dir. Merkez Birliğinin idare merkezi Ankara'da olup, çalışma bölgesi Türkiye sınırlarıdır. Kısa adı TESKOMB' tur.

Merkez Birliğinin amacı ve çalışma konuları şunlardır⁷⁹;

a) Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatiflerinin genel mahiyetteki istek ve dertlerine T.B.M.M.(Türkiye Büyük Millet Meclisi), Hükümet ve Bakanlıklarda çareler ve çözümler araştırmak,

b) Gerek genel eğitim ve gerekse mesleki eğitim bakımından Birliklerin, yapamadığı eğitim organizasyonlarını Türkiye çapında ifa etmek,

⁷⁹ http://www.teskomb.org.tr/anasozlesmeler/teskomb_anasozlesme.pdf, [19 Kasım 2014], s. 3.

c) Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatiflerinin ve genel kooperatifçiliğin geliştirilmesi konusunda teknik bürolar kurmak ve seminerler düzenlemek,

ç) Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri ve Birliklerinin, yönetim ve denetim kurulu üyeleri için teminatlı çalışma ortamı yaratmak ve gerekiyorsa bu konuda bazı fonlar kurmak,

d) Yurt içinde ve dışında geziler tertipleyerek Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi ortak ve memurlarının bilgi ve görgülerinin artırımına çalışmak,

e) Ortak Birliklerin ve Kooperatiflerinin, finansman ve kredi sorunlarına çareler aramak,

f) Bir yayın organı çıkarmak,

g) Birliklerin ve Kooperatiflerin, girmesinde fayda umulan kurumlara girmesine yardımcı olmak ve çeşitli ekonomik faaliyetlere öncülük etmektir.

2.2.1.9. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Bakanlık bünyesinde KOBİ'lere destek sağlayan birim Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü'dür. Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü'nün görevleri aşağıda belirtilmiştir⁸⁰:

- Ekonomik kalkınma, sosyal gelişme, rekabet yeteneğini güçlendirme ve milli güvenlik hedefleri doğrultusunda bilim, teknoloji, araştırma, geliştirme ve yenilikçilik politikalarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak belirlemek, uygulamak, uygulanmasını sağlamak, izlemek, koordine etmek ve sonuçlarını değerlendirmek.
- Ekonomik ve sosyal gelişmenin sağlanmasına, rekabet gücünün yükseltilmesine yönelik sanayi araştırma, geliştirme, yenilikçilik ve girişimcilikle ilgili faaliyetleri desteklemek, teşvik etmek, izlemek ve sonuçlarını değerlendirmek.
- Sanayiye yönelik teknolojik araştırma, geliştirme ve yenilikçilik program ve projelerinin desteklenmesi ve teşviki ile ilgili düzenlemeler yapmak, yapılan düzenlemeler çerçevesinde Bakanlık bütçesinden yapılacak harcamaları

⁸⁰ <https://biltek.sanayi.gov.tr/Sayfalar/genelTanitim.aspx>, [19 Kasım 2014], s. 1.

belirlemek, dağıtmak ve amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını denetlemek.

- Sanayi alanındaki araştırma, geliştirme, yenilikçilik ve girişimcilik faaliyetleri ile teknolojik gelişmeleri takip etmek, desteklemek ve teşvik etmek amacıyla sanayi kuruluşları, üniversiteler, araştırma merkezleri ve enstitüler ile işbirliği yaparak bu kurumların teknolojik araştırma ve geliştirmeye aktif katılımını sağlayacak programlar ve projeler geliştirmek ve uygulanmasını sağlamak.
- Sanayiye yönelik araştırma ve geliştirme, yenilikçilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünün patenti, yatırımı, tanıtımı ve pazarlanması konusunda gerçek ve tüzel kişilere destek vermek ve bu programların uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- Sanayiye yönelik teknoloji, araştırma, geliştirme, yenilikçilik ve girişimcilik kültürünün geliştirilmesi için ulusal ve uluslararası fuarlara katılmak, kongre, seminer ve toplantılar düzenlemek, düzenlenmesini desteklemek, yazılı, görsel ve elektronik ortamda yayınlar yapmak veya yaptırmak.
- Sanayiye yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerine, teknoloji, yenilikçilik ve girişimcilik ile ilgili faaliyetlere ilişkin projeleri, bilimsel ve teknik çalışmaları, teknolojik ürüne yönelik yatırım başvurularını kabul etmek, değerlendirmek, desteklemek ve ilgili mevzuatında öngörülen desteklemelere ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- Teknoloji geliştirme bölgelerinin; yer seçimi, kamulaştırılması, kuruluşu, işleyişi, imar planlarının hazırlanması ve onaylanması, onaylanan uygulama imar planına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerin projelendirilmesi, inşası ile ilgili ruhsat ve izinlerin verilmesine ilişkin işleri yürütmek, düzenlemeler yapmak ve faaliyetlerini denetlemek.
- Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmaktır.

2.2.1.10. Ekonomi Bakanlığı

8 Haziran 2011 tarihli 637 sayılı kanun hükmünde kararname ile dış ticaret Müsteşarlığının tüm hizmet birimleri ile Hazine müsteşarlığının teşvik uygulama ve

Yabancı Sermaye Genel Müdürlükleri birleştirilerek Ekonomi Bakanlığı kurulmuştur. Ekonomi Bakanlığının birimleri şunlardır⁸¹:

- İhracat Genel Müdürlüğü
- İthalat Genel Müdürlüğü
- Anlaşmalar Genel Müdürlüğü
- Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü
- Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü
- Serbest Bölgeler, Yurt Dışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü
- Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü
- Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü'dür.

2.2.1.11. Kredi Garanti Fonu (KGF)

Kredi Garanti Fonu (KGF), küçük ve orta ölçekli işletmeler için sağladığı kefaletle bu işletmelere destek vermekte, yatırımlarının ve işletmelerinin finansmanında banka kredisi kullanmalarını mümkün hale getirmektedir.

KGF, KOBİ'lere verdiği kefalet ve üstlendiği risk ile bu işletmelerin daha çok banka kredisi kullanabilmelerini sağlamakta, uzun vadeli ve uygun maliyetli kredilerden küçük işletmelerimizin de yararlanmasını mümkün hale getirmektedir. Bu sayede girişimcilik teşvik edilmekte, KOBİ'ler lehine ek bir kredilendirme yaratılarak ekonomik büyüme ve kalkınmaya katkı sağlanmaktadır. KGF kefaletlerinde genç ve kadın girişimciliğin geliştirilmesi temel amaçtır. Yenilikçi yatırımların gerçekleştirilmesi, ileri teknoloji içeren küçük girişimler, ihracatın desteklenmesi, istihdam artışı sağlayacak yatırımlar ve bölgesel kalkınma amaçlı yatırımlar KGF kefaletlerinde öncelikli olarak değerlendirilen konulardır⁸².

Banka kredisi olanaklarına büyük işletmeler kadar kolay ulaşamayan küçük işletmelerin bu teminat problemi, KGF kefaleti ile giderilmekte, bu sayede KOBİ'lerin de banka kredileri kullanma imkanı doğmaktadır. Çalışan sayısı 250'den az olan işletmeler KOBİ olarak kabul edilmekte olup, imalat sanayi yanında hizmetler ve madencilik sektöründeki girişimcilerin de talepleri karşılanmaktadır.

⁸¹ http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/kurumsal/Tarihce?_adf.ctrl-state=18tt9am537_3224&_afLoop=98626171482205#!, [15 Kasım 2014], s. 12.

⁸² <http://www.kgf.com.tr/2amac.htm>, [15 Kasım 2014], s. 1

Türkiye'nin bütün yörelerindeki KOBİ'ler, esnaf ve sanatkarlar, tarımsal işletmeler ve çiftçiler, kadın ve genç girişimciler KGF kefaleti için başvurabilmektedir⁸³.

2.2.2. İngiltere'de KOBİ'lere Destek Veren Kuruluşlar

Bu başlık altında İngiltere'de KOBİ'lere destek sağlayan belli başlı 4 kuruluş hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.2.2.1. İş Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (Department for Business Innovation and Skills- BIS)

BIS, 2009 yılında İnovasyon, Üniversiteler ve Beceriler Bakanlığı (DIUS) ile İşletme, Girişim ve Düzenleyici Reform Bakanlığı'nın (BERR) birleştirilmesiyle kurulmuştur. İşletme ve girişimcilik politikası, BIS'in yetki alanı içinde bulunan konuların başında gelmektedir. BIS'e bağlı Girişim Müdürlüğü; (Enterprise Directorate), hükümetin diğer birimleri, bölgesel kalkınma ajansları ve diğer paydaşlarla birlikte KOBİ'lerin ve girişimcilerin sorunlarına ve ihtiyaçlarına ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde çözüm üretmek için çalışmaktadır. Bu bağlamda, Girişim Müdürlüğü'nün ana görevi, KOBİ'lerin gelişmesi ve girişimciliğin artması için gerekli yapısal düzenlemeleri gerçekleştirmek ve uygun ortamı yaratmak olarak bilinmektedir⁸⁴.

BIS, 50 tane kurumla işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Bu kurumlardan bir kısmı sivil organizasyonlardan diğer kısmı ise devlet kurumlarından oluşmaktadır. BIS'de çalışan 2500 personele ek 500 personelde İngiltere ticaret ve yatırım kurumu için çalışmaktadır. BIS'in Londra, Sheffield, Billingham, Cardiff, Darlington, Glasgow, Manchester, Nottingham, Runcorn and Watford'da olmak üzere 10 merkezi vardır. BIS'in görevleri aşağıda listelenmiştir⁸⁵:

- Yüksek öğrenim kurumlarıyla birlikte çalışarak öğrencilere küresel istihdam piyasasında rekabet edebilecekleri bilgi ve becerileri kazandırmak,
- Ekonomik büyümeye yardımcı olan İngiltere bilim ve araştırma sanayisi yeniliklerine destek vermek,
- Tüketici haklarını korumak, tüketiciye hakları hakkında bilgi vermek,

⁸³ <http://www.kgf.com.tr/3kimleryararlnbl.html>, [15 Kasım 2014], s. 12.

⁸⁴ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 12.

⁸⁵ <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-business-innovation-skills/about>, [19 Kasım 2014], s. 1

- İngiliz işletmelerinin verimliliğini artırmaları için desteklenmesi ve dünya genelinde rekabet edebilecek hale gelmelerine yardımcı olmak,
- İşletmelerin zamanı daha verimli kullanmaları için destek sağlamaktır.

2.2.2.2. İngiliz İş Bankası (British Business Bank)

İngiliz İş bankası İngiltere hükümeti tarafından kurulan ve devlete ait ekonomik kalkınma bankasıdır. Bankanın hedefi küçük ve orta ölçekli işletmelere kredinin yanı sıra danışmanlık hizmeti sağlamaktır. Bir kamu limited şirketi olarak yapılandırılmıştır ve İş, Yenilik ve Beceriler (BIS) Bakanlığına aittir. Bankanın idare merkezi Sheffield'dadır. Hükümet tarafından 1 milyar £ bütçeli bir banka kurulması kararı Eylül 2012 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Böylelikle BIS küçük ve orta ölçekli işletmeler grubu ve limited şirketler için sermaye kurumu çalışanları birlikte hareket ederek İngiltere İş Bankası programına başlamışlardır. 2 Ekim 2013 tarihinde Başbakan yardımcısı Nick Clegg İngiltere İş Bankasının Sheffield'da kurulduğunu açıklamıştır⁸⁶.

İngiliz İş Bankası küçük işletmelere doğrudan finans sağlamamaktadır. İngiliz İş Bankası daha fazla sayıda işletmenin faydalandırılması adına özel sektör ortakları ile birlikte hareket etmektedir. İngiliz İş bankası küçük işletmelerin yatırım yapmaları ve büyümeleri için destek vermekte ve bu işletmelerde istihdam artışı paralelinde ekonomiye katkı sağlamaktadır. İngiliz İş bankası küçük işletmeler finans pazarına uzmanlık ve hükümetin maddi desteğini sağlar. Pazarın ve küçük işletmelerin finansal ihtiyaçlarını gözlemleyerek, finans piyasalarının daha etkin bir şekilde çalışmalarını için programlar tasarlar ve özel sektör yatırımcılarının banka, finansal kiralama şirketleri, girişim sermayesi fonları ve web tabanlı platformların sağladığı finansal desteklere ulaşmaları için bir ilişkiler ağı oluşturur. İngiliz İş bankası hali hazırda 80'den fazla finans sağlayıcı kurumla birlikte hareket etmektedir. İngiliz İş bankasının hedefindeki grupların başında işe yeni başlamış ve hızla büyüyen fakat sermaye eksikliği olan küçük işletmeler yer almaktadır⁸⁷.

⁸⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/British_Business_Bank, [21 Kasım 2014], s. 1

⁸⁷ <http://british-business-bank.co.uk/what-the-british-business-bank-does/>, [21 Kasım 2014], s. 1.

2.2.2.3. Toplumsal Kalkınma Finansmanı Birliği (Community Development Finance Association –CDFA)

Toplumsal Kalkınma Finansmanı Birliği, büyük bankalardan kredi almakta zorluk çeken işletmelere kredi veren bir kuruluştur. İnsanlara fatura ödemelerinde ve işlerini genişletmelerine yardımcı olmakta ve işletmelere finansal konularda danışmanlık hizmeti sunmaktadır. İngiltere genelinde 60 civarında toplumsal kalkınma finansmanı birliği merkezi vardır ve her merkez bulunduğu bölgeye bağlı olarak hizmet vermektedir. Ayrıca CDFA'lar üyelerine özel finansal kredi imkanı sunmaktadırlar, üyelerine sermaye kaynaklarına ulaşma imkanı tanır, üyelerin kendilerini geliştirmelerine destek sağlarlar⁸⁸.

Bunlara ek olarak CDFA bireysel üyeleri ve diğer paydaşlar arasında gerekli bağların kurulmasına yardımcı olurlar. CDFA üyeleri ile birlikte hareket ederek kamu bankaları ve diğer kamu kurumlarıyla iş ilişkileri kurmayı sağlar⁸⁹.

Birliğin işleyiş yöntemlerini sistem olarak ABD'den ithal ettiği bilinmektedir. ABD hükümeti, 1970'li yıllarda hiçbir şekilde finansman kaynaklarına erişim imkânı bulunmayan sosyal ve ekonomik olarak dezavantajlı kimselerin finansmana erişimini sağlamak için “Fırsat Finans Ağı” adlı bir sistem kurmuştur. Bu ağ aracılığıyla, hibe niteliğinde olmayan 4,5 milyon dolar bu kişilere kredi niteliğinde sağlanmıştır. ABD hükümeti, bunu hizmetin uygulanmasını garanti altına almak için bankaları bu tür kredileri vermeye zorlayacak bir mevzuat uygulamaya gitmiştir⁹⁰.

2.2.2.4. Hazine (Her majesty's Treasury)

HM Treasury, İngiliz hükümetinin ekonomi ve maliye bakanlığıdır. Kamu harcamaları üzerinde kontrol sağlar, İngiltere'nin ekonomi politikasının yönünü ayarlayarak güçlü ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlar. HMT bir bakanlık departmanı olup, 9 adet kurum ve kuruluşla birlikte faaliyet göstermektedir. Sorumluluk alanları aşağıda verilmiştir:

- Kamu harcamaları: Kamu sektörü ücret ve emeklilik işleri, yıllık yönetim harcaması, refah politikası ve sermaye yatırımı,
- Finansal hizmetler politikası: Bankacılık ve finansal hizmetler düzenlemesi, finansal istikrarın ve rekabetin sağlanması,

⁸⁸ <http://www.cdfa.org.uk/about-cdfa/what-the-cdfa-does/>, [21 Kasım 2014], s. 1.

⁸⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Community_Development_Finance_Association, [21 Kasım 2014], s. 1.

⁹⁰ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 16.

- İngiltere vergi sisteminin stratejik gözetimi: Doğrudan, dolaylı, iş mülkiyet, kişisel vergi ve kurumlar vergisi dahil,
- Kamu sektörü altyapı projelerinin ve özel sektör yatırımlarının kolaylaştırılması,
- Ekonominin sürdürülebilir bir şekilde büyümesinin sağlanmasıdır⁹¹.

Kurumun belirlemiş olduğu politikalardan bazıları aşağıda verilmiştir:

- İşletme kurmayı ve geliştirmeyi daha kolay hale getirmek,
- Avrupa fonlarının İngiltere ekonomisi için daha iyi işlemlerini sağlamak,
- İnsanların iş hayatında uzun süre kalmalarını sağlamak,
- Ortak pazarı daha etkin bir konuma getirmek,
- Sürdürülebilir ve güçlü bir ekonomik büyüme sağlamak,
- Daha anlaşılır ve herkes için eşit bir vergi sistemi oluşturmaktır⁹².

2.3. TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DE KOBİLERE SAĞLANAN DESTEKLER

Çalışmanın bu kısmında, Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan desteklerin özellikleri hakkında bilgi verilmektedir. Destekler için gerekli şartlar, destek süreleri, desteklerin geri ödemeli olup olmadığı ve desteklerin miktarları hakkında detaylı bilgilere değinilmektedir.

2.3.1. Türkiye'de KOBİ'lere Sağlanan Destekler

Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan destek türleri hakkında genel bilgilere yer verilmektedir. Desteklerin kapsamı, amacı, gerekçesi, süreleri, türleri ve miktarları hakkında KOBİ'lere kapsamlı bir bilgi verilerek desteklerden faydalanmaları amaçlanmaktadır.

2.3.1.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destekleri

a) KOBİ Proje Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi⁹³:

⁹¹ <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-treasury/about>, [21 Kasım 2014], s. 1.

⁹² T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 17.

⁹³ <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=3>, [20 Kasım 2014], s. 1.

- İşletmelere özgü sorunların işletmeler tarafından projelendirildiği ve projelendirilen maliyetlerin desteklenebildiği bir programa ihtiyaç duyulması,
- KOBİ'lerde proje kültürü ve bilincinin oluşturulması,
- İşletmelerin proje yapabilme kapasitelerinin geliştirilmesi,
- Esnek destekleme sistemine ihtiyaç duyulmasıdır.

Program Süresi: 3 Yıl

Proje Süresi: 6-24 ay(+12 ay)

Destek Üst Limiti: 150.000 TL

Proje Destek Oranı: 1. ve 2. Bölgelerde % 50, 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde %60

Desteklenecek Proje Konuları: İşletmelerin; üretim, yönetim-organizasyon, pazarlama, dış ticaret, insan kaynakları, mali işler ve finans, bilgi yönetimi ve bunlarla ilişkili alanlarda sunacakları projeler desteklenir.

Desteklenecek Proje Giderleri: Bu program kapsamında desteklenecek proje giderlerine Kurul karar verir. Ancak, arsa, bina, inşaat, tadilat, tefrişat ve benzeri, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji ve su giderleri, kira giderleri, finansman giderleri, proje ile ilişkilendirilmemiş diğer maliyetler desteklenmez. Proje kapsamında desteklenmesi uygun görülen gider gruplarının toplamı Kurul tarafından belirlenir ve sabitlenir. Her bir proje gider grubunun desteklemeye esas tutarı; makine-teçhizat, hammadde, malzeme için, sabitlenen toplam tutarın % 10'unu ve personel, yazılım ve hizmet/diğer gider gruplarının her biri için % 40'ını geçmeyecek şekilde belirlenir. Proje bütçe gerçekleşmesindeki değişiklikler bu tutarları değiştirmez.

b) Tematik Proje Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi⁹⁴:

- KOBİ'lerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve Meslek Kuruluşları tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi amacıyla daha fazla proje hazırlamalarının teşvik edilmesi,
- Makro strateji dokümanlarında işaret edilen öncelikler dikkate alınarak belirlenen tematik alanlarda bölgesel ve sektörel ihtiyaçların karşılanması,
- KOBİ'lerin uluslararası mevzuat ve önceliklere uyumunun sağlanması,

⁹⁴ KOSGEB, Aynı., s.2.

Tablo 17. Tematik Proje Destek Programı Destek Unsurları

	Çağrı Esaslı Tematik Program	Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı
Başvuru Yapabilecekler	KOBİ'ler ve Meslek Kuruluşları	Meslek Kuruluşları
Program Süresi	Proje Teklif Çağrısında Belirlenir	36 Ay
Proje Süresi		24 Ay (+12 Ay)
Destek Oranı		1. ve 2. Bölgede % 50 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde %60
Destek Türü		Geri Ödemesiz
Destek Üst Limiti		150.000 TL

Kaynak:<http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=4,20.11.2014>

Çağrı Esaslı Tematik Program Desteklenecek Proje Giderleri:

- Personel net ücretleri ve seyahat giderleri,
- Yeni Makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri,
- Sarf malzemesi giderleri,
- Hizmet alım giderleri,
- Genel idari giderleridir.

c) İşbirliği Güç Birliği Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi⁹⁵:

- KOBİ'lerin işbirliği-güç birliği anlayışında bir araya gelerek "Ortak Sorunlara Ortak Çözümler" üretilmesi,
- KOBİ'lerin tedarik, pazarlama, düşük kapasite kullanımı, rekabet gücü zayıflığı, finansman başta olmak üzere tek başlarına çözümünde zorlandıkları birçok soruna çözüm bulunması,
- KOBİ'lerin bir araya gelerek kapasite ve rekabet gücü yüksek işletmelere dönüşmesi,
- Ölçek ekonomisinden yararlanılarak kaynak tasarrufu sağlanması,

KOBİ'ler arasında ortaklık ve işbirliği kültürünün geliştirilmesi.

Proje Süresi: 6-24 ay(+12 ay)

⁹⁵ KOSGEB, **Ön. Ver.**, s.3.

Destek Üst Limiti: 750.000 TL

250.000 TL(geri ödemesiz), 500.000 TL (geri ödemeli)

Proje Destek Oranı: 1. ve 2. Bölgelerde % 50, 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde %60

İşbirliği güç birliği ortaklık modelleri:

- Proje ortağı işletmelerin mevcudiyetlerini koruyarak kurulacak olan işletici kuruluşa ortak olmaları,
- Proje ortağı işletmelerin bir kısmının ya da tamamının kendilerini feshederek kurulacak işletici kuruluşa ortak olmaları,
- Proje ortağı işletmelerin bir kısmının kendilerini feshederek ortaklardan birinin bünyesinde birleşmesi,
- Her bir ortaklık modelinde en az 5 işletmenin bir araya gelmesi şartı aranır.

Desteklenecek Proje Konuları:

- Hammadde, ara mamul, mamul, lojistik ve diğer hizmetleri daha hızlı ve ucuz temin edebilmeleri amacıyla ortak tedarik,
- Müşteri istekleri ve pazarın talebi doğrultusunda ürün ve hizmet geliştirmeleri, ürettikleri ürün ve hizmetleri yeni pazarlara sunmaları amacıyla ortak tasarım,
- Ürün ve hizmet kalitelerini yükseltmek ulusal ve uluslararası pazar paylarını artırmak, marka imajı oluşturmak, uluslararası pazarın ihtiyaçlarına cevap vermeleri amacıyla ortak pazarlama,
- Ürün ve hizmet standartlarını geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar,
- Üretim ve hizmet kapasitelerini, çeşitlerini, verimliliğini ve kalitelerini artırmak amacıyla ortak imalat ve hizmet sunumu konularında sunacakları projeler desteklenir.

d) Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi⁹⁶:

- Bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi,
- Teknolojik fikirlere sahip tekno-girişimcilerin desteklenmesi,
- KOBİ'lerde Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması,
- Mevcut Ar-Ge desteklerinin geliştirilmesi,

⁹⁶ KOSGEB, **Ön. Ver.**, s.4.

- İnovatif faaliyetlerin desteklenmesi,
- Ar-Ge ve İnovasyon proje sonuçlarının ticarileştirilmesi ve endüstriyel uygulamasına yönelik destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulması.

Proje Süresi:

- Ar-Ge ve İnovasyon Programı için en az 12 (on iki), en çok 24 (yirmi dört) ay,
- Endüstriyel Uygulama Programı için en çok 18 (on sekiz) ay,
- Her iki program için de Kurul kararı ile 12 (on iki) aya kadar ek süre verilebilmektedir.

Tablo 18. AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı

AR-GE, İNOVASYON VE ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI		Destek Üst Limiti(TL)	DESTEK ORANI (%)
Ar-Ge ve İnovasyon Programı			
İşlik Desteği		İşliklerden bedel alınmaz	
Kira Desteği		12.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği		100.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		200.000	75
Personel Gideri Desteği		100.000	75
Başlangıç Sermayesi Desteği		20.000	100
Proje Geliştirme Desteği	Proje Danışmanlık Desteği	25.000	75
	Eğitim Desteği	5.000	
	Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları Desteği	25.000	
	Proje Tanıtım Desteği	5.000	
	Yurtdışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/Teknolojik İşbirliği Ziyareti Desteği	15.000	
	Test, Analiz, Belgelendirme Desteği	25.000	
Endüstriyel Uygulama Programı			
Kira Desteği		18.000	75
Personel Gideri Desteği		100.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Gid. Desteği		150.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		200.000	75

Kaynak:<http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=6>, 20.11.2014

e) Genel Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi⁹⁷:

- Proje hazırlama kapasitesi düşük KOBİ'ler ile KOSGEB hedef kitlesine yeni dahil olmuş sektörlerdeki KOBİ'lerin de mevcut KOSGEB desteklerinden faydalanması,
- KOBİ'lerin kaliteli ve verimli mal/hizmet üretmelerinin sağlanması,
- Mevcut KOSGEB desteklerinin revize edilerek daha fazla KOBİ'nin bu desteklerden yaygın şekilde faydalanması,
- KOBİ'lerin rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek amacıyla genel işletme geliştirme faaliyetlerinin teşvik edilmesi,
- KOBİ'lerin yurt içi ve yurt dışı pazar paylarını artırmak amacıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesidir.

Tablo 19. Genel Destek Programları Destekleri

GENEL DESTEK PROGRAMI DESTEKLERİ	DESTEK ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI	
		1. ve 2. Bölgeler	3., 4., 5. ve 6. Bölgeler
Yurt İçi Fuar Desteği	30.000	%50	%60
Yurt Dışı İş Gezisi Desteği	10.000		
Tanıtım Desteği	10.000		
Eşleştirme Desteği	15.000		
Bağımsız Denetim Desteği	10.000		
Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	20.000		
Danışmanlık Desteği	15.000		
Eğitim Desteği	10.000		
Enerji Verimliliği Desteği	30.000		
Tasarım Desteği	15.000		
Sınai Mülkiyet Hakları Desteği	20.000		
Belgelendirme Desteği	10.000		
Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği	20.000		

Kaynak:<http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=7>, 20.11.2014

f) Girişimcilik Destek Programı

Programın Amacı⁹⁸:

- Girişimciliğin desteklenmesi

⁹⁷ KOSGEB, **Ön. Ver.**, s.5.

⁹⁸ <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=8>, [20 Kasım 2014], s.1

- Girişimciliğin yaygınlaştırılması
- Başarılı işletmelerin kurulması

Programdan Kimler Yararlanabilir:

- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
- Girişimciler
- İşletici Kuruluşlar (İş Geliştirme Merkezini yönetmek üzere kurulan tüzel kişilik)

Programın Kapsamı:

- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi,
- Yeni Girişimci Desteği,
- İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği,
- İş Planı Ödülünden oluşur.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi: Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, kendi işini kurmak isteyen girişimcilerin bir iş planına dayalı olarak kuracağı işletmelerin başarı düzeylerini artırmak amacıyla düzenlenir. 24 saati atölye çalışmalarından oluşan toplam 70 saatlik eğitimler olup; genel katılıma açık ve ücretsiz eğitimlerdir. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri;

- KOSGEB birimleri tarafından düzenlenen,
- Ulusal veya uluslararası projeler kapsamında, KOSGEB tarafından yürütülen,
- KOSGEB ile işbirliği içerisinde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen eğitimler,
- Üniversiteler tarafından örgün eğitim kapsamında verilen girişimcilik dersleridir.

Yeni Girişimci Desteği:

- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi,
- KOSGEB Genç Girişimci Geliştirme Programını,
- Küçük Ölçekli İşletme Kurma Danışmanlığı Desteği (KÖİDD) Programını tamamlayarak eğitime veya programa katıldığını belgeleyen ve işletmesini kuran girişimciler,
- İŞGEM’de yer alan işletmeler yararlanabilir.

Tablo 20. Yeni Girişimci Desteğinin Unsurları, Oranı, Süresi ve Üst Limiti

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2 . Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5. ve 6. Bölge)
İşletme Kuruluş Desteği	Geri Ödemesiz	3.000	60 Kadın Girişimci ve Özürlü Girişimciye %70 uygulanır.	70 Kadın Girişimci ve Özürlü Girişimciye %80 uygulanır.
Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Ofis Donanım ve Yazılım Desteği		15.000		
İşletme Giderleri Desteği		12.000		
Sabit Yatırım Desteği	Geri Ödemeli	70.000		

Kaynak:<http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=8>, 20.11.2014

g) Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı

Programın Amacı⁹⁹: Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı” ile gelişme ve büyüme potansiyeline sahip küçük ve orta ölçekli işletmelerin;

- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Gelişen İşletmeler Piyasası’nda işlem görmesinin sağlanması,
- Sermaye piyasalarından fon temin edilmesine imkan sağlanması,

Program kapsamında, KOBİ’lerin paylarının Gelişen İşletmeler Piyasası’nda işlem görmek üzere halka açılma sürecinde;

- Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli,
- Bağımsız denetim hizmeti bedeli,
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) kurul kaydına alma ücreti,

⁹⁹ KOSGEB, **Ön. Ver.**, s.6.

- İMKB Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti,
- Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) masrafı,
- Aracı kuruluşta ödenecek aracılık komisyonu geri ödemesiz olarak KOSGEB tarafından karşılanmaktadır.

Tablo 21. Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı Unsurları, Oran ve Üst Limiti

Destek Unsurları	Destek Ödemesi Üst Limiti (TL)	Oranı (%)
Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli (azami 2 yıl)	60.000	75
Bağımsız denetim hizmeti bedeli	20.000	75
SPK kurul kaydına alma ücreti	10.000	100
İMKB Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti		
Merkezi Kayıt Kuruluşu masrafı		
Aracı kuruluşta ödenecek aracılık komisyonu	10.000	75

Kaynak:<http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=24>, 20.11.2014

h) Kredi Faiz Desteği

Programın Amacı ve Gerekçesi¹⁰⁰: Kredi Faiz Desteği programları ile KOSGEB tarafından; küçük ve orta ölçekli işletmelere uygun koşullarda finansal destek temin edilerek;

- üretim, kalite ve standartlarını artırmaları,
- finansman sorunlarının çözümü,
- istihdam yaratmaları,
- uluslararası düzeyde rekabet etmelerinin sağlanmasıdır.

KOSGEB'in 2003 yılından itibaren sağladığı finansal destekler, Bakanlar Kurulu kararı gereğince 2008 yılına kadar üç kamu bankası aracılığıyla sağlanmış, 2008 yılı Mayıs ayında ise yeni düzenlenen Bakanlar Kurulu kapsamında, halen Türkiye'de faaliyette bulunan kamu bankaları, özel bankalar, katılım bankaları ile yapılan protokollerle KOBİ'lere kullanılacak kredilerin faiz/kar payı, komisyon vb.

¹⁰⁰ KOSGEB, Ön. Ver., s.7

giderlerin program türüne göre kısmen ya da tamamen karşılanması şeklinde sürdürülmektedir.

**2.3.1.2. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
(TÜBİTAK)
Destekleri**

a) 1512 - Girişimcilik Aşamalı Destek Programı

Programla girişimcilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmeleri için, fikir aşamasından pazara kadar olan faaliyetlerin desteklenmesi, böylece nitelikli girişimciliğin özendirilmesi ve uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve hizmetleri geliştirebilen başlangıç firmalarının oluşturulması amaçlanmıştır. Program kapsamında girişimcilere girişimcilik eğitimi verilmekte, ayrıca sanayi deneyimi olan rehberler ile girişimciye teknik, ticari ve idari konularda destek sağlanmaktadır. Program, yenilikçi iş fikirlerinin aşamalı olarak ticari ürün/hizmete dönüştürülmesine yönelik olarak aşağıda belirtilen 4 aşamadan oluşmaktadır¹⁰¹:

Aşama 1; girişimcinin iş fikri başvurusunu sunduğu ve bu fikrin olumlu değerlendirilmesi durumunda girişimciye bu fikri bir iş planı ile projelendirmesi için isteğe bağlı olarak girişimcilik eğitimi ve TÜBİTAK'ın uygun gördüğü durumlarda rehber desteği sağlanan aşamadır. Aşama 1, girişimcinin iş planını hazırlaması ile sona erer.

Aşama 2; iş planı başvurusunun değerlendirilmesi sonucu başarılı bulunanlar için girişimcinin sermaye şirketine teminat alınmaksızın hibe olarak sermaye desteği sağlanarak iş planı çerçevesinde kavramsal tasarım, teknik ve ekonomik fizibilite, teknolojik doğrulama (ön prototip, demo, benzetim, yazılım algoritması vb) çalışmalarının gerçekleştirildiği aşamadır. Aşama 2 boyunca kuruluşun isteğine bağlı olarak TÜBİTAK'ın uygun gördüğü durumlarda rehber desteği sağlanabilir. Aşama 2'de gerçekleştirdikleri çalışmaların çıktılarını ticarileşme potansiyeli taşıyan firmalara, hazırlayacakları "ticarileşme iş planı", izleyici ve varsa rehber raporları değerlendirilerek doğrudan Aşama 4'e geçiş onayı verilebilir.

¹⁰¹ <http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/1512/icerik-kimler-basvurabilir-0>, [22 Kasım 2014], s. 1.

Aşama 3; bu aşamanın amacı kuruluşun bir önceki aşamada gerçekleştirdiği çalışmaların ve elde ettiği çıktılarını, Ar-Ge çalışmalarıyla daha da geliştirilerek ticarileşmeye konu olabilecek veya uygulamaya aktarılacak bir ürün/sürecin ortaya konmasıdır. Firmanın proje önerisi hazırlayarak TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı'na başvurması sonucu teknolojik doğrulaması kabul edilmiş projenin bu programa özel kriterler doğrultusunda değerlendirilmesi ile başlar. Bu aşamada detay tasarım, ticari prototipin geliştirilmesi, denemeler ve saha testleri gibi faaliyetler gerçekleştirilir. Aşama 3'te desteklenerek bu aşamayı başarı ile tamamlamış ve çıktıları ticarileşme potansiyeli taşıyan projeler için Aşama 4'e geçiş onayı, kuruluşun hazırlayacağı "ticarileştirme iş planı" ve izleyici raporları değerlendirilerek verilir.

Aşama 4; kuruluşun talebi üzerine TÜBİTAK'ın girişim sermayesi firmalarına mektup göndererek, kuruluşa veya proje çıktısına ortak olmaya davet ettiği ve/veya çıktıların satışını kolaylaştırmak üzere belirli aralıklarla proje pazarları düzenlediği/desteklediği aşamadır.

Destek süresi:

- Aşama 1'de uygun bulunan iş fikirleri için girişimcilik eğitimi ve iş planı hazırlama süresi TÜBİTAK internet adresinde duyurulur.
- Aşama 2'nin süresi ek süreler de dahil olmak üzere en fazla oniki (12) aydır.
- Aşama 3 için TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı'na ilişkin Uygulama Esaslarında belirtilen destek süreleri geçerlidir.
- Aşama 4 desteğine uygun bulunan kuruluşlar için destek süresi TÜBİTAK internet adresinden duyurulur.

Destek Miktarı: Aşama 2'de teminat alınmaksızın geri ödemesiz (hibe) olarak verilecek sermaye desteği, genel giderler dahil en fazla yüz bin (100.000) TL'dir. Aşama 3'te verilecek hibe destek tutarı ve oranı için "TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı"na ilişkin Uygulama Esasları geçerlidir.

Desteklenen gider kalemleri:

- Personel giderleri,
- Seyahat giderleri,
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri,
- Malzeme ve sarf giderleri,
- Yurt içi danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım giderleri desteklenir.

Program kapsamında teknoloji ve yenilik odaklı girişim faaliyetinde bulunmaya aday, çağrı duyurusundaki nitelikleri taşıyan, üniversitelerin örgün öğrenim veren herhangi bir lisans programından mezun ya da üniversitelerin herhangi bir yüksek lisans veya doktora programına kayıtlı öğrenci ya da üniversitelerin herhangi bir yüksek lisans veya doktora programından mezun kişiler başvurabilmektedir.

b) 1501- Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı

Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1995 yılından 23 Eylül 2010 tarihine kadar TÜBİTAK ile Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) işbirliği içinde yürütülmüştür. Yeni düzenlemeyle program sadece TÜBİTAK tarafından yürütülmektedir. Program, firma düzeyinde katma değer yaratan kuruluşların Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) çalışmalarını teşvik etmek ve bu yolla Türk sanayisinin Ar-Ge yeteneğinin yükseltilmesine katkıda bulunmak üzere oluşturulmuştur. “Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Teknoloji ve Yenilik Destek Programlarına İlişkin Yönetmelik” ve “Sanayi Araştırma Teknoloji Geliştirme Ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı Uygulama Esasları” uygun olarak yürütülen programın amacı, sanayi kuruluşlarının Ar-Ge Projelerine %60’a varan oranlarda hibe şeklinde destek sağlamaktır.

Sanayi Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı kapsamında, yenilik tanımı çerçevesinde; yeni bir ürün üretilmesi, mevcut bir ürünün geliştirilmesi, iyileştirilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi veya maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi konularında yürütülen Ar-Ge nitelikli projeler desteklenmektedir. Program kapsamında desteklenen projeler dönemsel desteklemeye esas harcama tutarına uygulanacak destek oranı ile desteklenir. Projelerin dönemsel destek oranı, temel destek oranı ve ilave destek oranlarının toplamından oluşur. Başvuruda bulunan kuruluşların sektör ve ölçeğine bakılmaksızın, temel destek oranı yüzde kırk (%40)’tır. Toplam destek oranı; temel destek oranı ve diğer ilave desteklerle beraber en fazla yüzde altmış(%60) olur. Destek süresi proje bazında en fazla otuz altı (36) aydır.

Desteklenen gider kalemleri; a)Personel giderleri, b) Proje personeline ait proje kapsamındaki seyahat giderleri kapsamında; uçak, tren, otobüs, gemi ile yapılan şehirlerarası ve uluslararası ekonomi sınıfı ulaşım giderleri, c) Alet, teçhizat,

yazılım ve yayın alım giderleri, d) Malzeme ve sarf giderleri, e) Yurt içi ve yurt dışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım giderleri f) Türkiye'deki üniversiteler, TÜBİTAK'a bağlı Ar-Ge birimleri, özel sektör Ar-Ge kuruluşları ve benzeri Ar-Ge kurum ve kuruluşlarına yaptırılan Ar-Ge hizmet giderleri.

Katma değer yaratan, Türkiye'de yerleşik tüm sermaye şirketleri başvuru yapabilmektedir¹⁰².

c) 1503- Proje Pazarları Destekleme Programı

Somut Ar-Ge düşünce ya da proje önerilerine sahip olup, bunları gerçekleştirmek için kendi yetenekleri dışında başka uzmanlık alanlarında katkıya gereksinim duyan, proje öneri veya sonuçlarına ilişkin talep varlığını araştıran, arz edilen proje işbirliği önerilerine teknolojik veya finansal katkıda bulunmak isteyen, üniversite, araştırma ve özel sektör kuruluşlarından temsilcilerin bir araya gelerek aktif katılımları ile projelerini birbirlerine tanıtmaları yoluyla işbirliği olanaklarına ortam oluşturulmasına yönelik düzenlenen ulusal ve/veya uluslararası etkinliklerdir.

Proje pazarlarının tanımı çerçevesindeki proje fikirleri ile ilgili olarak, bilgi ve görüş alışverişinin sağlanmasına ve Ar-Ge projelerine ilişkin teknolojik ve finansal işbirliklerinin oluşturulmasına yönelik üniversite, araştırma ve özel sektör kuruluşlarından temsilcilerin bir araya gelerek aktif katılımlarıyla düzenlenecek ulusal veya uluslararası etkinlik harcamalarının desteklenmesidir. TÜBİTAK tarafından belirlenen üst sınırı geçmeyecek biçimde, etkinliği düzenleyen kuruluşun talebinin uygun görülen kısmı için hibe destek sağlanmaktadır. Destek ödemeleri etkinlik öncesi yapılmaktadır.

Destek verilen harcama kalemleri¹⁰³:

1. Basım ve kırtasiye giderleri: Etkinlik ile ilgili gerekli basım ve kırtasiye giderleri (davetiye, afiş, broşür, kitap, sarf malzemeleri, v.b),
2. Posta ve kurye giderleri: Etkinlik ile ilgili yapılan posta ve kurye giderleri,
3. Ulaşım ve konaklama giderleri: Üniversite ve araştırma kuruluşlarından etkinlik kapsamında proje fikriyle katılacak kişilere ait uçak, tren, otobüs, gemi ile yapılan şehirlerarası ve uluslararası ekonomi sınıfı ulaşım giderleri ile en fazla 100 (yüz) TL'ye kadar günlük konaklama giderleridir.

¹⁰²TÜBİTAK, *Aynı.*, s.2.

¹⁰³ TÜBİTAK, *Ön. Ver.*, s.3.

d) 1507- KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere (KOBİ) yönelik strateji ve eylem planlarında geliştirilen temel strateji; KOBİ'lerin verimliliklerini, katma değer içindeki paylarının ve uluslararası rekabet güçlerinin artırılması esasına dayanmaktadır. Ülkemizde, Ar-Ge faaliyetlerinin önemli bir bölümü büyük ölçekli işletmelerle sınırlı olup, ülke sanayinin %98'ini oluşturan KOBİ'lerin Ar-Ge faaliyetleri istenilen düzeyin altında kalmıştır. Yukarıda belirtilen stratejik hedeflere ulaşmak için piyasa koşulları ve uluslararası anlaşmalar kapsamındaki yükümlülükler dahilinde, KOBİ'lerin Ar-Ge ve yenilik projeleri için farklılaştırılmış bir destek programı TÜBİTAK tarafından kurgulanmış ve uygulamaya alınmıştır. Projelere program kapsamında sağlanacak desteklerle KOBİ'lerin, teknoloji ve yenilik kapasitelerinin geliştirilerek daha rekabetçi olmaları, sistematik proje yapabilmeleri, katma değeri yüksek ürün geliştirebilmeleri, kurumsal araştırma teknoloji geliştirme kültürüne sahip olmaları, ulusal ve uluslararası destek programlarında daha etkin yer almaları hedeflenmektedir.

KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı ile, KOBİ'lerin bu sorunları aşabilmelerini sağlamak için yeni bir ürün üretilmesi, mevcut bir ürünün geliştirilmesi, iyileştirilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi veya maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi konularında KOBİ'ler tarafından yürütülen 500.000 TL bütçe ve 18 ay süre ile sınırlı ilk 3 projenin TÜBİTAK tarafından desteklenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu üç projeye ilaveten, ortaklı proje başvurusu yapılması koşuluyla 2 proje daha bu programda desteklenebilmektedir. Destek oranı her dönem için sabit olup %75'tir. Programa Uygulama Esasları'nda belirtilen, TÜBİTAK destekli proje sayısı kısıtı içinde kalan KOBİ'ler başvurabilmektedir¹⁰⁴.

e) 1511-Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik P.D.P

Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı ile, ulusal stratejik hedef ve politikalar kapsamında belirlenen öncelikli alanlarda; hedef ve ihtiyaç odaklı, izlenebilir sonuçları olan; yeni bir ürün üretilmesi, mevcut bir ürünün geliştirilmesi/iyileştirilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi, maliyet

¹⁰⁴ TÜBİTAK, **Ön. Ver.**, s.4.

düşürücü ve standart yükseltici yeni tekniklerin geliştirilmesi, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi konularında yürütülen Ar-Ge nitelikli projeler desteklenmektedir. Program kapsamında değerlendirilen projelerde temel araştırma (ürüne dönüşmesi beklenmeyen, temel bilgi edinmek amacıyla yapılan teorik veya deneysel çalışma) niteliği aranmamaktadır. Firmaların desteklenen proje giderlerine harcama sonrası büyük ölçekli kuruluşlar için %60, KOBİ'ler için %75 oranında geri ödemesiz (hibe) destek verilmektedir.

Desteklenen giderler¹⁰⁵:

- Personel giderleri
- Seyahat (yalnızca ulaşım) giderleri
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri
- Ülke içindeki üniversiteler, TÜBİTAK'a bağlı Ar-Ge birimleri, özel sektör Ar-Ge kuruluşları ve benzeri Ar-Ge kurum ve kuruluşlarına yaptırılan Ar-Ge hizmet giderleri
- Yurtiçi ve yurtdışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım giderleri
- Malzeme ve sarf giderleri
- Projenin Ar-Ge faaliyetlerini yürütmek amacıyla proje kapsamında gerçekleşen; destek personeli, elektrik, su, gaz, bakım-onarım, haberleşme, vb. giderlere karşılık gelen proje genel giderleri (proje genel giderleri, projenin her bir AGY311'i için belirlenen dönemsel desteklemeye esas harcama tutarının %10'u olup, bu tutar dönemsel desteklemeye esas harcama tutarına ilave edilir.)

Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Uygulama Esaslarında belirtilen şartları sağlayan, firma düzeyinde katma değer oluşturan Türkiye'de yerleşik tüm sermaye şirketleri proje başvurusunda bulunabilmektedir.

f) 1505 - Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı

Bu programla, üniversite/kamu araştırma merkez ve enstitülerindeki bilgi birikimi ve teknolojinin, Türkiye'de yerleşik ve proje sonuçlarını Türkiye'de uygulamayı taahhüt eden kuruluşların ihtiyaçları doğrultusunda, ürüne ya da sürece dönüştürülerek sanayiye aktarılması yoluyla ticarileşmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Programın uygulama esaslarında; müşteri kuruluş olarak anılan özel

¹⁰⁵ TÜBİTAK, **Ön. Ver.**, s.5.

sektör kuruluşu ve yürütücü kuruluş olarak anılan üniversite ya da kamu araştırma merkez ve enstitüsü işbirliği sözleşmesi imzalamaktadır. Bu sözleşme çerçevesinde yürütücü kuruluş tarafından yapılacak, yeni ürün üretilmesi, mevcut bir ürünün geliştirilmesi, iyileştirilmesi, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesi veya maliyet düşürücü nitelikte tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi projesi TÜBİTAK ve müşteri kuruluş tarafından finansa edilmektedir.

Programa, müşteri kuruluş ve yürütücü kuruluş ortak başvuru yapabilecektir. 1 milyon TL'ye kadar olan proje bütçesi desteklenebilecektir. Azami destek süresi 24 aydır. TÜBİTAK'ın karşılayacağı bütçe oranı, müşteri kuruluş KOBİ ise proje bütçesinin %75'i, büyük ölçekli ise %60'ıdır. Kalan tutar müşteri kuruluş tarafından karşılanmaktadır. Müşteri kuruluş ve TÜBİTAK'ın yürütücü kuruluş tarafından açılacak proje özel hesabına aktaracakları tutarlar, proje başlangıç tarihinden başlayacak şekilde tanımlanan 6'şar aylık dönemlerdeki proje giderlerine orantılı olarak ve taksitler halinde yapılmaktadır. Yürütücü kuruluş, müşteri kuruluştan dönemsel bütçenin %10'unu aşmamak kaydıyla hizmet alabilecektir, bu kapsamda müşteri kuruluş proje sorumlusunun giderleri de desteklenebilecektir. Böylece müşteri kuruluşun projeye sağladığı katkı payının bir bölümü, hizmet alımı karşılığında müşteri kuruluşu geri ödenebilecektir. Farklı üniversitelerden araştırmacılar aynı proje ekibi içinde yer alabilecektir. Proje Teşvik İkramiyesi, 6 aylık dönemlerin teknik değerlendirmesi yapıldıktan sonra proje ekibindeki araştırmacılara ödenmektedir.

Sektörüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan, Türkiye'de yerleşik ve proje sonuçlarını Türkiye'de uygulamayı taahhüt eden sermaye şirketleri ile Yükseköğretim Kanunu kapsamında yer alan yükseköğretim kurumları, vakıf üniversiteleri, eğitim ve araştırma hastaneleri ve ilgili mevzuatında Ar-Ge yapmakla görevlendirilmiş kamu araştırma merkez ve enstitüleri ortak proje başvurusunda bulunabilir¹⁰⁶.

g) 1509 – Uluslararası Sanayi Ar-GE Destekleme Programı

Programın amacı, uluslararası Ar-Ge ve yenilik projeleri yapan Türkiye'de yerleşik kuruluşlara sağlanacak destekle, ülkemizdeki teknik yeterliliğin ve bilgi birikiminin artırılması, kuruluşların uluslararası teknoloji birikimine erişiminin ve

¹⁰⁶ TÜBİTAK, **Ön. Ver.**, s.6.

teknoloji transferinin sağlanması, edinilen teknolojik bilgi ve deneyimin kuruluş bünyesinde içselleştirilerek, özgün teknolojilerin geliştirilmesinde ivme kazandırıcı ve yönlendirici bir etken olması ve kuruluşların uluslararası pazarlarda yer almasına katkı sağlamasıdır. Bu program kapsamında destek almaya hak kazanan büyük ölçekli firmaların Ar-Ge projelerinin uygun bulunan proje harcamalarına en fazla %60, KOBİ'lerin proje harcamalarına da %75 oranında hibe destek sağlanması öngörülmektedir. Programa başvuruda bulunacak projelerin destek süresinde ve proje bütçelerinde herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır¹⁰⁷.

2.3.1.3. Kalkınma Ajansları Destekleri

Türkiye genelindeki, 26 adet kalkınma ajansının bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik ve kültürel şartlarına bağlı olarak işletmeler için farklı destek politikaları vardır. Örnek teşkil etmesi ve KOBİ'lerle alakalı olduğundan ötürü Zafer Kalkınma Ajansı rekabetçi KOBİ destek programından bahsedilmiştir.

Amaç: TR33 Bölgesi'nde imalat sanayisi ve turizm sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin rekabet güçlerinin arttırılarak bölgenin sürdürülebilir ekonomik gelişimine katkı sağlanmasıdır.

Öncelikler¹⁰⁸:

1. İthalat bağımlılığını azaltacak, ihracat potansiyeli bulunan veya diğer sektörlerde girdi sağlayacak nitelikteki yeni ürünlerin geliştirilmesi ve ürün çeşitliliğinin sağlanarak katma değer artırılması amaçları doğrultusunda, işletmelerin Ar-Ge/inovasyon kapasiteleri ile üretim altyapılarının geliştirilmesi,
2. Dış pazar payının ve uluslararasılaşma düzeyinin artırılması amaçları doğrultusunda, işletmelerin pazarlama kapasite ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
3. Ürün ve üretim süreçlerinin kalite/sertifika standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi ve markalaşma düzeyinin artırılması amaçları doğrultusunda işletmelerde ihtiyaç duyulan fiziki, beşeri ve kurumsal altyapıların tesisi,
4. Bölge'deki turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve turizmden elde edilen katma değer artırılması amaçları doğrultusunda, turizm işletmelerinin ve

¹⁰⁷ TÜBİTAK, **Ön. Ver.**, s.7.

¹⁰⁸ <http://zafer.org.tr/genel/rekabetci-kobi-mali-destek-programi-rkmdp.html#amaç-ve-öncelikler>, [22 Kasım 2014], s. 1.

aracı kuruluşlarının hizmet kalitelerinin geliştirilmesi, hizmet türlerinin çeşitlendirilmesi ve tanınırlıklarının artırılmasıdır.

Maksimum ajans destek miktarı 400000 TL olup, proje bütçesinin % 50'si ajans tarafından diğer % 50'si ise KOBİ tarafından karşılanmaktadır. Desteklenecek maliyetler¹⁰⁹:

- İnsan Kaynakları
- Seyahat Maliyetleri
- Ekipman ve Malzeme Maliyetleri
- Denetim Maliyeti
- Tanıtım (Görünürlük) Maliyetleri
- İnşaat (Küçük Ölçekli Yapım) İşleri Maliyetleri
- İdari Maliyetlerdir.

Başvuru sahipleri: Program kapsamında sadece Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme (KOBİ)'ler uygun başvuru sahibi olarak tanımlanmıştır. KOBİ tanımında 18.11.2005 tarihli ve 25997 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile 04.11.2012 tarihli ve 28457 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" hükümleri esas alınmıştır.

Proje öncelikleri¹¹⁰:

- İthalat bağımlılığını azaltacak, ihracat potansiyeli bulunan veya diğer sektörlere girdi sağlayacak nitelikteki yeni ürünlerin geliştirilmesi ve ürün çeşitliliğinin sağlanarak katma değer artırılması amaçları doğrultusunda, işletmelerin Ar-Ge/inovasyon kapasiteleri ile üretim altyapılarının geliştirilmesi,
- Dış pazar payının ve uluslararasılaşma düzeyinin artırılması amaçları doğrultusunda, işletmelerin pazarlama kapasite ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Ürün ve üretim süreçlerinin kalite/sertifika standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi ve markalaşma düzeyinin artırılması amaçları doğrultusunda işletmelerde ihtiyaç duyulan fiziki, beşeri ve kurumsal altyapıların tesisi,

¹⁰⁹ ZEKA, Aym., s.2.

¹¹⁰ ZEKA, Ön. Ver., s.4.

- Bölge'deki turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve turizmden elde edilen katma değer artırılması amaçları doğrultusunda, turizm işletmelerinin ve aracı kuruluşlarının hizmet kalitelerinin geliştirilmesi, hizmet türlerinin çeşitlendirilmesi ve tanınırlıklarının artırılmasıdır.

2.3.1.4. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)

Ar-Ge Proje Destekleri

a) Teknoloji Geliştirme Projeleri Desteği

Destek Amacı: "Teknolojik Ürün" ve "Teknolojik Proses İnovasyonu" kavramları çerçevesinde, bilgi birikimi projeyi gerçekleştiren firmada kalmak üzere, ticari değeri olan ürünlerin elde edildiği teknoloji geliştirme düzeyindeki Ar-Ge faaliyetleri desteklenmektedir. Altyapı veya üretim yatırımına dayalı projeler TGP(Teknoloji Geliştirme Projeleri) destek kapsamı dışında kalmaktadır.

Hedef Kitle: Sanayi kuruluşları ve yazılım şirketleridir.

Destek Mekanizması: Sanayi kuruluşları ve yazılım şirketlerinin Ar-Ge faaliyetlerini desteklemek amacıyla oluşturulan desteğin tamamı geri ödemeli olup, destek miktarı en fazla 1.000.000 ABD Doları olarak belirlenmiştir. Destek süresi azami 2 yıldır¹¹¹.

b) Ticarileştirme Projeleri Desteği

Destek Amacı: TTGV'nin Teknoloji Geliştirme Projeleri desteğinden yararlanarak prototip geliştirme aşamasını başarı ile tamamlamış firmaların faydalanabileceği Ticarileştirme Projeleri Desteği, bu projeler sonucunda oluşan çıktıların ölçek ekonomisine uygun şekilde ticarileştirilmesine yönelik geliştirilecek projelere destek sağlamayı amaçlamaktadır.

Hedef Kitle: TTGV'nin Teknoloji Geliştirme Projeleri desteğinden yararlanarak prototip geliştirme aşamasını başarı ile tamamlamış sanayi kuruluşları ve yazılım şirketleri.

Destek Mekanizması: Üst limiti 1.000.000 ABD Doları olarak belirlenen geri ödemeli desteğin çerçevesi ticarileşme sürecinin gereklerine uygun olarak genişletilmiş, tamamlanan Ar-Ge projesi sonrasında uluslararası pazarlarda rekabet

¹¹¹ <http://www.ttgiv.org.tr/tr/genel-bilgi>, [23 Kasım 2014], s. 1.

gücüne kavuşmak amacıyla yapılması gerekli üretim ve satışa yönelik hazırlık çalışmaları destek kapsamına dahil edilmiştir. Destek süresi azami 1 yıldır¹¹².

c) İleri Teknoloji Projeleri Desteği (İTEP)

Destek Amacı: Vakfımızın desteklediği projelerin oluşturduğu portföyde ülkemiz için öngördüğü değerle orantısız temsil edildiği değerlendirilen teknoloji alanlarında "Teknolojik Ürün" ve "Teknolojik Proses İnovasyonu" kavramları çerçevesinde, bilgi birikimi projeyi gerçekleştiren firmada kalmak üzere, ticari değeri olan ürünlerin elde edildiği teknoloji geliştirme düzeyindeki Ar-Ge ve ticarileştirme faaliyetleri desteklenmektedir.

Hedef Kitle: Sanayi kuruluşları ve yazılım şirketleri.

Destek Mekanizması: Sanayi kuruluşları ve yazılım şirketlerinin Ar-Ge ve ticarileştirme faaliyetlerini desteklemek amacıyla oluşturulan desteğin tamamı geri ödemeli olup, destek miktarı en fazla 3.000.000 ABD Doları olarak belirlenmiştir. Destek süresi azami 3 yıldır¹¹³.

Çevre Proje Destekleri

a) Çevre Teknolojisi Desteği

Amacı: Çevre Teknolojileri Desteği'nin temel amacı, eko-verimlilik (temiz üretim/ sürdürülebilir üretim) anlayışı çerçevesinde üretim süreçlerinde asgari enerji, su, hammadde tüketimi ve atık üretimi için teknolojik yenilik içeren, sanayide uygulanabilir ve ekonomik değeri olan temiz üretim teknolojilerinin uygulanmasına yönelik uygulama projelerinin teşvik edilmesi ve desteklenmesidir.

Olası Proje Konuları¹¹⁴:

- Atıkların kaynağında azaltılması / üretime döndürülmesi (atık geri dönüşümü ve geri kazanımı),
- Su tüketiminin / atıksu oluşumunun kaynağında azaltılması (su tasarrufu, atıksu geri kazanımı),
- Emisyonların kaynağında azaltılması (ör: yakma prosesi optimizasyonu)
- Hammadde tüketiminin azaltılması,
- Tehlikesiz ya da tehlikelilik düzeyi daha düşük kimyasal madde kullanımına geçilmesi,

¹¹² TTGV, Aym., s.2.

¹¹³ TTGV, Ön. Ver., s.3.

¹¹⁴ TTGV, Ön. Ver., s.4.

- Yağ tüketiminin / atık yağ oluşumunun azaltılması,
- Enerji üretim ve kullanımında çevre dostu teknolojiler,
- Atıklardan yeni ürün/ yakıt/ enerji üretimi (Öncelik: Organik atık – biyoürünler),
- Çevre dostu ürün üretimi,
- Endüstriyel ekoloji (simbiyoz) (Örnek: fiziksel olarak yakın iki firmanın birbirlerinin atığını/atık ısını kullanması),
- Karbon tutma ve depolama sistemleri.

Öncelikler:

- Yerli teknoloji ve ekipman kullanımı,
- Yenilikçi ve/veya ileri teknoloji (malzeme, elektronik, yazılım, vb.) uygulamaları.

Destek Mekanizması:

Proje Süresi: En fazla 1,5 yıl

Destek Miktarı: En fazla 1.000.000 ABD\$

Destek Oranı: Proje Bütçesinin en fazla %50 'si

Geri Ödeme Süresi: 1 Yıllı Geri Ödemesiz Toplam 4 Yıl (Faizsiz)

Hizmet Bedeli: TTGV Destek miktarının %6'sı'dır.

b) Enerji Verimliliği Desteği

Amacı: Enerji Verimliliği Destek Programı, Türkiye'nin dünyada artan enerji fiyatları karşısında, özellikle enerji yoğun sektörlerde rekabet gücünün korunması, dışa bağımlılığını azaltması ve sera gazı salımlarının azaltılmasına katkı sağlanması ve sanayicinin ilgili faaliyetlerinin teşvik edilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Destek kapsamında enerji verimliliği etütleri de dahil olmak üzere, enerji verimliliğine yönelik uygulama projelerinin uygun şartlarda desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu destek programı ile aynı zamanda Enerji Verimliliği Kanunu ve Enerji Verimliliği Yönetmeliği ile belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sağlanması öngörülmektedir.

Olası Proje Konuları¹¹⁵:

- Buhar üretim ve dağıtım sistemlerinin (buhar kapanları, boru hatları, kondensat ve blöf sistemleri, vb.) iyileştirilmesi,

¹¹⁵ TTGV, **Ön. Ver.**, s.5.

- Yakma (kazanlar, fırınlar, brülörler vs.) ısıtma ve soğutma sistemlerinin iyileştirilmesi,
- Fan, pompa, kompresör, vb. cihazların, sistem optimizasyonu yaklaşımı ile gözden geçirilerek elektrik tasarrufu sağlanması,
- Kullanılan üretim teknolojisinin (eritme, ergitme, tavlama, kurutma, presleme, kalıplama, boyama, vb.) daha verimli hale getirilmesi,
- Atık ısının değerlendirilmesi,
- Üretim süresinin kısaltılması, sıcaklık veya basınç seviyelerinin düşürülmesi, vb. proses ve işletme optimizasyonu.

Öncelikler:

- Yerli teknoloji ve ekipman kullanımı,
- Yenilikçi ve/veya ileri teknoloji (malzeme, elektronik, yazılım, vb.) uygulamaları .

Destek Mekanizması:

Proje Süresi: En fazla 1,5 yıl

Destek Miktarı: 100.000 – 1.000.000 ABD\$

Destek Oranı: Proje Bütçesinin en fazla %50 'si

Geri Ödeme Süresi: 1 Yılı Geri Ödemesiz Toplam 4 Yıl (Faizsiz)

Hizmet Bedeli: TTGV Destek miktarının %6'sı'dır.

2.3.1.5. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

(TKDK) Destekleri

Avrupa Birliği aday ve potansiyel aday ülkelere destek amacıyla 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü çerçevesinde Katılım Öncesi Yardım Aracı'nı (Instrument for Pre-Accession Assistance- IPA) oluşturmuştur. IPA desteği beş bileşeni içermekte olup, Türkiye IPA tüzüğüne EK 1'inde yer alan aday ülke statüsünde bütün bileşenlerden yararlanabilmektedir. IPA'nın beşinci bileşeni Kırsal Kalkınma (IPA Rural Development- IPARD) Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemektedir. IPARD desteğinin 2007-2013 yıllarını kapsayan çok yıllık "Kırsal Kalkınma Programı" kapsamında uygulanması gerekmektedir. Türkiye için IPA Kırsal Kalkınma

Programı (IPARD Program) ülkenin kırsal kalkınma bağlamında katılım öncesi dönemdeki öncelikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Bu çerçevede 2007-2013 yıllarını içeren 9'uncu Kalkınma Planı, 2006-2010 yıllarını içeren Tarım Stratejisi ve Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi öncelikleri yanında AB Çok Yıllı Gösterge Planlama Belgesi'nin stratejik öncelikleri de dikkate alınmıştır. AB'nin 1085/2006 IPA Konsey Tüzüğü ve tüzüğün uygulanması esaslarını içeren 718/2007 sayılı IPA Uygulama tüzüğü Programın dayanağını oluşturmaktadır. IPARD Programı, Tarım ve Köy işleri Bakanlığı (TKB) tarafından diğer kamu kuruluşları ile yakın işbirliği halinde; yerel kuruluşlar, sosyal, ekonomik ve çevresel ortaklar, sivil toplum kuruluşları, bilgi merkezleri ve üniversitelerin de görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Program içeriği 718/2007 sayılı IPA Uygulama tüzüğünde önerilen içerik paralelinde, AB müktesebatı çerçevesinde önemli belgeler de göze alınarak tasarlanmıştır. Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı, 2006-2010 Tarım Stratejisi çerçevesinde; tarım üreticilerinin, kırsal alanda bireysel veya bir arada yapacakları öz sermayeye dayalı tarım ürünlerinin depolanması, işlenmesi ve ambalajlanmasına yönelik ekonomik faaliyetler ve altyapıya yönelik yatırım projelerinin desteklenmesini amaçlayan bir hibe desteği programıdır¹¹⁶.

Genellikle destekler % 50 başvuru sahibi % 50 TKDK katkısı olarak verilmektedir. Bazı durumlarda destek koduna ve başvurulan ilin yapısına(dağlık alan, v.b.) bağlı olarak TKDK destek miktarı % 65' e kadar çıkmaktadır.

¹¹⁶ <https://www.tkd.gov.tr/StratejikPlan.aspx#>, [23 Kasım 2014], s. 1.

Tablo 22. TKDK Destekleri Listesi

Kodu	Alt Tedbir Adı ve Bütçe Kalemleri	
103-1	Süt ve Süt Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	Bütçe Kalemi-1 (Süt işleme tesisleri)
		Bütçe Kalemi-2 (Süt toplayan üretici örgütleri)
103-2	Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	Bütçe Kalemi-1 (Kırmızı et işleme ve pazarlama)
		Bütçe Kalemi-2 (Kanatlı eti işleme ve pazarlama)
103-3	Meyve ve Sebzelerin İşlenmesi ve Pazarlanması	Meyve ve Sebzelerin İşlenmesi ve Pazarlanması
103-4	Su Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması	Meyve ve Sebzelerin İşlenmesi ve Pazarlanması
302-1	Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi	Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi
302-2	Yerel Ürünlerin ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi	Yerel Ürünlerin ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi
302-3	Kırsal Turizm	Kırsal Turizm
302-4	Kültür Balıkçılığının Geliştirilmesi	Kültür Balıkçılığının Geliştirilmesi

Kaynak:<https://www.tkd.gov.tr/BasvuruFiles/BasvuruPaketiHazirlamaDokumanlari/IITedbirListesi/IITedbirListesi.pdf>,21.11.2014.

2.3.1.6. Hazine Müsteşarlığı Destekleri

Bankalar ve Hazine Müsteşarlığı işbirliği ile bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımların, Ar-GE ve çevre yatırımlarının finansman maliyetlerinin düşürülmesi amaçlanmaktadır. Hazine müsteşarlığınca 3. Bölgede yapılan yatırımlarda¹¹⁷:

- TL kredilerinde % 3
- Döviz kredilerinde % 1

4.Bölgede yapılan yatırımlarda:

- TL kredilerinde % 5
- Döviz kredilerinde % 2 faiz desteği sağlanmaktadır.

2.3.1.7. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)Destekleri

İŞKUR işverenler için bir takım sigorta ve prim teşviki uygulamaktadır bunlar;

a)İşbaşı Eğitim Programı:

¹¹⁷ <https://www.kobilersizinin.com/hazine-mustesarligi-faiz-destekli-yatirim-kredileri.aspx>,[21 Kasım 2014], s. 1

Katılımcılara işbaşı eğitim programına katıldığı her gün için yapılan kursiyer zaruri gideri (25 TL/gün) ve iş sağlığı ve güvenliği sigorta primi İŞKUR tarafından karşılanmaktadır, işverenler bu kapsamda çalıştırdıkları işçiler için herhangi bir ödeme yapmazlar. Programın süresi haftada 45 saatten ve 6 aydan fazla olamaz.

b) 6111 Sayılı Kanun Gereğince Prim Teşviki:

31.12.2015 tarihine kadar özel sektör işverenlerince işe alınan her bir sigortalı işçi için, işe alındıkları tarihten önceki altı ay içinde kayıtlı sigortalı olmamaları ve işe alındıkları işyerinden bildirilen prim ve hizmet belgelerindeki sigortalı sayısının ortalamasına ilave olmaları durumunda; işçi ücretleri üzerinden hesaplanan SGK primi işveren payı, işsizlik sigortası fonundan karşılanmaktadır¹¹⁸.

c) Engellilerin kendi işini kurmalarına yönelik projeler:

Girişimcilik eğitim programından sertifika almış veya iş kuracağı alanda mesleki eğitim sertifikasına sahip engellilerden kendi işini kurmak isteyenlerin hazırlayacakları projede, komisyon değerlendirmesi sonrasında aşağıdaki maliyetler uygun bulunabilecektir¹¹⁹:

- Kuruluş işlemleri desteği: İşyeri kuruluşu için yapılan resmi işlemler, onaylar, izinler, ruhsatlar gibi masraflar için en fazla 2.000 TL.
- İşletme gideri desteği: Kurulan işletmeye 12 ay boyunca fatura karşılığı olmak üzere işletme giderlerinin (su, elektrik, iletişim, ısınma) en fazla % 60'ını geçmeyecek şekilde yıllık toplamda en fazla 4.000 TL.
- Kuruluş desteği: İşletmenin kuruluşundan itibaren 12 ay boyunca fatura karşılığı olmak üzere işletmenin temel faaliyet alanı ile ilgili makine, teçhizat, yazılım, donanım, sarf malzemesi, ofis malzemesi gibi maliyetler için en fazla 20.000 TL.

Destek verilen proje kapsamında kurulan işletmenin kuruluş tarihinden itibaren en az 2 yıl fiili olarak faaliyetine devam etmesi gerekmektedir.

**2.3.1.8. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet
Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB) Destekleri**

¹¹⁸Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı ‘‘İŞKUR ve İstihdam Teşvikleri’’
<http://www.baka.org.tr/uploads/73753-iskurveistihdamtesvikleri-eylul2012-mc.pdf>,[21 Kasım 2014], s. 1.

¹¹⁹http://www.iskur.gov.tr/Portals/0/DuyuruEkleri/engellilere_yonelik_proje_destegi_basvuru_rehberi.pdf,[23 Kasım 2014], s. 1

TESKOMB'un sağlamış olduğu kredilerden Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatiflerine ortak olan sanatkarlar yararlanabilir. Kredi çeşitlerinden en önemlileri aşağıda belirtilmiştir¹²⁰:

a) İşletme kredisi

Esnaf ve sanatkarların hammadde ve döner sermaye ihtiyaçlarının karşılanması için kullanılır. Kredi üst limiti 150000 TL ve kredi vadesi:1-5 yıldır.

b) İş yeri alımına yönelik kredi

Esnaf ve sanatkarların iş yeri alımına yöneliktir. Kredi üst limiti 300000 TL ve kredi vadesi:60 aydır.

c) Makine ekipman kredisi

Esnaf ve sanatkarların makine ekipman alımına yöneliktir. Kredi üst limiti 300000 TL ve kredi vadesi:60 aydır.

2.3.1.9. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Destekleri

a) San-Tez Programı

Destek mekanizması: 27 Şubat 2014 tarihli ve 28926 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “ Sanayi Tezleri Projelerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında yürütülen sanayi tezleri (SAN-TEZ) programı; sanayimizin önemli bir kısmını oluşturan KOBİ'lerimizin Ar-GE ve inovasyon kültürü kazanmaları ve sorunlarını üniversitede üretilen bilgi birikimini kullanarak işbirliği içerisinde çözüme alışkanlığı edinmelerini amaçlayan bir destek mekanizmasıdır.

San-Tez programının hedefleri¹²¹ :

- Üniversite-sanayi-kamu işbirliğini kurumsallaştırmak,
- Katma değeri yüksek, teknoloji tabanlı ürün ve üretim yöntemleri geliştirilmesi desteklenerek ülkemizin dünya pazarında rekabet gücünün yükseltilmesine yardımcı olmak,
- KOBİ'lerin teknoloji ve AR-GE kültürü edinmelerini sağlamak,
- Özellikle, sanayimizin %98'ini oluşturan ve halen geleneksel üretim yöntemi ile çalışmaya devam eden KOBİ'lerimizi teknolojik ürün ve üretim yöntemlerini kullanmaya cesaretlendirmek,

¹²⁰ <http://www.teskomb.org.tr/index.asp?p=35&k=6>,[23 Kasım 2014], s. 1

¹²¹ <https://biltek.sanayi.gov.tr/Sayfalar/santezDetay.aspx>,[23 Kasım 2014], s. 1.

- Bu işletmelerin kendi öz varlıklarıyla gerçekleştiremeyecekleri AR-GE, teknoloji ve inovasyona yönelik çalışmaların hem üniversite hem de devlet desteği ile gerçekleştirilmesini sağlamak,
- Üniversitede yapılan akademik bilginin ticarileşmesini sağlamak,
- Akademisyenler ve üniversite mezunu gençler arasında şirketleşme kültürünü yaygınlaştırarak yenilikçi yeni şirketler doğmasını sağlamak,
- Üniversitelerde doktora veya yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin tez konularının KOBİ'ler tarafından talep edilen, imalat sanayine yönelik yeni teknolojilere dayalı ürün, üretim yöntemi ve AR-GE tabanlı ihtiyaçlara yönelik olarak belirlenmesini sağlamak,
- Bu projelerde daha fazla sayıda yüksek lisans ve doktora öğrencisinin desteklenmesini sağlayarak nitelikli eleman sayısının artırılmasına yardımcı olmak,
- Bu projelerde çalışan tez öğrencilerinin ileride bu firmalarda AR-GE personeli olarak istihdam edilmesinin önünü açmaktır.

Üniversite-sanayi işbirliği ile yürütülecek Ar-Ge ve yenilik projeleri için, sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın katma değer yaratan, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişiye ait Türkiye’de yerleşik işletmeler San-Tez Programı’ndan istifade edebilirler.

Projelere sağlanacak maksimum hibe miktarları

- Mikro işletme için % 85
- Küçük işletme için % 80
- Orta büyüklükteki işletme için % 75
- Büyük işletme için ise % 65’tir.

b) Teknogirişim Sermayesi Desteği

Destek mekanizması: 5746 sayılı kanunun destek mekanizmalarından birisi olan “ Teknogirişim Sermayesi Desteği”; Örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok beş yıl önce almış kişilerin, teknolojik ve yenilik odaklı fikirlerini, desteği veren merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından desteklenmesi uygun bulunan bir iş planı çerçevesinde, katma değer ve

nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürülebilmelerini teşvik etmek için düzenlenmiştir.

Bu kanun ile ülkemizde nitelikli girişimciliğin özendirilmesi bu girişimciler tarafından uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve süreçleri geliştirebilen işletmelerin oluşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca bu destek ile ülkemizde bilgi yoğun ve yenilikçi girişimcilik konusundaki farkındalığın artırılmasının yanında yüksek eğitilmiş, nitelikli gençlerin iş hayatına kazandırılması da sağlanmaktadır. Desteklenmesi uygun bulunan girişimci, işletmesini kurmasını müteakip en fazla 100.000 TL ve bir yıl süre ile desteklenmektedir¹²².

2.3.1.10. Ekonomi Bakanlığı Destekleri

a) İhracat Destekleri

- Tasarım desteği
- Uluslararası rekabetçiliğin geliştirilmesi desteği
- Pazar araştırma ve pazara giriş desteği
- E-ticaret desteği
- Yurt dışı birim, marka ve tanıtım desteği
- Fuar katılım desteği
- Markalaşma ve Turquality desteği
- Tarımsal ürünlerde ihracat iadesi
- İstihdam desteği

b) Yatırım Teşvik Sistemi Destekleri

15 Haziran 2012 tarih ve 2012/3305 sayılı karar gereği, 1 Ocak 2012 tarihinden sonra müracaat edilmek suretiyle teşvik belgesine bağlanan tüm yatırımlar için geçerli olacaktır. Türkiye bu program kapsamında 6 adet teşvik bölgesine ayrılmıştır.

c) Hizmet Sektörü Destekleri

- Sağlık turizmi desteği
- Bilişim sektörü desteği
- Film sektörü desteği
- Eğitim sektörü desteği

¹²² Bilim ve Sanayi Bakanlığı, **Aynı.**, s.2.

- Teknik müşavirlik hizmetlerine sağlanacak devlet yatırımları desteğidir¹²³.

2.3.1.11. Kredi Garanti Fonu (KGF) Destekleri

Riskin paylaşımı ilkesine göre çalışan Kredi Garanti Fonu, kredinin en çok % 80'ine kadar kefalet vermektedir. KGF, Türkiye de faaliyet gösteren birçok banka ve finansal kiralama şirketi ile işbirliği içerisinde. Bir KOBİ için kefalet üst limiti 1.000.000.- TL, bu KOBİ'nin doğrudan ya da dolaylı olarak risk grubu oluşturduğu işletmeler için ise kefalet üst limiti 1.500.000.-TL'dir¹²⁴.

İşletme ihtiyacına dönük her türlü kredi için kefalet verilmekte olup, kredi türü konusunda bir sınırlama bulunmamaktadır. Bu uzun vadeli bir yatırım kredisi olabileceği gibi, borçlu cari hesap şeklinde nakdi bir kredi ya da akreditif ve teminat mektubu gibi gayri nakdi bir kredi de olabilir¹²⁵:

- Yeni İş Kurma
- Mevcut Tesisin Genişletilmesi
- Hammadde Temini
- Yeni Teknoloji Kullanımı
- Yeni İş Yerine Taşınma
- Nakit Sıkıntısını Giderme
- İhracatın Finansmanı
- İthalatın Finansmanı
- Teminat Mektubu Amaçlı Krediler
- Finansal Kiralama
- KOBİ'lerin Kullandığı Diğer Nakdi ve Gayrinakdi Krediler.

Yukarıdakilere ek olarak KOBİ'leri en çok ilgilendiren destekler¹²⁶:

- TÜBİTAK ödemelerin KGF'nin doğrudan kefalet teminatı,
- TTGV'nin KOBİ desteklerine KGF'nin doğrudan kefalet teminatı,
- KOSGEB'in geri ödemeli desteklerine KGF'nin doğrudan kefalet teminatı,
- TTGV'nin KOBİ desteklerine KGF'nin doğrudan kefalet teminatı,

¹²³ http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/destekler/hizmetSektoruD?_adf.ctrl-state=18tt9am537_3529&_afLoop=100092195623354#!, [24 Kasım 2014], s. 1

¹²⁴ <http://www.kgf.com.tr/3kefaletlimiti.htm>, [24 Kasım 2014], s. 1

¹²⁵ KGF, **Aym.**, s.2.

¹²⁶ KGF, **Ön. ver.**, s.3.

- EXİMBANK'tan kullanacakları krediler için KGF'nin KOBİ'lere doğrudan kefalet teminatı mevcuttur.

2.3.2. İngiltere'de KOBİ'lere Sağlanan Destekler

İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan destek türleri hakkında genel bilgiler verilerek, Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan destek türleri için kıyaslama yapmaya imkan sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu kısımda İngiltere'de KOBİ'ler için uygulanan 11 adet belli başlı destek türüne yer verilmektedir.

2.3.2.1. İşletme Finansman Kefaleti (Enterprise Finance Guarantes-EFG)

İşletme finansman kefaleti (EFG), İngiliz hükümetinin garantili kredi programıdır. EFG, bankalardan kredi almakta zorlanan küçük işletmelere 1000-1000000 £ arasında banka kredisi imkanı sağlamaktadır. EFG, küçük işletmelere bankaların para vermek istememesi üzerine tasarlanmıştır. İngiliz hükümeti Kasım 2008 tarihinde EFG'nin küçük firmalar kredi garanti planının yerini aldığını duyurmuştur. İngiliz hükümeti, EFG'nin ilk periyodu olan Ocak 2009 –Mart 2010 tarihleri arasında 1300 milyon £ kredi desteği sağladığını kamuoyu ile paylaşmıştır.

EFG programından yıllık iş hacmi 41 milyon £ 'a kadar olan firmalar yararlanmaktadır ve kredi süresi 3 aydan 10 yıla kadar değişmektedir.

KOBİ'nin kullandığı kredinin %75'ne hükümet kefil olmaktadır. Bu bağlı olarak kredi riski; devlet, finans kuruluşu ve krediyi kullanan küçük işletme arasında paylaşılır. Küçük işletmeler bu destekten yararlanabilmek için kullanılan kredinin toplam miktarının %2'si kadar masraf ödemelidirler¹²⁷.

EFG kredi türleri¹²⁸:

- Yeni vadeli krediler
- Fatura borçlarına finans kredisi
- Borç konsolidasyonu için vadeli kredi
- Ticaret garanti kredisi,
- Var olan bir borcun kredili hale getirilmesidir.

2.3.2.2. Learn Direct (Direkt Öğrenme)

¹²⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Enterprise_Finance_Guarantee, [25 Kasım 2014], s. 1-2

¹²⁸ <http://british-business-bank.co.uk/market-failures-and-how-we-address-them/enterprise-finance-guarantee/understanding-enterprise-finance-guarantee/>, [25 Kasım 2014], s. 2

Learn direct; beceri, eğitim ve istihdam konularında İngiltere'nin en büyük kurs sağlayıcısıdır. Learn direct beceri ve yetenek kazanmak isteyen iş hayatındaki birçok çalışana yardımcı olan bir kurumdur. İngilizce, işletmecilik, yöneticilik ve matematikten bilgisayara birçok konuda sertifika ve kurs programları sunmaktadır¹²⁹.

1998 yılında başlatılan ve BIS tarafından finanse edilen ve yürütülen programın, sürekli eğitim ve yetkinlik geliştirme için gerekli e-öğrenme imkânları sunduğu ve özellikle KOBİ'lerdeki insan kaynağının geliştirilmesinin amaçlandığı bilinmektedir. Programın, 10 yıl içinde kendi alanında dünyada en yaygın e-öğrenme platformu haline geldiği ve İngiltere'yi on-line eğitim alanında dünyada ilk sıraya taşıdığı bilinmektedir. Learn direct ile 2000 yılından bu yana 2,5 milyondan fazla kişinin yeni yetkinlikler kazandığı ve işe girme fırsatı yakaladığı bilinmektedir. Eğitim süresi ve ücreti, eğitimin içeriğine göre değişmekte ve İngiliz hükümeti, bu eğitimlerin bir kısmının ücretini karşılamaktadır¹³⁰.

2.3.2.3. İşletme Sermaye Fonları (Enterprises Capital Funds-ECF)

İngiltere Ticaret Odası, İngiltere Sanayi Konfederasyonu, Küçük İşletmeler Federasyonu ve Yöneticiler Enstitüsü'nün ortak girişimi ve BIS'in finansal desteğiyle 2004 yılında kurulan 'Enterprise Insight' kurumu daha sonra 'Enterprise UK' adını almıştır. Kurumun amacı İngiltere'de girişimciliği artırmak, girişimcilik kültürünü geliştirmek, gençleri iş kurmaya teşvik etmek ve işletmelerin gerekli yetkinliklere sahip olmalarını sağlamaktır. Enterprise UK çatısı altında 4 program yürütüldüğü bilinmektedir¹³¹.

2.3.2.4. Bölgesel Gelişim Fonu (Regional Growth Fund-RGF)

RGF; İş, Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (Department for Business, Innovation and Skills-BIS) tarafından yürütülen bir programdır. Bu program kapsamında 3,2 Milyar £ 2011-2017 yılları arasında özel sektöre teşvik olarak verilecektir. Bu programdan yararlanacak işletmelerin projelerini sunmaları gerekmektedir. Çağrıya dayalı programın ilk 5 çağrısında toplamda 430 proje destek

¹²⁹ <http://www.learndirect.com/help/about-learndirect/>, [25 Kasım 2014], s. 2

¹³⁰ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 19.

¹³¹ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 19.

almaya hak kazanmıştır. 6. Çağrı döneminde ise, 174 proje teklifi toplam 817 milyon £ talebinde bulunmuştur¹³².

46 adet destek türü bulunmakta ve bakanlık sitesinden bu destekler il bazında bulunabilir. Proje başvurusunda bulunabilmek için başka kurumlardan destek almıyor olmak, işletmenin gelişimini sağlayan projeler üretmek ve İngiltere’de kurulmuş bir işletme olmak gerekmektedir¹³³.

2.3.2.5. İşletme Finansman Ortaklığı (Business Finance Partnership –BFP)

BFP; İş, Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (Department for Business, Innovation and Skills-BIS) tarafından yürütülen bir programdır. Bu programda, İngiliz hükümeti banka dışındaki kredilendirme kaynaklarından işletmelere 1,2 milyar £ kredi sağlamaktadır. Bu para ticari yatırım yapacak özel sektör işletmelerine tamamen eşit şartlarda verilmektedir. Bu programda küçük işletmelere kredi sağlayacak 7 kuruluş belirlenmiştir. Bu kuruluşlara İngiliz hükümeti 85 milyon £ aktarmıştır. Bu kuruluşlar özel sektördeki diğer firmalarda birlikte hareket ederek toplamda 240 milyon £ krediyi küçük işletmelere kullanırmaktadır. Bu kuruluşların listesi aşağıda belirtilmiştir:

- BeechBrook Capital
- BOOST&Co
- Credit Asset Management LTD (CAML)
- Funding Circle
- Market Invoice
- URICA
- Zopa¹³⁴.

2.3.2.6. Hızlı Büyüme Programı (Growth Accelerator Programme-GAP)

GAP; İş, Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (Department for Business, Innovation and Skills-BIS) tarafından yürütülen bir programdır. İngiltere’nin en

¹³² <https://www.gov.uk/understanding-the-regional-growth-fund>,[26 Kasım 2014], s. 2.

¹³³ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 20.

¹³⁴ <https://www.gov.uk/government/policies/making-it-easier-to-set-up-and-grow-a-business--6/supporting-pages/encouraging-private-sector-investment>,[26 Kasım 2014], s. 2.

parlak işletmelerinin potansiyellerinin ortaya çıkarılarak ekonomiye katkı sağlamaları için oluşturulan 200 milyon £ bütçeli bir devlet destek programıdır. Son 3 yıl içerisinde toplam 26000 KOBİ bu destekten yararlandırılmıştır. Bu program kapsamında, devlet ve özel sektör arasındaki ortaklık sayesinde konusunda uzman olan personeller işletme sahipleri ile birlikte çalışarak işletmelerin büyümelerinde karşılaştıkları problemleri ortadan kaldırmak için iş planları oluşturmaktadırlar. Bu problemler aşağıda belirtilmiştir¹³⁵:

- Finansman güvenliğinin sağlanması,
- Ticari yenilik,
- Liderlik geliştirilmesi,
- Yönetim kapasitesi.

İşletmelerin bu destekten faydalanabilmesi için¹³⁶:

- Büyüme odaklı olması,
- İngiltere de kayıtlı olması,
- 250 den az çalışanı olması (KOBİ),
- Yıllık iş hacminin 40 milyon £'tan az olması gerekmektedir.

2.3.2.7. İmalat Danışmanlık Hizmeti (Manufacturing Advisory Service –MAS)

MAS; İş, Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (Department for Business, Innovation and Skills-BIS) tarafından yürütülen bir programdır. Programın amacı, İngiltere de faaliyet gösteren üretici KOBİ'lere danışmanlık hizmeti sağlamaktır. 2012-2015 yılları için program bütçesi 50 milyon £'tur¹³⁷.

MAS, The consortium comprises Grant Thornton, Pera, WM Manufacturing Consortium Ltd and SWMAS Ltd ile konsorsiyum içerisindedir. İşletmelerin bu programdan faydalanabilmesi için:

- Üretici olması,
- İngiltere de kayıtlı olması,
- Büyüme odaklı olması,

¹³⁵ Department for Business Innovation & Skills ‘‘ SMEs Access to Finance Schemes: Measure to Support SME Growth’’ April 2013, s.19

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/192618/bis-13-p176b-sme-access-to-finance-measures.pdf,[26 Kasım 2014]

¹³⁶ <http://www.ga.businessgrowthservice.greatbusiness.gov.uk/what-is-growthaccelerator/>,[26 Kasım 2014], s. 1.

¹³⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Manufacturing_Advisory_Service,[27 Kasım 2014], s. 1.

- 250 den az çalışanı olması (KOBİ),
- Yıllık iş hacminin 40 milyon £'tan az olması gerekmektedir¹³⁸.

MAS üreticileri aşağıdaki konularda danışmanlık hizmeti sağlamaktadır:

- Uzun vadeli stratejiler planlamak,
- Üretim süreçlerini iyileştirmek,
- Pazara yeni ürünler getirmek,
- Tedarik zincirlerini geliştirmek,
- Liderlik ve yönetim becerilerini geliştirmek,
- İhracat finansmanına erişim.

İşletmeler yapmış oldukları projeler bağlı olarak 300 £ - 3000 £ arasında bir hibe desteği almaktadırlar¹³⁹.

2.3.2.8. Başlangıç Kredileri (Start up Loans)

Start up loans programı İş, Yenilik ve Beceriler Bakanlığı (Department for Business, Innovation and Skills-BIS) tarafından yürütülen bir programdır. Program uygulanabilir iş fikri olan fakat finansman sıkıntısı çeken girişimcilere destek sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Program ayrıca işlerini yapmak için gerekli ekipmanı girişimcilere sağlamayı amaçlamaktadır. Bunlara ek olarak, program finansman almak isteyen girişimcilere ücretsiz iş planı hizmeti sağlamaktadır. Finansal yardım almaya hak kazanan girişimciye danışman verilmektedir. Programın yıllık faizi % 6'dır¹⁴⁰. Programdan yararlanabilmek için 18 yaşından büyük, İngiltere de yaşıyor olmak ve alınan krediyi 5 yıl içinde geri ödemek gerekmektedir¹⁴¹.

2.3.2.9. Yatırım programı (Investment Programme)

Program Nisan 2013 tarihinde İngiltere İş bankası tarafından oluşturulmuştur. Programın hedefi, KOBİ kredileri arzını teşvik ederek daha fazla finans kuruluşunu KOBİ finansmanı piyasasına yönlendirmektir¹⁴². Yatırım teklifleri iki kısma ayrılmaktadır:

¹³⁸ <http://www.mas.businessgrowthservice.greatbusiness.gov.uk/the-partnership/>, [27 Kasım 2014], s.

1.

¹³⁹ <http://www.mas.businessgrowthservice.greatbusiness.gov.uk/how-we-can-help/>, [27 Kasım 2014], s. 1.

¹⁴⁰ <http://www.startuploans.co.uk/about-us/>, [27 Kasım 2014], s. 1.

¹⁴¹ <https://www.gov.uk/start-up-loans>, [27 Kasım 2014], s. 1.

¹⁴² <http://british-business-bank.co.uk/market-failures-and-how-we-address-them/british-business-bank-investment-programme/>, [28 Kasım 2014], s. 1.

- Yönetim Yatırımları: Doğrudan KOBİ'lere borç sağlayacak kuruluşlara fon aktaran yöneticilik fonksiyonundaki özel sektör kuruluşlarına yapılan yatırımlardır.
- Doğrudan Sermaye Yatırımları: KOBİ'lere doğrudan finansman sağlayan kuruluşlara kredilendirme faaliyetlerini artırmaları için hem varlık hem de borç yönlü yapılan yatırımlardır.

Programa dahil olmak isteyen finans kuruluşlarında aranan şartlar:

- İngiltere'de faaliyet gösteren en fazla 100 milyon sterlin ciro lu işletmelere kredi sağlamaya odaklanmış olmak,
- Geri dönüşlerin çoğunluğu kredi geri ödemesi niteliğinde olmak üzere, borç finansmanı ya da borç finansmanı benzeri araçlar üzerine strateji kurmak,
- Hükümetten alacağı yatırımın 10 milyon ile 100 milyon £ aralığında olduğunu bilerek planlama yapmak,
- KOBİ kredilendirme için üç yıl boyunca fon sağlayacağını hükümete taahhüt etmek,
- Özel sektör yatırımcılarını çekecek ölçüde kar ve risk düzeyine sahip olmak,
- Hükümetin de özel sektör yatırım kıstaslarıyla yatırım yapacağını farkında olmak,
- Toplam yatırım ihtiyaçlarının en fazla yarısı için hükümetten destek bekliyor olmak,
- Teklifte belirtilen yatırım stratejisini uygulayabilecek düzeyde personel yapısına ve iş tecrübesine sahip olduğunu gösterebilmek,
- Uygun ve şeffaf yatırım, mevzuat ve vergi ödeme yapısına sahip olmaktadır¹⁴³.

2.3.2.10. Toplumsal Kalkınma Finansman Programı (Community Developmet Finance Programme- CDFP)

Toplumsal kalkınma finans birliği RGF (Regional Growth Fund) bölgesel büyüme fonu kapsamında 60 milyon £ 'ini Co-operative Bank ve Unity Trust Bank'a eşit şekilde paylaşmaktadır. Program kapsamında mikro kredi kullandıracak bu bankaların kredi kullanımından kaynaklı riskleri devlet ile paylaşılmış olacaktır¹⁴⁴.

¹⁴³ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 26.

¹⁴⁴ <http://www.cdfa.org.uk/about-cdfa/what-the-cdfa-does/>, [28 Kasım 2014], s. 1

Birliğin, aracı finansman şirketi olarak faaliyet gösteren 72 üyesi bulunmaktadır. Mikro işletmelere krediler bu şirketler aracılığıyla verilmektedir. Üyeler, Toplumsal Kalkınma Finans Birliğinin faaliyet ve personel giderleri için kuruluşa harç ödemektedir. CDFA, bu harçlardan kar elde etmemektedir. Bu şirketlerin, Toplumsal Kalkınma Finans Birliğine üye olabilmek için belirli performans ölçütlerine sahip olmaları gerekmektedir. Üye olunduktan sonra, şirketler mikro işletmelere kredi sağlama yöntem ve politikalarında bağımsızdırlar. Kredi başvurularının değerlendirilmesi tamamıyla bu şirketlerin sorumluluğundadır. Söz konusu kredilerin; minimum miktarı 250 £, maksimum miktarı 10,000 £, faiz oranı %14-18 ile piyasanın üzerinde olmasına karşın kolay ulaşılabilir olduğundan tercih nedenidir ve geri ödeme süresi 3-5 yıldır¹⁴⁵.

2.3.2.11. İş Melekleri İşbirliği Yatırım Fonu (Business Angel Co-Investment Fund)

İş Melekleri Yatırım Fonu, İngiltere de yatırımcı melek sayısını ve kalitesini artırmak amacıyla 2011 yılında bölgesel büyüme fonundan (RGF) alınan 50 milyon £ hibe ile kurulmuştur. Haziran 2013 yılında, iş melekleri yatırım fonu İngiltere iş melekleri kurumu tarafından verilen en iyi yatırım fonu ödülünü almıştır¹⁴⁶. İş melekleri yatırım fonu yüksek potansiyelli KOBİ'lere büyüme olanağı sağlamaktadır. Aslında fon garantili bir özel sektör kuruluşudur, bunun sebebi ise özel sektör ve kamu işbirliği içerisinde oluşturulmasıdır. Buna karşın fon yönetimde bu konsorsiyum kuruluşlarından ayrı hareket eder ve bağımsızdır. İngiltere İş Bankasından alınan destekle birlikte, iş melekleri yatırım fonu bütçesi 100 milyon £'ye ulaşmıştır. İş melekleri yatırım fonu KOBİ'lere 100000 £ ile 1 milyon £ arasında başlangıç yatırımı sağlamaktadır¹⁴⁷.

Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere destek veren kuruluşlar ve destek türleri genel olarak değerlendirildiğinde; İngiliz hükümetinin KOBİ'ler için daha fazla destek mekanizmasına sahip olduğu fakat bu destek türlerinin birçoğunun kredi desteği olduğu anlaşılmaktadır. Bunun en önemli nedenini Türkiye'nin gelişmekte olan bir ülke olduğu ve KOBİ sayısını artırması gerektiğidir.

¹⁴⁵ T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Mart 2014, **Ön ver.**, s. 27.

¹⁴⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Angel_CoFund, [28 Kasım 2014], s. 1

¹⁴⁷ <http://www.angelcofund.co.uk/about>, [28 Kasım 2014], s. 1

İngiltere’de iş melekleri yatırım fonu desteği var iken Türkiye’de böyle bir destek mekanizması mevcut değildir. Ancak Türkiye’de ise yeni Sermaye Piyasası Kurumu 2014-2016 strateji planında; ilk kez ‘‘crowdfunding’’ yöntemi gündeme gelmiş ve stratejik plana dahil olmuştur. Stratejik plan dahilinde, dünya uygulamaları izlenerek modern finansman yöntemlerinin (crowdfunding gibi) ülkemizde uygulanabilirliğine yönelik çalışmalar yapılacaktır¹⁴⁸.

Türkiye’de KOBİ’ler gereğinden fazla bürokrasiden dolayı finansal desteklere ulaşmakta güçlük çekmektedir. Türkiye’de karşılıksız finansal destek türü İngiltere’ye göre daha fazla olmasına ve oran olarak % 50 ve üzerinde hibe desteği sağlanmasına karşın KOBİ’ler bu desteklerden yeterince haberdar değildir. Bunun en önemli nedeni ise KOBİ’lerin daha önceki KOBİ’lerce bu desteklerden yararlanırken yaşanan bürokratik engeller ve gereksiz iş yükleridir.

İngiltere’de bir KOBİ kendisine sağlanan finansal destek türlerine ve destek veren kuruluşların listesine bir internet sitesi vasıtasıyla (BIS tarafından kontrol edilen) ulaşarak pdf formatında dosyayı bilgisayarına indirerek ulaşabilirken, Türkiye’de KOBİ’lerin böyle bir imkanı bulunmamaktadır ya da bilgi veren kaynaklar yetersiz ve eksik bilgi paylaşımında bulunmaktadır. KOBİ’ler için bir kılavuz niteliği taşıyan kitapçık ya da broşür hazırlanarak KOBİ’lere konu ile ilgili eğitimler sağlanmalıdır.

¹⁴⁸ <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=1005&ext=pdf>, [28 Kasım 2014], s.29-29.

3.BÖLÜM: TÜRKİYE’DE KOBİLERE VERİLEN DESTEKLER VE İNGİLTERE İLE KARŞILATIRILMASI

Bu bölümde, konuya ilişkin kronolojik literatür taramasına, çalışanın amacına, kapsamına, sınırlılıklarına, yöntemine ve verilerin analizine yer verilmektedir. Ayrıca Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan desteklerin ithalatta, ihracat, istihdam ve cirodaki payları dikkate alınarak karşılaştırmalı analizi yapılmaktadır. Karşılaştırma analizinde çizelgeler kullanılmaktadır.

3.1. KONUYA İLİŞKİN LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan destekler ve KOBİ’ler ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması esnasında elektronik ve diğer kaynaklardan yararlanılmıştır. Yerli ve yabancı kaynaklar değerlendirilerek kronolojik olarak mevcut literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması sonucu elde edilen çalışmalar aşağıda sıralanmaktadır:

Curran¹⁴⁹, çalışmasında; İngiltere’nin 1980-1990 yılları arasında bir dizi küçük işletmeler politikası ürettiğini ancak sözde destek programlarından daha çok küçük işletmenin yararlanmasını sağlamanın zor olduğu belirlemiştir. Politik olarak 1990 yılların sonunda, küçük işletmeler için İngiltere’de o zamana kadar dek alınmamış kararlar alındı. Küçük işletme sahipleri kendileri için sağlanan altyapı ve desteklerin pahalı olduğunu ısrarla kabul etmemişlerdir. 1980-1999 yılları arasında, küçük işletmeler için yapılan politikaların fayda sağladığı konusunun sorgulanması gerektiği belirtilmiştir.

Akgemci¹⁵⁰, KOBİ’lerin temel sorunları ve sağlanan destekler üzerine yaptığı çalışmasında; KOBİ’ler Türkiye’de geniş bir alana yayıldıkları için bölgesel gelişmişlik farklarının giderilmesinde, mülkiyetin geniş bir alana yayılmasında, istihdam olanağı oluşturulmasında ve demokratik yaşamın desteklenmesinde oldukça

¹⁴⁹ James Curran “What Is The Small Business Policy in The UK For? Evaluation and Assessing Small Business Policies”, **International Small Business Journal**, Cilt:18, sayı:3, 2000,s.36-50

¹⁵⁰ Tahir Akgemci“KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler”,**KOSGEB Yayınları**, Ankara, Haziran 2001,s.65.

önem taşımaktadır. KOBİ girişimcilerinin mülkiyet tutkuları, başarılı olma arzuları, cesaretli adımları ve yatırım yapma istekleri siyasi istikrarın da temel mekanizmaları arasında kabul görmektedir. Toplumun tüm kesimini kapsayan ve her yerleşim birimine yayılmış olan KOBİ'ler bir takım sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sorunlar işletmenin kendi örgüt yapısından kaynaklanan örgütsel sorunlar olabileceği gibi; örgüt dışından kaynaklanan çevresel sorunlar da olabilmektedir. Ayrıca çalışmada, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, KOSGEB, TOBB, Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu ile diğer ilgili kamu kurum ve özel kuruluş temsilcilerinin yer aldığı bir KOBİ Dayanışma Kurumu veya konseyi oluşturulması ve ulusal kalkınmayı da direkt etkileyebilecek olan bu oluşumun alacağı kararların en üst düzeyde kabul görüp, uygulanması sağlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Wagner, Fillis ve Johansson¹⁵¹, çalışmalarında; İskoçya da bulunan küçük ve orta ölçekli işletmelerin elektronik tedarik ve elektronik ticareti uygulama düzeylerini araştırmışlardır. Çalışmada küçük bir örnek kullanarak genelleme yapılmaya çalışılmıştır. Bir e-ticaret stratejinin oluşturulması ve uygulanmasının ön koşul olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada, farklı aşamalarda olan firmalar küçük firmalara göre elektronik ticaret deneyimi sınırlı olan ileri teknoloji firmalarıdır. Bu kategoride olanlar internet becerilerini kendi evlerinde geliştirmekte, diğerleri ise İskoç şirketleri ve bağımsız danışmanlardan yardım almaktadırlar. Hükümet kuruluşları ve destek mekanizmalarının rolü oldukça kritiktir. KOBİ'ler elektronik ticaret ve tedarik hakkında detaylı analiz yapacak ne zamanları ne de araçları bulunmadığını ya da ayıracak kaynakları olmadığını düşünmektedirler. Bazı KOBİ'ler ise elektronik ticaretin ve tedarikin önemi ve getirisi hakkında fikir sahibi değillerdir. Bir sonraki çalışmada bu çalışmanın sonuçları kullanılarak anket soruları oluşturulabilir ve İskoçya'da uygulanabilir. İlk olarak ise, sınır ötesinde İsveç ve İrlanda için aynı uygulamaların yapılması gerektiğini belirlemişlerdir.

Ören¹⁵², AB ile Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan teşvikler ve kullanım alanlarının karşılaştırılması yaptığı çalışmasında; Nevşehir ilinde anket uygulaması yapmıştır. Bu çalışmada Türk KOBİ'lerinin AB normlarına uyup uymadığı karşılaştırılıp alınması gereken tedbirlerin sunulması amaçlanmıştır. Araştırmanın

¹⁵¹ B.A. Wagner, Lan Fillis ve U. Johansson "E-business and E-supply Strategy in Small and Medium Sized Businesses (SMEs)", **Supply Chain Management**, Cilt:8, sayı:4, 2003,s.343-354

¹⁵² Kenan Ören "Avrupa Birliği ve Türkiye'nin Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere (KOBİ) Sağladığı Devlet Teşvikleri ve Kullanım Alanlarının Karşılaştırılması Nevşehir İli'nde Bir Uygulama", **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:4, sayı:2, 2003,s.105-119

ana kütlesini Nevşehir ilinde faaliyet gösteren ve Halk Bankasının KOBİ'ler için sağladığı teşvik kredisinden faydalanmak amacıyla müracaat eden 80 işletme oluşturmakta, örnek kütle ise bu işletmelerden tesadüfî yöntemle seçilen 23 işletmeden oluşmaktadır. Bunun nedeni veri toplama aracı olarak kullanılan anketlerin sadece 23 tanesinin tam anlamıyla doldurulmuş olmasıdır. Araştırma sonucunda, AB genelinde KOBİ'lere sağlanan destek ve teşvikler programları ile Türkiye de KOBİ'lere sağlanan destek ve teşvik programlarının çok farklı olduğunu belirlenmiştir. Alan çalışması neticesinde ise Türkiye de KOBİ'lerin devlet tarafından desteklenme yüzdesinin oldukça düşük olmasıdır, bunun sebebi ise 23 işletmeden yalnızca 2 tanesinin Halk Bankası kredi programından faydalandırılmış olmasıdır. Araştırma neticesinde, Türkiye'nin AB ile ortaklık sürecinde diğer tedbirlerin yanı sıra KOBİ destekleme programlarının, ciddiyle ve bir plan çerçevesinde uygulamaya konulması ve sıkı bir şekilde takip edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Narin ve Akdemir¹⁵³, Türkiye'de KOBİ'lere yapılan destekler üzerine yaptıkları çalışmada; KOSGEB'in daha verimli ve etkin çalışması ve destek mekanizmalarını artırması, girişimciliğin özendirilmesi, KOBİ'lerin danışmanlık hizmetinden yararlandırılması, KOBİ'lerin devlet desteklerine ulaşabilecekleri bir altyapı oluşturularak koordinasyon sağlanması, yeni girişimlerin desteklenerek teminat sorunlarının ortadan kaldırılması ve KOBİ'lerin kredi, teşvik ve desteklerden aldıkları payın artırılması gerektiği sonucuna varmışlardır.

Soydal¹⁵⁴, Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde e-ticaret üzerine çalışmasında; elektronik ticaretin işletmelerin iş yapma şekillerini etkileyen, pazarın kurallarını değiştirebilen ve işletmelerin rekabet gücünü artıran yeni bir iş şekli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, KOBİ'lerin bilişim ve teknoloji konusunda daha fazla bilgilendirilmeleri gerektiği, bu amaçla bilgilendirilme programları düzenlenmesi, işletmelerde yaygın olan internet kullanımının daha fazla amacına yöneltilmesi, e-ticaretin işletmelere benimsetilmesi ve bu bağlamda yapılacak çalışmaların bir an önce hayata geçirilmesinin önemini vurgulamıştır.

¹⁵³Narin, Akdemir, **Ön. Ver.**, s.64

¹⁵⁴Haldun Soydal, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde E-ticaret", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:15, 2006, s.553-569

Riding, Madill ve Haines¹⁵⁵, KOBİ kredilerinin garantilerinin marjinal faydası üzerine çalışmasında; bu araştırmada (incrementality) marjinal faydanın yeni bir yaklaşımla ölçülmesi anlatılmaktadır. Bu kapsamda Kanada Küçük İşletme Finansmanı (CSBF) programının koşulları altında yapılan kredilerin marjinal faydasını tahmin etmek için iki aşamalı bir süreç kullanılmaktadır. İlk olarak KOBİ'lerden büyük bir örneklem alınarak kredi sonuçları lojistik regresyon tabanlı bir modelle tahmin edilmektedir. Ortaya çıkan modelin beklentilerle yüksek seviyelerde uyumlu olduğu görülmüştür. Model daha sonra kredi garanti programı koşulları altında kredi almış firmaları sınıflandırmak için kullanılmıştır. CSBF kredi garanti programının marjinal faydası $74,8 \pm \% 9$ (% 95 güven aralığında) belirlenmiştir.

Öz ve Yılmaz¹⁵⁶, KOBİ'lerin dış ticarete açılımında dış ticaretinin rolü üzerine çalışmasında; esnek üretim yapıları nedeniyle, atılımcı, risk alabilen ve dinamik bir görünümde olan KOBİ'lerimizi, hem ağırlaşan rekabet şartlarına hazırlamak, hem de iç dinamiklerini harekete geçirerek, sürekli bilgilendirmek gerektiğini belirlemişlerdir. KOBİ'lerin bunu tek başlarına yapmaları mümkün olmayabilir. Bu nedenle KOBİ'lerin kendi aralarında işbirliğine gidip örgütlenmeleri gerekmektedir. Bunun en iyi yolu da DTSS(Dış Ticaret Sermaye Şirketleri) ve SDŞ(Sektörel Dış Ticaret Şirketleri)'lerdir. KOBİ'lerin sorunlarını çözmek ve rekabet güçlerini geliştirmek için şimdiye kadar izlenen politikalar gözden geçirilerek, geçmişteki hatalardan ders çıkarıp, yeni strateji ve yaklaşımla geliştirmenin gerektiği savunulmuştur. KOBİ'ler DTSS ve SDŞ vasıtasıyla ürünlerini yurt dışına doğrudan kendileri pazarlayarak bu sorunun üzerinden gelebileceklerdir.

Ayık ve Keskin¹⁵⁷, KOBİ'lerin genel sorunları ve düşünülen çözüm önerileri üzerine Erzurum da bir uygulama başlıklı çalışmada; Erzurum da KOBİ'lerin genel olarak sorunlarını belirlemek ve çözüm önerilerini geliştirmek için Erzurum da bulunan toplam 102 KOBİ örnek kütle olarak araştırma kapsamına alınmış ve araştırma da yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. 102 işletmeden eskizsiz dönen 78 anket değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 11.5 paket programı

¹⁵⁵ Allan Riding, Judith Madill and George Haies, "Incrementality of SME Loan Guarantees" **Small Business Economics**, Cilt: 29, Sayı:1,2007, s.47-61.

¹⁵⁶ Ersan Öz, Beytullah Yılmaz "KOBİ'lerin Dış Ticarete Açılımında Dış Ticaret Şirketlerinin Rolü", **Çimento İşveren**, Cilt:21, sayı:6, 2007,s.29

¹⁵⁷ Yusuf Ziya Ayık ve Gülümser Keskin, "KOBİ'lerin Genel Sorunları ve Düşünülen Çözüm Önerileri Üzerine Erzurumda Bir Uygulama", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 12, Sayı:2, 2008, s.469-481

kullanılarak değerlendirilmiş, verilere frekans dağılımı uygulanarak yorumlanmıştır. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, sektör düzeyinde ve işletme ölçeğinde bazı farklılıklar olmasına rağmen KOBİ düzeyinde ortaya çıkan sorunların birbirine benzer özellikler taşıdığı belirlenmiştir. Özellikle yönetim ve finansman sorunlarının temel sorun olduğu ve diğer işletme faaliyetlerindeki sorunların da kaynağının oluşturduğu anlaşılmıştır. Elde edinilen sonuçların daha önce yapılan araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmüştür. KOBİ'lerin sorunlarının çözümlenebilmesi adına, işletmelerde öz sermaye yetersizliğinin giderilmesi için vergi ve sigorta primi oranlarının düşük olması, ucuz elektrik kullanılması, kredi teminindeki bürokrasinin basitleştirilmesi gerektiği kanısına varılmıştır.

Çetinkaya ve Erdoğan¹⁵⁸, Küresel ekonomik krizin KOBİ'ler üzerine etkileri: Sakarya'daki KOBİ'ler üzerine bir araştırma, çalışmada; Sakarya ilinde faaliyet gösteren ve KOSGEB veri tabanına kayıtlı KOBİ'ler araştırma evrenini oluşturmuştur. Bu kayıtlı işletmelerin 398 tanesine e mail ve yüz yüze formlar teslim edilmiş ve 74 tanesinden uygun form alınmıştır. Elde edilen verilere frekans analizi uygulanmıştır. Araştırmaya katılan KOBİ'lerin % 50'sinin krizden etkilendiği, % 43,2'sinin şiddetler etkilendiği ve % 6,8'inin kararsız olduğu sonuca ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda KOBİ'lerin etkileri hala devam eden ekonomik krizle mücadele etmek için ücretlere zam yapılmaması, fazla mesai yaptırılmaması, işçi çıkarma, ücretli veya ücretsiz izin verilmesi gibi çalışanların aleyhine olacak uygulamalara başvurdukları görülmüştür. Bu işletmelerin krizden çıkmak için devletten en çok bekledikleri desteğin işverenin vergi ve sigorta prim yükünün azaltılması olduğu anlaşılmıştır. Bunun dışında; KOBİ'lere düşük faizli kredi sağlanması, yerli malı üretiminin teşvik edilmesi, enerji maliyetlerinin düşürülmesi, KOBİ'ler için kapsamlı bir destek paketi hazırlanması, KOBİ Bakanlığı ve KOBİ Bankası kurulması, sigorta ve vergi ödemelerin ertelenmesi, tekstil ve sanayinin de sektörel teşvikler kapsamına alınması, yurt dışındaki tüketiciler için yurt içinde uluslararası fuarların düzenlenmesi, fuar şehirlerinin teşvik edilmesi ve keşfedilmemiş birçok ürün üreticilerine mallarını sergileme fırsatı verilerek üretici ve tüketicilerin buluşmasını sağlayacak alanların oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir.

¹⁵⁸ Emel Çetinkaya ve Ekrem Erdoğan“Küresel Ekonomik Krizin KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri: Sakarya'daki KOBİ'ler Üzerine Bir Araştırma”, **Çimento İşveren**, Cilt:24, sayı:5, 2010,s.30-41

Türkoğlu ve Çelikkaya¹⁵⁹, Türkiye’de KOBİ’lere yönelik Ar-GE destekleri üzerine yaptıkları çalışmada; Gebze Organize Sanayi Bölgesinde bulunan toplam 126 KOBİ’den 30 tanesine anket uygulaması yapılmıştır. Bu çalışmada KOBİ’lere yönelik Ar-Ge destekleri ile üretimde ihracatın almış olduğu pay arasındaki ilişki incelenmiştir. Ekonometrik olarak (EKKY) en küçük kareler yöntemi kullanılarak çoklu regresyon modeli ile analiz yapılmış ve iki temel model ortaya konulmuştur. Çalışmada genel olarak KOBİ’lere yönelik yapılan Ar-Ge desteklerinin üretimde ihracatın almış olduğu payı arttırdığı sonucuna varılmıştır. Bu durumda işletmelerin alacakları Ar-Ge desteklerinin ve yapacakları Ar-Ge çalışmalarının KOBİ’lerin ihracat yoluyla büyümesine ciddi derecede katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

Sarısoy ve Beşer¹⁶⁰, indirimli kurumlar vergisi oranının küçük ve orta ölçekli işletme faaliyetleri üzerindeki etkisi: Seçilmiş OECD ülkeleri için panel regresyon analizi çalışmasında; KOBİ’lere uygulanan kurumlar vergisi teşviklerinin belirli ekonomik göstergeler ve KOBİ’lere yönelik göstergeler üzerindeki etkisi belirlemek için seçilmiş 8 OECD ülkesinin (Belçika, Kanada, Fransa, Japonya, Hollanda, İspanya, İngiltere ve A.B.D) 1981-2007 yılları arasındaki verilerini değerlendirmiştir. Bu bağlamda dört farklı şekilde tanımlanmış sektör verilerine odaklanılmış ve vergi teşvikleri ile ilgili sektörlerle ait değişkenler üzerinde korelasyon analizi, nedensellik analizi ve ortak bütünleme analizi yapılmıştır. Bu üç analizden de birbirlerinin sonuçlarını teyit eder nitelikte bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular, KOBİ’lere yönelik kurumlar vergisi teşviki uygulamanın ele alınan ülkelerde en başta KOBİ sayısını arttırdığı ve KOBİ’leri emek yoğun üretim yerine sermaye yoğun üretime yönlendirdiğini göstermektedir. Ele alınan vergi teşviklerinin bunun yanında ülkedeki istihdamın, işgücü ücret oranının, işgücü verimliliğinin istihdama ve GSYİH’ye göre firma büyüklüğü üzerinde pozitif yönlü etkisinin olduğu tespit edilmiştir. İstatistiksel ve ekonometrik metotlarla anlamlı olduğu ortaya konan bu etkileşimler kurumlar vergisi teşvikinin KOBİ yapılanmasında oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Ancak toplam yatırımlar ve işgücünün sektörel payı üzerinde herhangi bir anlamlı etki tespit edilememiştir.

¹⁵⁹ Musa Türkoğlu ve Süha Çelikkaya, “Türkiye de KOBİ’lere Yönelik Ar-GE Destekleri ”, **Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı:2, 2011, s.56-71

¹⁶⁰ İdris Sarısoy ve Mustafa Kemal Beşer, “İndirimli Kurumlar Vergisi Oranının Küçük ve Orta Ölçekli İşletme Faaliyetleri Üzerindeki Etkisi: Seçilmiş OECD Ülkeleri İçin Panel Regresyon Analizi”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 20, Sayı:1, 2011, s.407-422

Li-Min ve diğerleri¹⁶¹, Bilgi sistemleri özelliklerinin küçük ve orta ölçekli işletmelerin elektronik ticaret başarı faktörleri üzerindeki etkileri çalışmasında; Mevcut araştırma, bilgi sistemlerinin özelliklerinin bilgisayar kullanıcılarının öz yeterlilik, sonuç beklentisi algıları üzerine etkilerini sunmaktadır. Araştırma paralelinde Tayvan'daki küçük ve orta ölçekli işletmelerde bilgi sistemleri başarı modeli ve sosyal bilişsel kuramı irdelenmektedir. Elektronik posta yoluyla anket çalışması yapılmıştır. Elektronik maillerden 284'üne yanıt alınmıştır. Bu rakam ise toplam gönderilen maillerin %51,64'üne denk gelmektedir. Veri analizi sonuçları, sistem kalitesinin gözlemlenebilir olmasında rağmen, bilgisayar öz yeterlilik, bilgi kalitesi ve servis kalitesi arasında doğrudan bir ilişki olmadığını; sonuç beklentileri ile hem sistem kalitesi hem de hizmet kalitesi arasındaki ilişkilerin önemli olduğunu ancak bilgi kalitesi ile ilişkisinin önemsiz olduğunu, sonuç beklentilerinin bilgisayar öz yeterlilik ve son kullanıcı memnuniyeti arasında aracılık ettiğini belirtmiştir. Bunlara ek olarak, sonuçların etkileri ve gelecek çalışmalara sağlayacağı faydalar tartışılmıştır.

Kahraman¹⁶², KOBİ'lerin sorunları ve çözüm önerileri: Bursa alan araştırması üzerine yüksek lisans çalışmasında; KOBİ'lerin iletişim araçlarını kullanarak müşteri ile ilişkilerini daha da geliştirmeleri gerektiği, en etkin pazarlama yöntemlerinden reklamın önemini vurgulamıştır. KOBİ'ler için en uygun reklamın yerel gazete, dergiler, internet, bölgesel ve sektörel TV ve radyo kanalları olduğunu belirtmiştir. Broşürlerin, KOBİ'lerin kullanabileceği ucuz, detaylı bilgi veren, resim ve grafiklerle anlaşılması en güçlü iletişim araçlarından biri olduğu ayrıca, internetin KOBİ'ler için uygun iletişim aracı olduğunu belirtmiştir. Ticaret fuarlarının, KOBİ'lerin müşteri ile iletişim kurabileceği en ideal yerlerden biri olduğunu vurgulamıştır. KOBİ'lerin iletişim araçlarını kullanarak pazarlama stratejilerini daha ileri düzeylere taşımaları gerektiğini belirtmiştir.

Sarıkahya¹⁶³, çalışmada; işletme büyüklüklerine göre devlet desteklerinden faydalanma durumu, KOSGEB'den destek alma durumu, eğitim - danışmanlık hizmetleri ve kredi kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Bunun yanı sıra devlet desteği ve kredi kullanan işletmeleri nasıl etkilediği

¹⁶¹ Chang Li-Min ve Diğerleri, "Effects of IS characteristics on e-business success factors of small- and medium-sized enterprises", **Computers in Human Behavior**, Cilt: 27, Sayı:6, 2011, s.2129-2140

¹⁶² Sibel Kahraman. "KOBİ'lerin Sorunları ve Çözüm Önerileri: Bursa Alan Araştırması", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, 2012), s. 105.

¹⁶³ Mehmet Sarıkahya "Mobilya Endüstrisinde KOBİ'lere Verilen Devlet Desteklerinin Firmalar Üzerindeki Etkileri (Ankara Örneği)", **Politeknik Dergisi**, Cilt:15, sayı:4, 2012,s.177-183

araştırılması amaçlanmıştır. Ankara’da faaliyet gösteren mobilya endüstrisindeki küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin kullandıkları devlet destekleri bilgi düzeyinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Sektörle ilgili bilgileri derlemek amacıyla veri toplama aracı olarak üretici anketi hazırlanmıştır. Yapılan araştırmada 90 işletme incelenmiş olup bunlardan sadece 85’si değerlendirmeye alınmıştır. Anketlerin değerlendirmesi aritmetik ortalama, yüzde, frekans ve Ki kare (Chi - Square) testi dağılımlarına dayanmaktadır. Veriler ise “SPSS” istatistik ve “Microsoft Office Excel” programından faydalanılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, KOBİ’lerin mevcut sorunlarına özellikle de finansal sorunlarına yönelik uzun vadeli, akılcı ve verimliliği artırmaya yönelik politikaların oluşturulması kaçınılmaz bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Ulusoy ve Akarsu¹⁶⁴, Türkiye’de KOBİ’lere yapılan destekler ve istihdam üzerine etkileri konulu yaptıkları çalışmada; KOBİ’lere yapılan desteklerle istihdam arasında sıkı bir ilişki olduğu, ancak yapılan desteklerin yetersiz kaldığı, KOBİ’ler sağlanan kredilerin toplam krediler içindeki paylarının giderek düştüğü, kredi maliyetlerinin yükselmekte ve kredi verme sisteminin de uzun ve daha karmaşık hale geldiğini belirlemişlerdir. Bu nedenlerle, hem ekonomik açıdan hem de işgücü piyasaları açısından, bugüne kadar ülkemizde KOBİ’lerden beklenen sonucun alınmadığı görülmektedir. Türkiye’de girişimcilik daha fazla teşvik edildiği ve KOBİ’ler gerektiği gibi desteklendiği takdirde, ülkemizin en büyük sorunlarının başında gelen ve %14’lere kadar yükselen işsizlik oranlarının düşürülmesinde KOBİ’lerin büyük katkılarının olacağı sonucuna varılmıştır.

Olli Kuivalainen ve diğerleri¹⁶⁵, küçük ve orta ölçekli işletmelerin uluslararasılaşma modelleri üzerine yaptıkları çalışmada; küçük ve orta ölçekli işletmelerin uluslararasılaşma modellerinde hangi kavramların olduğu ve bu kavramlara genel bir çerçeveden bakış amaçlanmaktadır. Uluslararasılaşma modellerini araştırmak için mevcut tanımlar kullanılmış ve sorunların bir sentezi yapılmıştır. Uluslararasılaşma yolları, bu yolların öncüleri ve sonuçları bütünleştirici bir model olarak sunulmuştur. Gelecek çalışmalarda özellikle uluslararasılaşma modelinin zaman boyutu üzerinde durulması gerektiği önerilmektedir. Gelecekteki araştırmacılar, uluslararasılaşma dinamiklerini yakalamak için büyük örneklem ve

¹⁶⁴ Recep Ulusoy ve Reyhan Akarsu, “Türkiye’de KOBİ’lere Yapılan Destekler ve İstihdam Üzerindeki Etkileri”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 23, 2012, s.102

¹⁶⁵ Olli Kuivalainen ve Diğerleri, “ International Pattern of Small and Medium Sized Enterprises ”**International Marketing Review**, Cilt:29, Sayı:5,2012, s.448-465

daha detaylı bir araştırma metodu benimseyerek literatüre katkıda bulunabileceklerine yer verilmiştir.

Kolçak ve Bilici¹⁶⁶, KOBİ'ler sağlanan finansal desteklerin üretim ve istihdama etkileri NUTS-II TRA-I bölgesinde bir uygulama çalışmasında; Kreje ve Morgan evren hacmi büyüklüğüne göre 45 işletmeye anket uygulaması yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)16,0 programı ve veri toplama aracı olarak birincil veri olan anketler kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Pearson Chi-Square ve Spearman Correlation kullanılarak aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada yapılan değerlendirmeler sonucunda; KOBİ'lere sağlanan finansal desteklerin üretim ve istihdam seviyelerine olumlu katkısının olduğu, sağlanan finansal desteklerin sonucunda daha önce atıl kapasite ile çalışan işletmelerin, %100'e varacak kadar kapasite artışlarının olduğu ifade edilmektedir. Finansal desteklerin üretim için gerekli olan yatırımlarda kullanımının tercih edildiği ve dolayısı ile artan kapasitenin daha fazla çalışan istihdam edilmesine neden olduğu belirlenmiştir. KOBİ'lerin finansal destek aldıktan sonraki personel sayılarının destek almadan önceki personel sayılarıyla kıyaslandığında arttığı gözlenmiştir. Finansman sağlamada önemli görülen problemlerin başında da teminat olarak gayrimenkul istenmesi gelmektedir. Bunun yanı sıra ürünlerin satmada yaşadıkları problemlerin başında talep yetersizliği gelmektedir. Finansman kaynağı olarak KOSGEB, KUDAKA(Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı), İŞKUR ve İGEME kaynakları kullanılmakta, desteklerin de daha çok işletmelerin büyümelerini gerçekleştirecek yatırımlar için tercih edildiği ifade edilmektedir.

Yıldız¹⁶⁷, KOBİ'lere sağlanan kamu desteklerinde etki değerlendirmesinin önemi üzerine çalışmasında; son yıllarda KOBİ'lere yönelik devlet destek türleri ve miktarlarında önemli miktarlarda artış meydana geldiği ve desteklere ulaşmadaki prodesürlerin eskiye nazaran daha kolay bir hal aldığı belirtilmiştir. Bu desteklerden beklenen faydaların sağlanabilmesi için; hedef grup ve ihtiyaç analizlerinin doğru şekilde yapılması, uygun araçlarla desteklenmiş programların oluşturulması, uygulamanın düzenli bir şekilde izlenmesi ve gelişmelerin değerlendirilerek, tedbirlerin zamanında alınmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Yapılacak etki

¹⁶⁶ Menşure Kolçak ve Nilgün Bilici, "KOBİ'lere Sağlanan Finansal Desteklerin Üretim ve İstihdama Etkileri NUTS-II TRA-I Bölgesinde Bir Uygulama", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 17, Sayı:3, 2013, s.291-312

¹⁶⁷ Selim Baha Yıldız, "KOBİ'lere Sağlanan Kamu Desteklerinde Etki Değerlendirmesinin Önemi", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 11, Sayı:2, 2013, s.381-390.

değerlendirilmesi ile etkisiz programların ortadan kaldırılarak diğer etkili bulunan programlara kaynak aktarımı yapılmasının KOBİ'lere sağlanan desteklerin daha etkin bir biçimde kullanılmasına olanak sağlayacağı kanısına varılmıştır.

Kavcıoğlu¹⁶⁸, Avrupa Birliği üyeliği sürecinde Türkiye'de KOBİ'ler üzerine çalışmasında; Türkiye de çalışanların yaklaşık % 75'inin KOBİ'lerde istihdam edildiğini ve bu oranın AB ülkelerinde KOBİ'lerdeki istihdam oranına yakın olduğunu belirlemiştir. AB ülkelerindeki KOBİ'lerin brüt yatırımdaki payı Türkiye'deki KOBİ'lerin brüt yatırımdaki payından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Avrupa küçük işletmeler yasasının Türkiye'deki KOBİ'lerde yalnızca girişimcilik ve duyarlı yönetim ilkelerinin uygulandığı ve Türkiye'deki KOBİ'lerin bu yasanın uygulanması konusunda AB ülkelerindeki KOBİ'lerin gerisinde kaldığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda Türkiye'deki KOBİ'lerin özellikle AB sürecinde desteklenmesi, etkin ve verimli çalışmalarının sağlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Richard¹⁶⁹, küçük işletmeler ve hükümet üzerine çalışmasında; bir sonraki hükümetin küçük işletme ve yatırımcılar için etkili bir bakanlık politikası geliştirmesi ve bu bakanlığın raporları direk başbakanı bildirmesinin etkili olacağını belirlememiştir. Ayrıca şu anki durumun aksine iş politikasındaki bilgi sağlama ve destekler arasındaki farkların açıkça belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bunlara ek olarak iş ve yatırım konusunda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların tek çatı altında toplandığı online bir web portalı oluşturulması, bu portalda iş ve destekler hakkında işletmecilere bilgiler sağlanması ve işletmecilerin geri bildirimlerinin değerlendirilmesi gerektiği savunulmuştur. Bu yapının olası getirilerinin ise:

- İşletmelerin destek alacağı kurum seçme sayısında artış,
- İşletme hesaplarında artış ve şeffaflık,
- Önemli maliyet tasarrufu,
- Yüksek çaplı işletme danışmanlığı,
- Bütün işletmelerin pazarda eşit şartlarda olmasıdır.

Bunlara ek olarak hazinenin kamu kurumlarının doğrudan temin harcamalarını küçük işletmelere yönlendirmesi, izlemesi ve bu durumun sağlanması için verilerin düzenli olarak ulusal istatistik kurumundan alınması gerekmektedir. Çalışmada dikkat çeken diğer bir unsurda küçük işletmeleri desteklemek için yapılan kamu harcamalarının 12

¹⁶⁸ Şahap Kavcıoğlu, "Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinde Türkiye'de KOBİ'ler ", **Akademik Araştırmalar Dergisi**, , Sayı:56, 2013, s.185-214

¹⁶⁹ <http://www.bl.uk/bipc/pdfs/richardreport2008.pdf>, [29 Kasım 2014], s. 1.

milyar £ civarında olduğu bunun ise tüm kamu harcamalarının yalnızca % 2'sini oluşturduğudur. Küçük işletmeler için yapılan kamu destekleri kategorize edilmiştir. Doğrudan destek hizmetleri 5,5 milyar £, vergi teşvikleri 4 milyar £ ve CAP 2,6 milyar £'dır.

Overman¹⁷⁰,LSE (The London School Of Economics and Political Science) blog çalışmasında; İngiltere genelinde küçük işletmelere sağlanan devlet teşviklerinin istihdamı artırıcı bir etki yaptığını tespit etmiştir. Bu pozitif etkiyi bağlı olarak firmalar birçok alanda fayda sağladılar. Ancak yerel üretimdeki istihdam artarken, işsizlikteki azalma üretkenlik açısından bir maliyet getirmektedir. Özellikle, RSA (Regional Selective Assistance programme) Bölgesel seçici yardım programı üretkenliğin düşük olduğu firmalarda istihdamı desteklerken verimlilik üzerinde herhangi bir artış sağlamamaktadır. RSA düşük üretkenliğe sahip firmaların istihdam sayısının artırarak toplam verimliliğin düşüşüne sebep olmaktadır. LSE araştırmacılarının son 20 yıldaki RSA destekleri üzerine yaptığı araştırmalar değerlendirildiğinde, hibenin küçük firmalar karşılaştığı mali kısıtlamaları kaldırmaya yardımcı olduğu belirlenmiştir. Genel olarak, hibe sistemi istihdamı artırırken üretim verimliliğinde bir etki yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI KAPSAMI ve YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın dayandığı problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve araştırmanın sınırlılıkları ve sayıtlar belirtilmiştir.

3.2.1. Araştırmanın Amacı

Dünya genelinde teknoloji ve bilime bağlı olarak çok hızlı ve büyük değişiklikler yaşanmakta, küreselleşmeye bağlı olarak bütün kültürler köklü bir değişimden geçmektedir. Ülkeler arasında bilim ve teknoloji rekabetine bağlı olarak

¹⁷⁰ <http://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/government-grants-employment-productivity/>, [29 Kasım 2014], s. 1.

dünyada söz sahibi olma ve varlığını koruyabilme anlayışı çok önemli bir hal almıştır. Ekonomik göstergelerin ve uluslararası ticaret hacminin ülkelerarası gelişmişliğin en temel göstergesi olduğu günümüz koşullarında, ülkeler ekonomide rol oynayan aktörlerine daha fazla görev ve sorumluluk yüklemektedirler. Bu bağlamda ekonomide temel yapı taşları ve lokomotif görevi gören KOBİ'lerin her anlamda desteklenmesi gerekmektedir.

Soğuk savaş sonrası şekillenen dünya düzeni; küreselleşme, dünyaya açılma daha fazla üretim ve ekonomik üstünlük gibi kavramları beraberinde getirmiştir. Çin gibi uzak doğu ülkelerinde üretim fazla ve işgücü oldukça ucuzdur. Bu bağlamda Türkiye gibi gelişmekte olan ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerin uzak doğu ülkeleri ile dünya arenasında rekabet etmesi için tüm işletme sayılarının yaklaşık % 99'unu oluşturan KOBİ'lere yeterince önem verilmesi gerekmektedir.

Türkiye de KOBİ'ler verilen destekler Avrupa Birliği uyum yasaları öncesi kısıtlı iken Avrupa Birliği uyum yasalarına rağmen istenilen düzeye bir türlü ulaşamamıştır. Türkiye'nin hızla değişen dünya düzeninde kendisine sağlam bir yer edinmesi ekonomide güçlenmesi ve tam manasıyla ekonomide bağımsız olmasıyla sağlanabilir. Bu bağlamda KOBİ'lere verilen destek mekanizmalarında ki eksikliklerin belirlenerek çözüm öneri ve modellerinin paylaşılması gerekmektedir.

Türkiye'de faaliyet gösteren birçok KOBİ uluslararası politikalar gereği gelişmiş ülkelerle ticaret ağlarını güçlendirmek istemektedir. KOBİ'lerin birçoğu uluslararası ticaret hakkında ya bilgi sahibi değil ya da Türkiye'nin uluslararası ticarete istenilen düzeyde olmamasından dolayı küresel pazarlarda gerektiği kadar söz sahibi olamamaktadırlar. Bunun en iyi örneklerinden bir tanesi gelişmiş ülkelerin Türkiye'de faaliyet gösteren KOBİ niteliğindeki işletmelerin birçoğuna karşı izlemiş oldukları olumsuz vize politikalarıdır.

Bu araştırmada, Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan desteklerin karşılaştırılması amaçlanmaktadır. KOBİ'lere sağlanan desteklerin karşılaştırılması ve sonuçta da Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan destekler konusunda öneriler oluşturmak istenmektedir. Bu genel amaçlar adına aşağıda verilen sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan destek programları arasındaki benzerlikler nelerdir?

a. Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere destek veren kurumlar nelerdir?

- b. Türkiye ve İngiltere’de KOBİ tanımına giren işletmeler nelerdir?
2. Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan destek programları arasındaki farklar nelerdir?
- a. Türkiye’de KOBİ’lere destek sağlayan programların mevcut durumu ve kapsamı nedir?
- b. İngiltere’de KOBİ’lere destek sağlayan programların mevcut durumu ve kapsamı nedir?
3. Türkiye de KOBİ’lere sağlanan desteklerde nasıl bir model uygulanmaktadır?
- a. Türkiye’de KOBİ’lere destek programlarından faydalandırılacak KOBİ’ler nasıl belirlenir?
- b. Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan destek programların süreleri ne kadardır?
- c. Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan desteklerde KOBİ’lerin sorumlulukları nelerdir?
4. İngiltere de KOBİ’lere sağlanan desteklerde nasıl bir model uygulanmaktadır?
- a. İngiltere’de KOBİ’lere destek programlarından faydalandırılacak KOBİ’ler nasıl belirlenir?
- b. İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan destek programların süreleri ne kadardır?
- c. İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan desteklerde KOBİ’lerin sorumlulukları nelerdir?

3.2.2. Araştırmanın Önemi

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ekonomik, sosyal ve kültürel alanda yaptıkları yatırımlar ve geliştirdikleri politikalarla doğrudan ilgilidir. Ekonomik anlamda güçlü olan ülkeler, eğitim, siyaset, uluslararası ilişkiler ve dış politikada söz sahibi olmaktadır. Bu bağlamda, Almanya üretimde yaptığı hamleler ve Ar-Ge ve inovasyon için izlediği politikalarla örnek alınması gereken bir ülkedir ve Avrupa Birliğini yönlendiren en önemli aktörlerden biridir. İngiltere ise uluslararası platformlarda, ticarete ve dış politikada en büyük söz sahibi olan ülkelerden biridir. Bunun en büyük göstergesi İngiltere pasaportuna sahip bir KOBİ’nin neredeyse dünyanın bütün ülkelerinde ikili ticaret anlaşmalarına bağlı olarak sorunsuzca ve kolay bir şekilde ticaret yapabiliyor olmasıdır. Bu araştırmanın KOBİ’lere sağlanan destek mekanizmalara ve programlarına katkı sağlayacağı ve İngiltere ile yapılacak karşılaştırmaların Türkiye de KOBİ’lere destek sağlayan program ve mekanizmaların gereksinimlerini ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma ile toplanan verilerin¹⁷¹;

- KOBİ'lere sağlanan destekler programları için yapılacak yeni strateji ve eylem planlarına yol göstereceği,
- Türkiye'de uygulanan KOBİ politikaları ve stratejileri üzerinde düşünme ve tartışma imkanı oluşturacağı,
- İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan destekler hakkında bilgi vereceği,
- Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan desteklerin İngiltere de KOBİ'lere sağlanan destekler ile karşılaştırılarak, benzerlik ve farklılıklarının ortaya koyacağı,
- İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan desteklerin incelenerek, Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan desteklerin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2.3. Araştırmanın Sayıtları

Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere destek sağlayan kurum ve kuruluşlar ile yapılan yazışmalar sonucu elde edilen verilerden, alan yazın taramalarından ve internetten elde edilmiş olan bilgilerin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir¹⁷².

3.2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan desteklerin incelenmesi ve Türkiye'deki KOBİ'lere sağlanan desteklerin karşılaştırılması ile sınırlıdır. Araştırma elde edilen kaynaklar ve yazılı dokümanlar ile sınırlıdır. Araştırma, İngiltere de KOBİ'lere destek veren 4 kurum ve Türkiye de KOBİ'lere destek veren 11 kurum ile sınırlıdır. Araştırma, İngiltere de KOBİ'lere verilen destekler 11 başlıkla ve Türkiye de KOBİ'lere verilen destekler 11 başlıkla sınırlıdır. İngiltere ve Türkiye'de bulunan ilgili kurumlardan alınan verilere bağlı olarak, yıl bazında sınırlama getirilememiştir. Bu durumun sebebi ise, (Örneğin 2010 istihdam ve ciro verilerine İngiltere'de ulaşılırken Türkiye'de ulaşmak mümkün olmamıştır.) bazı yıllarda Türkiye'de verilere ulaşılırken İngiltere'de ulaşılammış veya İngiltere'de ulaşılırken Türkiye'de verilere ulaşılammış olmasıdır. Bu duruma bağlı olarak 2008-2014 yılları arasında ülke bazında ulaşılan veriler çizelgeler vasıtasıyla değerlendirilmiştir.

¹⁷¹ Hülya Delibaş. "Türkiye, İngiltere, Almanya ve Finlandiya Biyoloji Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması", (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007), s. 8-9.

¹⁷² Songül Kilimci. "Almanya, Fransa, İngiltere ve Türkiye'de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması", (Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2006), s. 15.

3.2.5. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, KOBİ'lere sağlanan desteklerin karşılaştırmalı bir araştırmasıdır. Karşılaştırmalı araştırmalarda değişik yaklaşımlardan yararlanılmaktadır.

Sürelî araştırmalar, özellikle ikincil verilerden elde edilen verilerden faydalanılmaktadır. Birçok kurum ve kuruluşun düzenli aralıklarla yayınlamış olduğu verilerden yararlanılmaktadır.

Tanımlayıcı araştırmalar, özellikle hakkında veri toplanmak istenen olgunun düzgün bir şekilde tanımın yapılması gerekmektedir. Araştırmacı verileri değerlendirmeli ve verilere dayalı sentezlere ulaşmalıdır. Tanımlar bir sonuç değil fakat sonuca götüren araçlar niteliğindedir, bu bağlamda olgunun tanımlanması yeterli olmayıp açıklanması ve imaların ortaya konulması gerekmektedir¹⁷³.

Sebepler-sonuç araştırmaları, bu tür araştırmalarda araştırmacın konu olarak belirlediği değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisine dayanarak açıklama yapılmaktadır. Örneğin insanların yaşları ile görme kabiliyetleri arasında bir ilişkinin olup olmadığının araştırılması buna örnek olarak verilebilir. Bir araştırmacı yukarıdaki verilen araştırma yöntemlerini tek başına kullanabileceği gibi birçoğunu aynı anda da kullanabilir¹⁷⁴.

Bu araştırmada tanımlayıcı ve açıklayıcı araştırma teknikleri kullanılmaktadır. Bu yaklaşımlara ek olarak ülkeler arası eğitim sistemlerinin karşılaştırılmasının da kullanılan yatay yaklaşım modeli örnek alınmış ve uygulanmıştır. İngiltere ve Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan destekler arasındaki farklılıklar karşılaştırılırken yatay yaklaşım kullanılmıştır.

Tanımlayıcı yaklaşımda konu ile ilgili literatür incelenir, benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılır. Açıklayıcı yaklaşımda karşılaştırmalı olayların nedenleri araştırılmaktadır¹⁷⁵.

Yatay yaklaşımda sistemlerin ayrı ayrı ve birlikte tüm unsurları incelenmektedir. Bu unsurlar incelenirken araştırmanın yapıldığı döneme ait tüm unsurlar karşılaştırılmaktadır¹⁷⁶.

¹⁷³ Remzi Altunışık, Recai Coşkun, Serkan Bayraktaroğlu ve Engin Yıldırım. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**, (Geliştirilmiş 7.baskı, Adapazarı: Sakarya Kitapevi, 2012), s. 72.

¹⁷⁴ Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu, Yıldırım. **Aynı.**, s.72.

¹⁷⁵ Gürcan Ültanır, **Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi**, Ankara: Eylül Kitapevi, 2000

¹⁷⁶ Adil Türkoğlu, **Karşılaştırmalı Eğitim, Dünya Ülkelerindeki Örneklerle**, Adana: Baki Kitapevi, 1998

3.2.6. Araştırma Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Belgesel tarama, var olan belge ve kaynakları inceleyerek veri toplama esasına dayanmaktadır. Bu yöntemler veri toplamak kolay değildir ve her bilim dalı tarafında kullanılan bir yöntemdir¹⁷⁷.

Veriler toplanırken Türkiye ve İngiltere de KOBİ'lere sağlanan destekler hakkındaki tez, makale, kitap, faaliyet raporları, stratejik planlar ve araştırma raporlarından yararlanılmıştır. Ayrıca Uşak Üniversitesi kütüphanesinde ve Ulusal tez merkezinde bulunan kaynaklar taranmıştır. Ayrıca İngiltere ve Türkiye'deki KOBİ'lerle ilgili web kaynaklarından istifade edilmiştir.

3.2.7. Araştırma Verilerin Analizi

Bu araştırmada nitel araştırma tekniklerinden olan betimleme analiz yaklaşımından faydalanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen veriler daha önceden belirlenen başlıklar altında özetlenmekte ve yorumlanabilmektedir. Veriler araştırma sorularına göre ya da toplama aşamalarında elde edilen verilere bağlı olarak da düzenlenebilir. Bu analizin amacı ham haldeki verilerin okuyucunun anlayacağı formata dönüştürülmesi ve gelecekle ilgili tahminlerde bulunarak yeni açılımlara ulaşmaya çalışmaktır. Betimsel analizde dört aşama mevcuttur; analiz için bir çerçeve oluşturulması, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması, bulguların yorumlanmasıdır¹⁷⁸.

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımıyla belirtilen amaçlar doğrultusunda karşılaştırılmıştır. İngiltere ve Türkiye'de KOBİ'lere verilen desteklerin benzerlik ve farklılıkları analiz edilerek karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalar yapılırken elde edilen veriler bir araya getirilerek çizelgeler oluşturulmuştur. Çizelgelendirilmiş olan bilgiler yorumlanmış ve Türkiye'deki KOBİ destekleri göz önüne alınarak önerilerde bulunulmuştur¹⁷⁹.

¹⁷⁷ <http://inaneryilmaz.blogspot.com.tr/2013/01/tarama-yontemi-ve-nitel-arastirma.html>, [29 Kasım 2014], s.1

¹⁷⁸ Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu, Yıldırım. **Ön. ver.**, s. 324.

¹⁷⁹ Delibaş. **Ön. ver.**, s.11.

3.3. TÜRKİYE ve İNGİLTERE'DE KOBİ'LERE SAĞLANAN DESTEKLER ve KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

3.3.1. Türkiye'de KOBİ'lere Sağlanan Desteklerin Analizi

Türkiye'de KOBİ'lere destek sağlayan birçok kuruluş bulunmaktadır. Yapılan bilgi edinme çalışmaları ve belgesel tarama sonucunda; KOSGEB, TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları, TÜİK, KGF, Hazine Müsteşarlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve TESKOMB verilerinden faydalanılarak Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan destekler analiz edilmiştir.

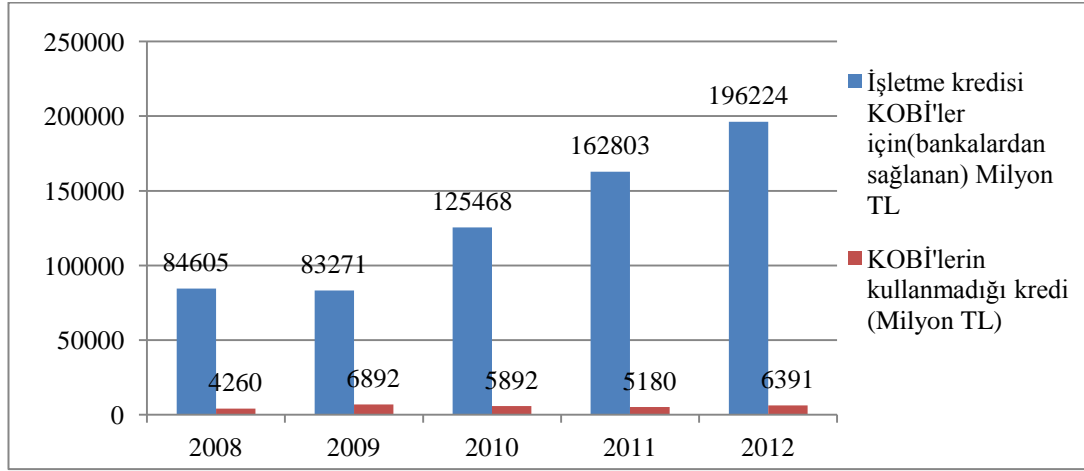
Tablo 23. Türkiye'de 2008-2012 Yılları Arasında KOBİ'lere Sağlanan Destek Miktarları

Destek türü	Yıllara Göre Destek Miktarı (Milyon TL)				
	2008	2009	2010	2011	2012
İşletme Kredisi KOBİ'ler İçin (KGF Aracılığıyla Bankalardan Sağlanan)	84.605	83.271	125.468	162.803	196.224
İşletme Kredisi Toplam(KGF Aracılığıyla Bankalardan Sağlanan)	250.309	262.686	352.438	456.025	522.937
İşletme Kredisi(KGF Aracılığıyla Bankalardan Sağlanan)KOBİ oranı	% 33,8	% 31,7	% 35,6	% 35,5	% 37,5
KGF ve Hazine Müsteşarlığı Kullanılan KOBİ Kredisi	284	565	939	1.123	1.114
KGF ve Hazine Müsteşarlığı Kredisi Toplam	402	790	1302	1.622	1.533
Uluslar arası Kaynaklardan KOBİ'lere Sağlanan (1USD =2,3 TL kabul edilmiştir, 2014)	1.936	2.293	3.038	2.700	
Kullanılmayan KGF Kredi Toplam	14.053	21.853	19.993	18.973	23.408
KOBİ'lerin Kullanmadığı KGF Kredi	4.260	6.892	5.892	5.180	6.391
Kullanılmayan KGF Kredi KOBİ oranı	% 4,8	% 7,6	% 4,5	% 3,1	% 3,2
TOPLAM	86.826	86.129	129.445	166.626	197.338

Kaynak:<http://www.oecd.org/cfe/smes/SMEs-Scoreboard-2014.pdf>,23.12.2014

Tablo 24'de belirtildiği gibi Türkiye'de KOBİ'lere bankalardan sağlanan kredi miktarının 2009 yılında % 31,7 olduğu ve bunun ise 2009 yılında yaşanan ekonomik krizin bir etkisi olabileceğini söylemek mümkündür. Oysaki kriz

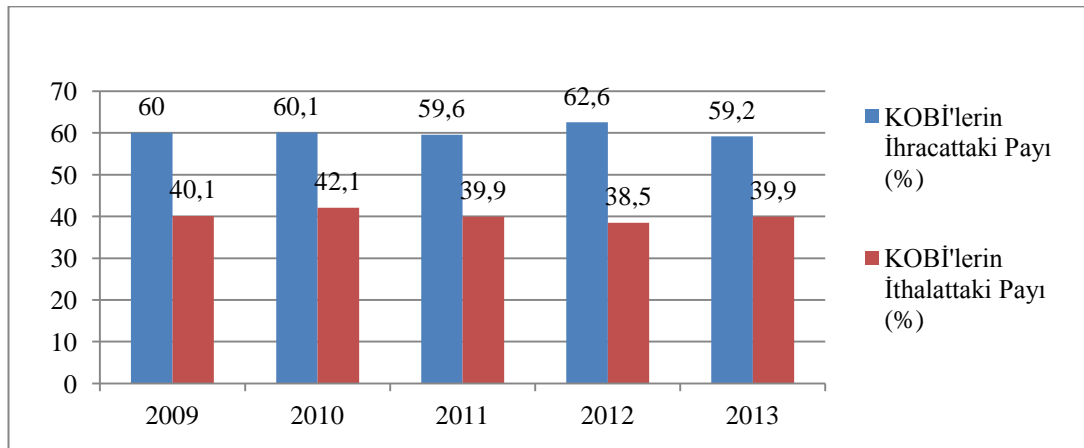
ortamlarında devletin KOBİ'leri daha çok desteklemesi gerektirir. KOBİ'lere verilen destekler toplamda yıl bazında değerlendirildiği zaman, her yıl sağlanan destek miktarının arttığı ve 2012 yılında sağlanan destek tutarının 2008 yılında sağlanan destek tutarının 2 katından fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil. 4 Türkiye’de KOBİ’lere Bankalardan Sağlanan İşletme Kredisi ve KOBİ’lerin Kullanmadığı Kredi Miktarları

Kaynak: <http://www.oecd.org/cfe/smes/SMEs-Scoreboard-2014.pdf>, 23.12.2014

Türkiye’de KOBİ’lerin kullandığı kredi tutarı her yıl artarken KOBİ’lerce kullanılmayan kredi tutarı oranının düştüğü görülmektedir. Bu durum KOBİ’lerin kredi kullanımına ihtiyaç duyduğu ve kredi kaynaklarını kullanmaya yatkın olduklarının bir göstergesidir.

Şekil. 5 Türkiye’de KOBİ’lerde 2009-2013 Yılları Arası İthalat ve İhracat karşılaştırılması

Kaynak: www.tuik.gov.tr, 16.11.2014

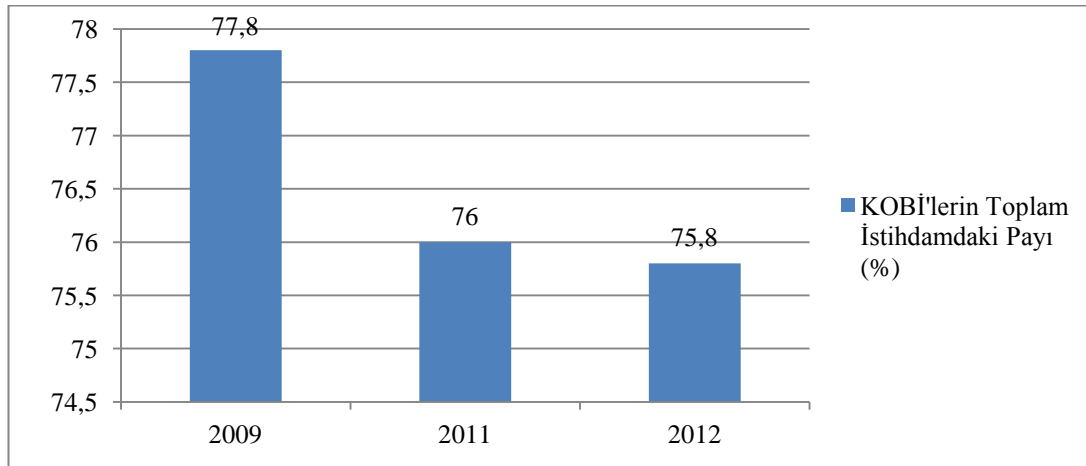
2009-2013 yılları arasında KOBİ'lerin ithalat ve ihracattaki payların yıl bazında çok fazla değişmediği ancak 2012 yılında ihracattaki payın %62,6 ile en yüksek seviyede olduğunun söylemek mümkündür.

Tablo 24. Türkiye'deki KOBİ'lerin 2009,2011 ve 2012 Yılları Arasında İstihdam, Dış Ticaret ve Cirodaki Payları

YIL	2009	2011	2012
KOBİ'lerin Toplam İstihdamdaki Payı (%)	77,8	76	75,8
KOBİ'lerin İhracattaki Payı (%)	60	59,6	62,6
KOBİ'lerin İthalattaki Payı /%	40,1	39,9	38,5
KOBİ'lerin Ciro'daki Payı (%)	64,8	63	63,3
Toplam İşletmelerdeki Payı (%)	99,9	99,9	99,8
FMKD (%)	55,5	53,3	54,2
KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansman (Milyon TL)	86.129	166.626	197.338

Kaynak:http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1033, 18.11.2014

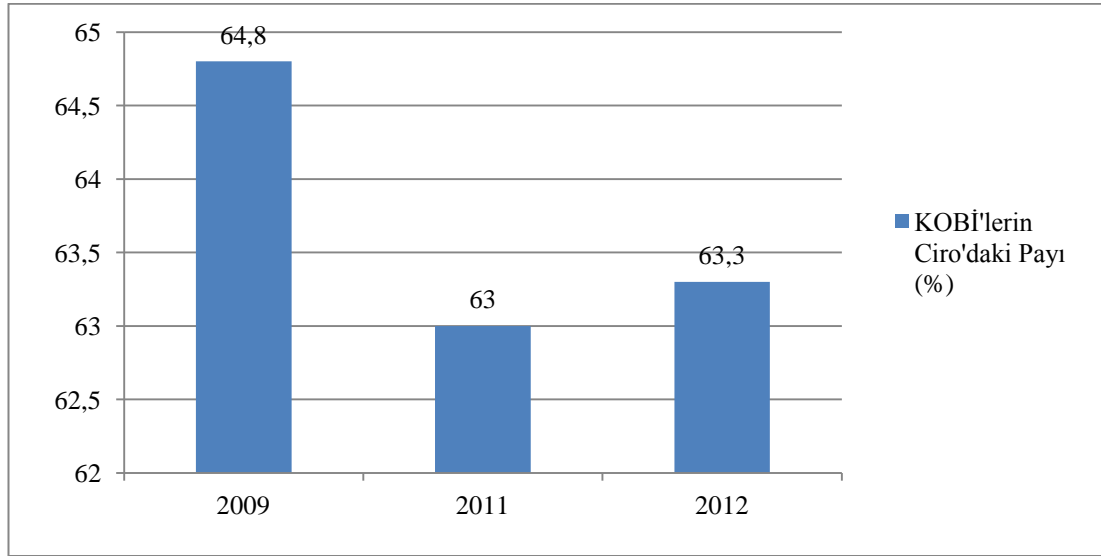
2009, 2011 ve 2012 yılları arasında genel bir değerlendirme yapıldığında; Türkiye'deki KOBİ'ler sağlanan toplam finansman miktarı artmasına karşın, toplam istihdamdaki pay düşmekte ve dış ticaretteki pay artmaktadır.

Şekil.6 Türkiye'deki KOBİ'lerin Toplam İstihdam'daki Payları

Kaynak:http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1033, 18.11.2014

2009, 2011 ve 2012 yılları arasında bir değerlendirme yapıldığında Türkiye’de KOBİ’lerin istihdamdaki paylarının düştüğünü söylemek mümkündür.

Şekil.7 Türkiye’deki KOBİ’lerin Toplam Ciro’daki Payları

Kaynak:http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1033, 18.11.2014

2009,2011 ve 2012 yılları arasında KOBİ’lerin cirodaki payları arasında çok büyük değişim olmamasına rağmen, 2009 yılına oranla diğer yıllarda KOBİ’lerin cirodaki paylarının düştüğü görülmektedir.

Tablo 25. Türkiye’de 2009,2011 ve 2012 Yılları Arasında KOBİ’lerin İstihdam ve Toplam Finansmandaki Durumu

Yıl	2009	2011	2012
KOBİ'lerin Toplam İstihdam'daki Payı (%)	77,8	76	75,8
KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansman (Milyon TL)	86.129	166.626	197.338

Kaynak:<http://www.oecd.org/cfe/smes/SMEs-Scoreboard-2014.pdf>,23.12.2014

TUİK, www.tuik.gov.tr (Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri)

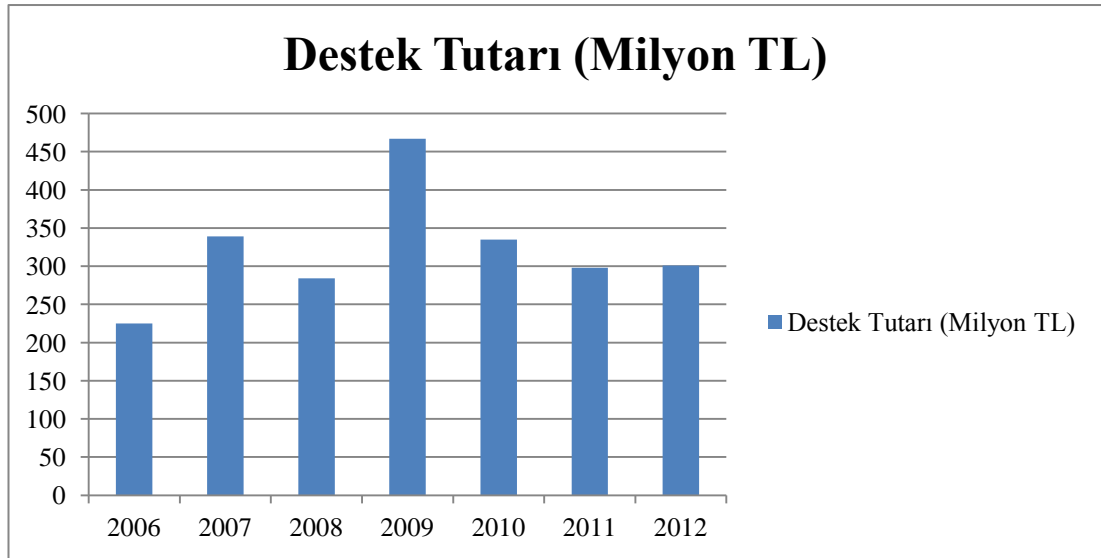
2009,2011 ve 2012 yılları arasında bir değerlendirme yapıldığında; Türkiye’de KOBİ’lere yapılan finansal destekler artmasına karşın istihdamda azalma yaşanmıştır. Bu durumda KOBİ’lerin finansmanı istihdam için değil makine yatırımı veya diğer ihtiyaçları için kullandıkları söylenebilir.

Tablo 26. TÜBİTAK Tarafından 2006-2012 Yılları Arasında KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansman Tutarı

Yıl	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Destek Tutarı (Milyon TL)	225	339	284	467	335	298	301

Kaynak:<http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/icerik-sayilarla-tubitak>,25.12.2014

TÜBİTAK tarafından KOBİ'lere sağlanan destekler 2006-2012 yılları arasında değerlendirildiğinde; 2009 yılında destek tutarının 467 milyon TL ile diğer yıllara göre en yüksek oran olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda 2009 yılında yaşanan krizin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Şekil. 8 TÜBİTAK Tarafından KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansman Tutarının 2006-2012 Yıllarında Değişimi

Kaynak:<http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/icerik-sayilarla-tubitak>,25.12.2014

2011-2012 yılları arasında KOBİ'lere TÜBİTAK tarafından sağlanan toplam finansman tutarının birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 27. Kalkınma Ajansları Tarafından 2010-2014 Yıllarında KOBİ'lere Sağlanan Mali Destek Tutarları

Yıl	2010	2011	2012	2013	2014
Destek Sağlanan Proje Sayısı	928	983	498	444	917
Destek Tutarı (Milyon TL)	199	214	134	92	264

Kaynak:www.kalkinma.gov.tr, 25.12.2014

Kalkınma ajanları tarafından 2010-2014 yılları arasında KOBİ'lere sağlanan mali destek tutarları değerlendirildiğinde; 2012 ve 2013 yıllarında sağlanan destek tutarı ve desteklenen proje sayısının azaldığı görülmekte ancak bu durumun 2014 yılında ise destek tutarının 2012 ve 2013 yılları toplam destek tutarından daha fazla olduğu görülmektedir. İlerleyen yıllarda herhangi bir değişiklik olmadığı sürece sağlanan destek tutarının artmasının muhtemel olduğu düşünülmektedir.

Tablo 28. TESKOMB Tarafından 2012-2013 Yıllarında KOBİ'lere Kullandırılan Kredi Tutarları

Yıl	Kredi Kullanımı (Milyar TL)		
	Kredi Bütçesi	Kullandırılan	Oran (%)
2012	6,7	4,7	70,1
2013	9,4	7	74,5

Kaynak:www.teskomb.org.tr, 25.12.2014

TESKOMB tarafından 2012-2013 yılları arasında KOBİ'lere sağlanan kredi miktarında ve oranında artış olduğu görülmektedir. Bu durumun ise KOBİ'lerin finansman sorunlarının çözümünde olumlu katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

Tablo 29. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından 2009-2013 Yıllarında KOBİ'lere Sağlanan Destek Tutarları

Program Türü	Destek Miktarı (Milyon TL)			
	2009-2011	2012	2013	Toplam
San-Tez Programı	76	28,5	37,8	142,3
Teknogirişim Sermayesi Desteği	44	27,9	28,7	100,6
Toplam	120	56,4	66,5	242,9

Kaynak:www.sanayi.gov.tr,25.12.2014

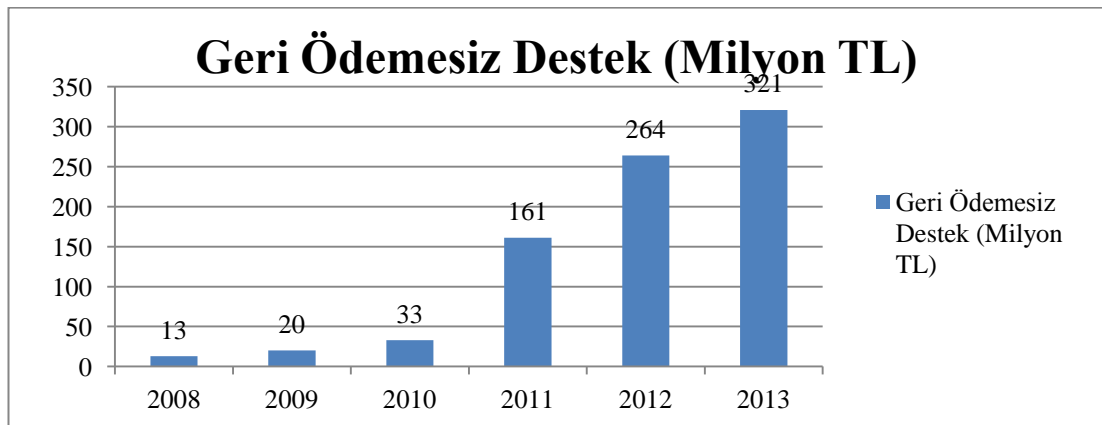
Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2009-2013 yılları arasında KOBİ'lere sağlanan destekler değerlendirildiğinde; destek tutarının yıl bazında arttığı görülmektedir. San-Tez programı destek tutarının özellikle 2013 yılında artış oranı diğer yıllara göre oldukça fazladır. Bu durumdan üniversite-sanayi işbirliğinin giderek arttığı sonucuna varılabilir.

Tablo 30. KOSGEB Tarafından 2008-2013 Yıllarında KOBİ'lere Sağlanan Destek Tutarları

Destek Türü	Destek Tutarı (Milyon TL)					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Geri Ödemeli Destek	7	6	6	17	31	23
Geri Ödemesiz Destek	13	20	33	161	264	321
Kredi Faiz Desteği	183	142	147	170	109	5
Diğer Destekler	23	6	-	-	-	-
Toplam	226	174	186	348	404	349

Kaynak:www.kosgeb.gov.tr, 25.12.2015

KOSGEB tarafından 2008-2013 yılları arasında KOBİ'lere sağlanan destekler değerlendirildiğinde; kredi faiz desteğinin 2013 yılında çok büyük bir düşüşle yalnızca 5 milyon TL olduğu ve geri ödemesiz destek oranında her yıl orantısız bir şekilde artış olduğu görülmektedir. Ayrıca 2011 ve 2013 yıllarındaki toplam destek tutarının neredeyse aynı miktarda olduğu ve 2012 yılındaki toplam sağlanan destek tutarından daha az olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil. 9 KOSGEB Tarafından KOBİ'lere Sağlanan Toplam Geri Ödemesiz Finansman Tutarının 2008-2013 Yıllarında Değişimi

Kaynak:www.kosgeb.gov.tr, 25.12.2015

KOSGEB tarafından sağlanan geri ödemesiz destek tutarının her yıl orantısız olarak arttığı ve özellikle 2011 yılında bir önceki yılın 5 katına ulaştığı görülmektedir. Bu durumdan son yıllarda, KOSGEB'in geri ödemesiz desteğe daha fazla önem verdiği anlaşılmaktadır.

3.3.2. İngiltere'de KOBİ'lere Sağlanan Desteklerin Analizi

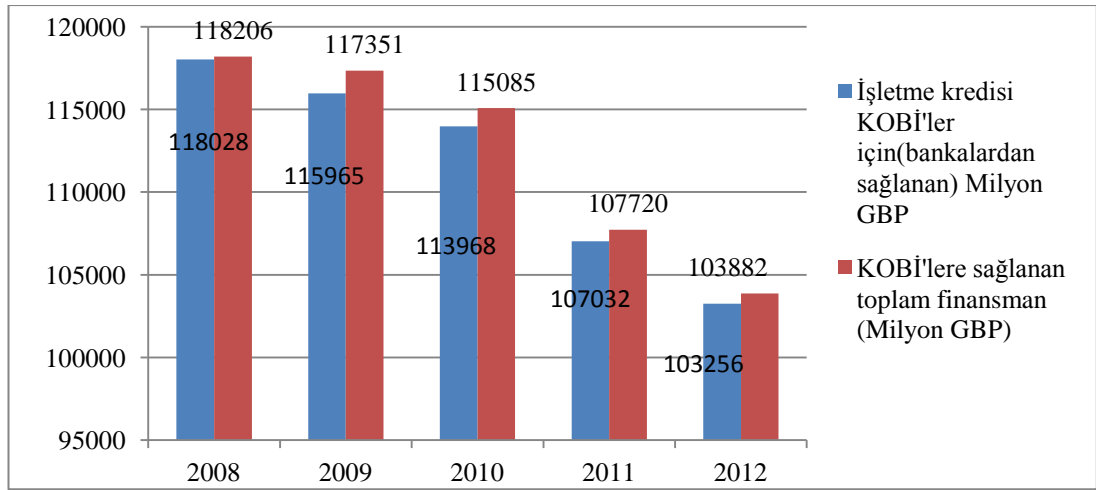
İngiltere'de KOBİ'lere destek sağlayan birçok kuruluş bulunmaktadır. Yapılan bilgi edinme çalışmaları ve belgesel tarama sonucunda; BIS, OECD Bölgesel Gelişim Fonu (RGF), İşletme Finansman Ortaklığı Programı (BFP), Toplumsal Kalkınma Finansman Programı (CDFA) ve İşletme Sermaye Fonları (ECF) verilerinden faydalanılarak İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan destekler analiz edilmiştir.

Tablo 31. İngiltere'de 2008-2012 Yılları Arasında KOBİ'lere Sağlanan Destek Miktarları

Destek türü	Yıllara Göre Destek Miktarı (Milyon GBP)				
	2008	2009	2010	2011	2012
İşletme Kredisi KOBİ'ler İçin(Bankalardan Sağlanan)	118.028	115.965	113.968	107.032	103.256
İşletme Kredisi Toplam(Bankalardan Sağlanan)	656.542	582.792	536.383	505.700	474.482
İşletme Kredisi(Bankalardan Sağlanan) KOBİ Oranı	% 18	% 19,9	% 21,2	% 21,2	% 21,8
BIS, işletme Finansman Kredisi (EFG) KOBİ'lere Sağlanan	178	759	588	362	337
BIS, İşletme Finansman kredisi (EFG) Toplam		627	529	326	289
BIS, işletme Finansman kredisi (EFG) KOBİ'ler İçin Kullanım Oranı		% 82,5	% 90	% 89,9	% 85,5
Kredi Sağlanan KOBİ Oranı		% 23	% 45	% 34	% 40
TOPLAM	118206	117351	115086	107720	103882

Kaynak:<http://www.oecd.org/cfe/smes/SMEs-Scoreboard-2014.pdf>,23.12.2014

Tablo 28’de belirtildiği gibi İngiltere’de KOBİ’lere bankalardan sağlanan kredi miktarının 2008 yılında % 18 olduğunu ve ilerleyen yıllarda bu oranın yükseldiğini görmek mümkündür. Dikkat çeken diğer bir durum ise 2008-2012 yılları arasında KOBİ’lere sağlanan toplam finansman desteğinin her yıl giderek azaldığıdır. Kredi kullanan KOBİ oranı değerlendirildiğinde ise bu oranın 2010,2011 ve 2012 yıllarında 2009 yılına göre arttığı gözükmemektedir. Bu durumdan KOBİ’lerin kredi kullanım hakkında her yıl farkındalık oranlarının arttığı ya da KOBİ’lere kredi sağlayan kuruluşların işlemleri kolaylaştırdığı sonucuna varılabilir.

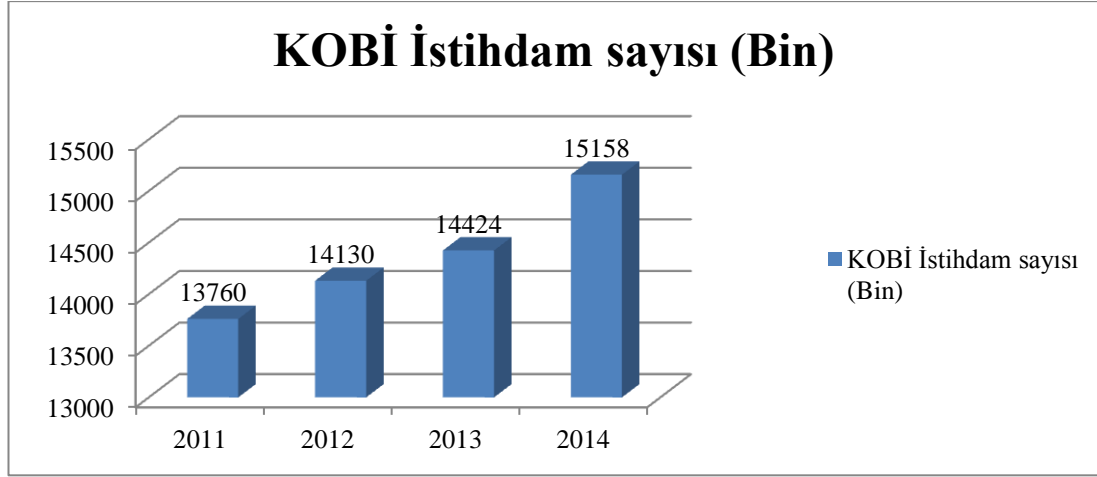

Şekil. 10 İngiltere’de KOBİ’lere Bankalardan Sağlanan İşletme Kredisi ve KOBİ’lere Sağlanan Toplam Finansman Miktarları, 2014

Kaynak:<http://www.oecd.org/cfe/smes/SMEs-Scoreboard-2014.pdf>,23.12.2014,

İngiltere’de KOBİ’lere bankalar tarafından verilen kredi tutarı ve KOBİ’lere sağlanan toplam finansman tutarının her yıl giderek azaldığını gözlemlenmektedir. Ayrıca KOBİ’lere bankalar tarafından sağlanan kredi tutarının KOBİ’lere sağlanan toplam finansmana oranı 2008-2012 yılları arasında en yüksek % 99,8 ile 2008 yılında, en düşük ise %98,8 ile 2009 yılında gerçekleşmiştir. Bu oranın 2009 yılında düşük olmasında yaşanan ekonomik krizin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

2008 yılında İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan toplam finansman ile Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan toplam finansman arasında yaklaşık 338.715 milyon TL’lik bir fark var iken, 2012 yılında bu fark 176.637 TL’ye düşmüştür.

Şekil. 11 İngiltere’de KOBİ’lerde 2011-2014 Yılları Arası İstihdam Durumu karşılaştırılması

Kaynak:<https://www.gov.uk/government/statistics/business-population-estimates-2014>,2.12.2014

2011 yılında, İngiltere’de KOBİ’lerde istihdam sayısı 13.760.000 iken yaklaşık % 10’luk bir artışla 2014 yılında 15.158.000 olmuştur.

Tablo 32. İngiltere’de 2011-2014 Yılları Arasında KOBİ’lerin Durumu

Yıl	Toplam işletme Sayısı(Bin)	KOBİ Sayısı (Bin) 0-249 İşçi	KOBİ İstihdam Sayısı (Bin)	Ciro (Milyon GBP)
2011	4.542	4.536	13.760	1.489.255
2012	4.794	4.787	14.130	1.528.679
2013	4.895	4.889	14.424	1.577.563
2014	5.243	5.236	15.158	1.647.201

Kaynak:<https://www.gov.uk/government/statistics/business-population-estimates-2014>,2.12.2014

2011-2014 yılları arasında İngiltere’de toplam işletme sayısı ve KOBİ sayısı artışıyla doğru orantılı olarak, KOBİ’lerde istihdam edilen çalışan sayısı ve KOBİ’lerin ciroları artmıştır. Buradan 2011-2014 yılları arasında İngiliz hükümetinin KOBİ’ler için izlemiş olduğu politikaların etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 33. İngiltere’de 2011-2012 Yılları Arasında KOBİ’lerin İstihdam ve Toplam Finansmandaki Durumu

Yıl	2011	2012
KOBİ’lerde İstihdam Edilen İşçi Sayısı (Bin)	13.760	14.130
KOBİ’lere Sağlanan Toplam Finansman (Milyon GBP)	107.720	103.882

Kaynak:<http://www.oecd.org/cfe/smes/SMEs-Scoreboard-2014.pdf>,23.12.2014

2009,2011 ve 2012 yılları arasında bir değerlendirme yapıldığında; İngiltere’de KOBİ’lere yapılan finansal destekler azalmasına karşın istihdamda artma yaşanmıştır. Bu durumda KOBİ’lerin finansmanı istihdama yönelik kullandıkları söylemek mümkündür.

Tablo 34. İngiltere’de 2013-2014 Yılları Arasında KOBİ’lere Bölgesel Gelişim Fonu (RGF) Aracılığıyla Sağlanan Destek Miktarları

Yıl	2013	2014
KOBİ’lere Sağlanan Fon Miktarı (Milyon GBP)	133	338
Fon Sağlanan KOBİ Sayısı	1700	5100

Kaynak:https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/367142/bis-14-974-RGF-annual-monitoring-report-2014.pdf,25.12.2014

Bölgesel kalkınma fonu aracılığıyla 2013-2014 yılları arasında KOBİ’lere sağlanan destek miktarında % 150’lik bir artış olduğu görülmektedir. Bölgesel kalkınmaya sağlanan destek miktarının artışı İngiltere’nin bölgesel gelişmişlik düzeylerini minimize etmeye çalıştığı ve Londra gibi metropol şehirlere göçleri engellemek istediği sonucuna varmak mümkündür.

Tablo 35. İngiltere’de 2013 Yılında KOBİ’lere İşletme Finansman Ortaklığı Programı (BFP) Aracılığıyla Sağlanan Destek Miktarı

İşletmede Çalışan Sayısı	Miktar (Milyon GBP)	%
0-249 (KOBİ)	219	26,5
250 +	608	73,5

Kaynak:https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/239447/business_finance_partnership_activity_report_final.pdf,25.12.2014

İşletme finansman ortaklığı programı vasıtasıyla 2013 yılında KOBİ'lere sağlanan destek miktarı işletmelere sağlanan destek miktarının sadece % 26,5 'ini oluşturmakta bu oran ise İngiltere'de KOBİ'lere işletme finansman ortaklığı programı aracılığıyla çok düşük miktarda destek sağlandığını göstermektedir.

Tablo 36. İngiltere'de 2005-2011 Yılları Arasında KOBİ'lere CDFA Aracılığıyla Sağlanan Destek Miktarı

İşletmede Çalışan Sayısı	Miktar (Milyon GBP) /Yıl						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0-9	10,6	10,6	10,5	10,1	11,4	11,8	13,4
10-249	4	4,7	5,3	7	21,4	15,8	9,7
0-249	14,6	15,3	15,8	17,1	32,8	27,6	23,1

Kaynak:<http://www.cdfa.org.uk/wp-content/uploads/2012/07/ICF-web-report-small.pdf>,25.12.2014

Toplumsal kalkınma finansman programı aracılığıyla 2005-2011 yılları arasında KOBİ'lere sağlanan destek miktarı değerlendirildiğinde; 2009 yılında destek tutarının en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Bu durumun ise 2009 yılında yaşanan ekonomik krizden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca 0-9 arası işçi çalıştıran işletmelere sağlanan destek miktarı yıl bazında birbirine yakın iken 10-249 arası işçi çalıştıran işletmelerde destek miktarları birbirinden oldukça farklıdır. Özellikle 2009 yılında 10-249 arası işçi çalıştıran işletmelerde destek tutarı 21,4 milyon ve en yüksek seviyedir. Buradan İngiltere'de bulunan 0-9 işçi çalıştıran mikro işletmeler krizden daha az etkilendiği ve kriz ortamlarında daha çabuk çıktıkları yorumu yapılabilir.

Tablo 37. İngiltere'de 2009-2013 Yılları Arasında İşletmelere İşletme Sermaye Fonları (ECF) Aracılığıyla Sağlanan Destek Miktarı

Yıl	2009	2010	2011	2012	2013
İşletmelere sağlanan Fon Tutarı (Milyon GBP)	759	588	362	338	408

Kaynak:<http://british-business-bank.co.uk/performance/performance/>,25.12.2014

İşletme sermaye fonları aracılığıyla 2009-2013 yılları arasında KOBİ'lere sağlanan finansman miktarı oranı 2009 yılında yaşanan ekonomik krize bağlı olarak diğer yıllara göre fazladır.

İş melekleri işbirliği yatırım fonu aracılığıyla 2011-2013 yılları arasında KOBİ'lere 100 milyon £ destek sağlanmıştır. Start-up loan programında 2012-2015 yılları için KOBİ'lere 120 milyon £ bütçe ayrılmıştır.

Ayrıca, 2013 yılında, İngiliz hükümeti KOBİ'ler için 2017 yılına kadar 22 milyar £ bütçe öngörmüştür. 2013 yılında 5 yıldan daha az sürede kurulmuş ve banka kredilerine başvuran KOBİ'lerin % 38'inin başvurusu reddedilmiştir. 2013 yılı itibariyle KOBİ'lerin banka kredilerini diğer finansman yollarına göre tercih etme oranı % 52 olmuştur. 2012-2013 yılları arasında KOBİ'lerin % 22'si kredi, hibe ve diğer destekler için başvuruda bulunmuştur. 2009-2012 yılları arasında KOBİ'lere sağlanan banka kredilerinde % 23'lük bir azalma yaşanmıştır ve bu durumdan hiçbir finansman alternatifi olmayan küçük ve yeni KOBİ'lerin % 70'i olumsuz etkilenmiştir. 2014 yılında mevcut KOBİ sayısı 5,2 milyondur ve KOBİ'lerde istihdam edilen çalışan sayısı 15,2 milyon ile tüm işletmelerde istihdam edilen çalışan sayısının % 60'ını oluşturmaktadır. 2014 yılında KOBİ'lerin toplam cirosu 1,6 trilyon £ olmuştur ve bu rakam ise tüm işletmelerinin cirosunun % 47'ine denk gelmektedir.

3.3.3. Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere Sağlanan Desteklerin Karşılaştırmalı Analizi

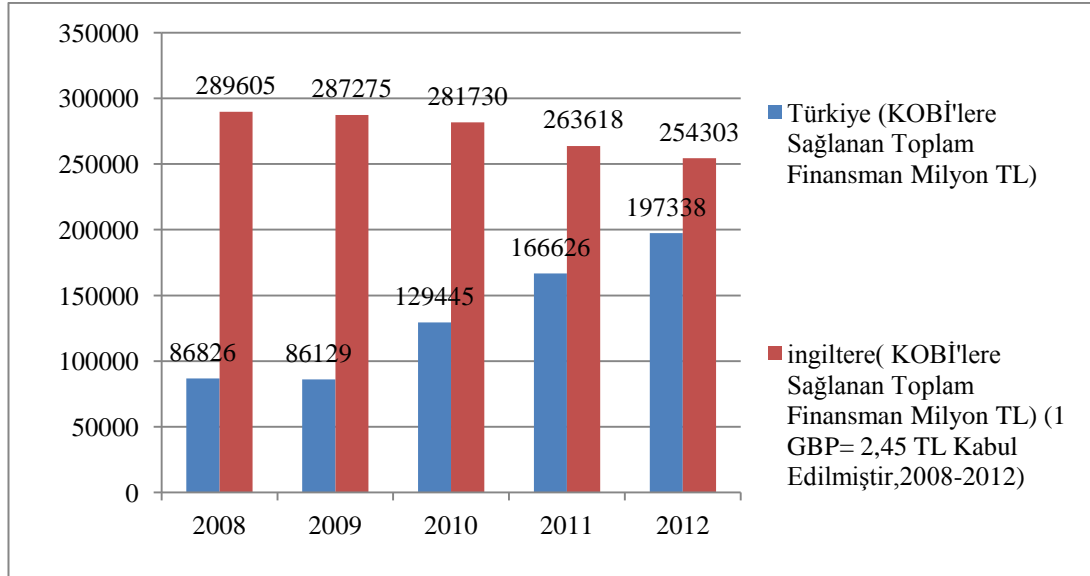
Türkiye ve İngiltere'de KOBİ'lere sağlanan Destekler, İngiltere ve Türkiye'den ilgili kurumlardan alınan veriler, OECD verileri ve Avrupa Birliğinde KOBİ'lerin 2012 yılındaki durumları değerlendirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 38. Türkiye’de ve İngiltere’de 2008-2012 Yılları Arasında KOBİ’lere Sağlanan Destek Miktarları

Ülke /Yıl	2008	2009	2010	2011	2012
Türkiye (KOBİ’lere Sağlanan Toplam Finansman Milyon TL)	86.826	86.129	129.445	166.626	197.338
İngiltere (KOBİ’lere Sağlanan Toplam Finansman Milyon TL) (1 GBP = 2,45 TL Kabul Edilmiştir, 2008-2012)	289.605	287.275	281.730	263.618	254.303
Türkiye'deki KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansmanın İngiltere'deki KOBİ'lere Sağlanan Toplam Finansmana Oranı	% 30,6	% 30	% 45,9	% 63,2	% 77,6

Kaynak:<http://www.oecd.org/cfe/smes/SMEs-Scoreboard-2014.pdf>,23.12.2014

2008-2012 yılları arasında İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan toplam finansman azalırken, Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan toplam finansman artmaktadır. 2008 yılında Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan toplam finansmanın İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan toplam finansmana oranı % 30,6 iken 2012 yılında bu oran % 77,6’ya yükselmiştir.

Şekil. 12 Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere Sağlanan Toplam Finansman Miktarlarının Karşılaştırılması, 2014

Kaynak:<http://www.oecd.org/cfe/smes/SMEs-Scoreboard-2014.pdf>,23.12.2014

2008-2012 yılları arasında İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan toplam finansman oranı düşerken Türkiye’de artmaktadır. Bu durumdan Türkiye’nin KOBİ’lere daha fazla finansman sağladığı ve KOBİ’ler vasıtasıyla ekonomik ve sosyal kalkınmayı hedeflediği sonucuna varılabilir.

Tablo 39. Avrupa Birliğinde KOBİ’lerin Durumu, 2012

	Mikro	Küçük	Orta	KOBİ	Büyük	Toplam
İşletme Sayısı	19.143.521	1.357.533	226.573	20.727.627	43.654	20.771.281
%	92,2	6,5	1,1	99,8	0,2	100
Çalışan Sayısı	38.395.819	26.771.287	22.310.205	87.477.311	42.318.854	129.796.165
%	29,6	20,6	17,2	67,4	32,6	100
Ekonomiye Katkı EUR Milyon	1.307.361	1.143.936	1.136.244	3.587.540	2.591.732	6.179.271
% (Cirodaki Pay)	21,2	18,5	18,4	58,1	41,9	100

Kaynak:http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:gC7LLe7UDMMJ:ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2012/annual-report_en.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, 12.12.2014

2012 yılında, Avrupa Birliğinde KOBİ’ler tüm işletmelerin % 99,8’ini toplam çalışan sayısının % 67,4’ünü ve ekonomiye katkının % 58,1’lik kısmını oluşturmaktadır. Aynı yıl İngiltere’de KOBİ’ler toplam işletmelerin %99,8’ini, Türkiye’de ise KOBİ’ler toplam işletmelerin % 99,8’ini oluşturmaktadır. Bu durum Türkiye’de KOBİ sayısının tüm işletme sayılarına oranının Avrupa Birliği ve İngiltere’deki KOBİ sayısı oranı ile aynı seviyede olduğunu göstermektedir. 2012 yılında Türkiye’de KOBİ’lerde çalışan sayısının oranı (istihdam oranı) % 75,8 olup, bu oran Avrupa Birliği ülkelerindeki KOBİ istihdam oranından (% 67,4) ve İngiltere’deki KOBİ istihdam oranından (%59,1) fazladır. Türkiye’deki KOBİ’lerin cirodaki payı %63,3 iken, Avrupa Birliğindeki KOBİ’lerde % 58,1 ve İngiltere’deki KOBİ’lerde % 48,8’dir.

İngiltere’de faaliyet gösteren Bölgesel Gelişim Fonu ve Türkiye’de faaliyet gösteren Kalkınma Ajansları birbirine benzer görevleri üstlenmekte ve KOBİ’lere sağladıkları mali desteklerle bölgesel kalkınmayı hedeflemektedir. İngiltere’de 2014 yılında Bölgesel Gelişim Fonu tarafından KOBİ’lere sağlanan destek tutarı 2013 yılındaki tutarın yaklaşık 2,5 katı iken, Türkiye’de Kalkınma Ajansları tarafından 2014 yılında KOBİ’lere sağlanan destek tutarı 2013 yılındaki tutarın 2,8 katıdır.

Bölgesel Gelişim Fonu tarafından 2014 yılında sağlanan tutar 338 milyon £, yaklaşık 1100 milyon TL iken, Kalkınma Ajansları tarafından sağlanan tutar yalnızca 264 milyon TL'dir. Bu durumdan Türkiye'de faaliyet gösteren kalkınma ajanslarının KOBİ'lere daha fazla destek sağlaması gerektiği anlaşılmaktadır.

İngiltere'de İş Melekleri Yatırım Fonu vardır. Türkiye'de ise Sermaye Piyasası Kurumu 2014-2016 strateji planında crowdfunding programını gündeme getirmiştir. Bu programın Türk KOBİ'leri için faydalı olacağı düşünülmektedir.

İngiltere'de mevcut bulunan start-up loan programının girişimciler ve yeni işletme kuracaklar için büyük bir fırsat olduğu kesindir. Türkiye'de girişimcilere işe başlamadan nakdi ödeme yapan kurum sayısının az oluşu ve böyle bir programın yürürlükte olmayışı büyük bir dezavantajdır. KOSGEB girişimcilere 30000 TL hibe (hibe oranı girişimcinin bulunduğu bölgeye, girişimcinin cinsiyetine ve engelli olup olmamasına göre değişiklik göstermektedir) desteği sağlamaktadır. Fakat kurum girişimcilik eğitimini başarı ile tamamlayan girişimci adaylarından önce harcama yapmalarını, bu harcamaları belgelendirmelerini talep etmekte ve daha sonra ödemeyi gerçekleştirmektedir. Ödemeler bazı durumlarda 6 ay kadar sürebilmektedir. Türkiye'de yaşanan olumsuz bir durum veya doğal afette KOSGEB'in bütçesi (örneğin, Van depreminde KOSGEB'in bütçesi deprem nedeniyle aktarıldı) başka birimlere aktarılmaktadır. Böylelikle girişimciler ve KOBİ'ler bu duruma bağlı olarak, finansal güçlükler yaşamaktalar ve devlet desteklerine olan güvenleri olumsuz etkilenmektedir. Devlet olası tehdit ve tehlikeler için yedek bir bütçeyi hazır bulundurmalı ve KOSGEB, İŞKUR ve TÜBİTAK gibi KOBİ'lere destek sağlayan kurumların bütçelerine ne olursa olsun dokunmamalıdır. KOSGEB bütçesi her yıl revize edilerek artırılmasının ve girişimci adaylarına iş kurma sürecinde önceden nakdi ödeme yapılmasının KOBİ'lerin sürdürülebilirliği adına daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

3.3.4. SWOT Analizi

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) analizi, güçlü yönler (strengths), zayıf yönler(weaknesses) , fırsatlar(opportunities), tehditler (threats) kelimelerinin İngilizce baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. SWOT analizinin yapılmasındaki amaç; stratejinizi etkileyebilecek iç ve dış faktörlerle güçlü ve zayıf yönlerinizi belirleyerek, amaçları, hedefleri ve faaliyetleri gözden geçirmektir¹⁸⁰.

Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan desteklerin güçlü ve zayıf yönlerinin, fırsat ve tehditlerinin karşılaştırılması Türkiye de KOBİ’lere sağlanan mevcut desteklerin geliştirilmesi, yeni destek programlarının gündeme getirilmesi ve en önemlisi Türkiye ekonomisinin lokomotifini olan KOBİ’lerin daha kapsamlı desteklenerek Türkiye’nin her anlamda gelişmesine katkı sağlamak amacıyla SWOT analizi yapılması oldukça önemlidir.

¹⁸⁰ Nurhan Yentürk, Yiğit Aksakoğlu, **Proje Döngüsü Yönetimi-I: Proje Teklifi Yazma, İzleme ve Değerlendirme**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2006

Tablo 40. Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere Sağlanan Destekler SWOT Analizi

FIRSATLAR	ÜSTÜNLÜKLER
<p>-Türkiye gelişmekte olan bir ülke olduğu için birçok alanda KOBİ’ler faaliyet gösterme imkanı bulabilirler</p> <p>-Avrupa Birliği süreci ve programlarına katılım, küçük işletmeler yasaının getirdiği yükümlülüklerden dolayı Türkiye’nin KOBİ’lere önem vermek zorunda olması</p> <p>-Türkiye’nin genç bir nüfusa sahip olması</p> <p>-Türkiye de iş gücünün Avrupa Birliğindeki ülkelere ve İngiltere’ye oranla ucuz olması</p> <p>-Türkiye de KOBİ’ler için izlenen birçok program ve politikanın uluslararası standartlara göre tasarlanmış olması</p> <p>-Türkiye’ye doğrudan yapılan yabancı yatırımlarda artış</p> <p>- AB uyum sürecinde KOBİ’lere sağlanan desteklerdeki artış</p>	<p>-Türkiye’de KOBİ’lere yüklenen aşırı vergi ve prim yüküne rağmen KOBİ’lerin ayakta durabiliyor olması</p> <p>-Girişimciliğin Türkiye’de birçok kurum ve kuruluşça eski yıllara oranla daha fazla destekleniyor olması</p> <p>-Türk kültürünün İngiliz kültürüne olan üstünlüğüne bağlı olarak, müşterilerle ikili ilişkilerde Türkiye’deki KOBİ’ler daha başarılı</p> <p>-Ana sanayiye yan sanayi olarak fason çalışma imkanının fazla olmasında bağlı olarak, birçok KOBİ’nin birlikte hareket ederek büyük bir işletmenin görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi, işbirliği güç birliği anlayışı</p> <p>-Türkiye’nin AB ülkeleri, diğer ülkeler yakınlığı ve jeopolitik önemi</p>
TEHDİTLER	ZAYIFLIKLAR
<p>-Türkiye’nin sınır ülkelerinde yaşanan iç savaş, siyasi sıkıntılar ve benzeri durumların Türkiye’nin iç ve dış ticaretine olumsuz etkisi</p> <p>-Türkiye’de olası yaşanabilecek siyasi istikrarsızlığa bağlı olarak, ekonomik belirsizlik ve döviz piyasasındaki dengesizlikler</p> <p>-Küresel baskılara bağlı olarak, gelişmiş ülkelerin Türkiye’nin büyüme ivmesini yavaşlatmak istemesi</p> <p>-Çin ve diğer uzak doğu ülkelerinde izlenen politikalara (iş gücü, enerji, devlet destekleri gibi) bağlı olarak, Türkiye ekonomisi ve dış ticaretinin olumsuz etkilenmesi</p>	<p>-Türkiye deki KOBİ’lerde enerji ve taşıma gibi konularda altyapı eksikliği</p> <p>-Profesyonel yönetim tarzı eksikliği</p> <p>-Finansal güç ve öz sermaye eksikliği</p> <p>-Nitelikli personel ve uzman kadro eksikliği</p> <p>-Ar-Ge’ye verilen önem ve Ar-Ge yapısındaki eksiklikler</p> <p>-Elektronik ticaretteki yetersizlikler</p> <p>- Çin ve diğer uzak doğu ülkelerindeki ucuz işçilikle mücadele edecek seviyede devletin KOBİ’lere özel politikalar geliştirememesi</p> <p>- Enerji, akaryakıt ve ham maddenin aşırı pahalı olması</p> <p>- KOBİ’lerin katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yönelmesinde yaşadığı sıkıntılar</p>

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin ekonomik ve sosyal kalkınmaya yapmış oldukları pozitif etkiler, esnek üretim yapıları ve pazarda meydana gelen değişimlere çabuk adapte olma yetenekleri KOBİ'lerin ne kadar önemli olduğunu gündeme getirmiştir.

2012 yılında Türkiye'de KOBİ'ler ithalatta %62,6, istihdamda % 75,8, toplam ciroda % 63,3 ve faktör maliyeti ile katma değerde % 54,2 paya sahiptir. KOBİ'ler Türkiye'de bulunan bütün işletmelerin ise %99,8'ini oluşturmaktadır. Bu veriler, KOBİ'lerin ekonomide ve Türkiye'nin gelişmesinde en önemli aktör ve lokomotif olduğunun göstergesidir.

2014 yılı için Türkiye'de işletme sahibi için minimum Bağ-kur primi yaklaşık 390TL ve sigorta primi (vergiler dahil) yaklaşık 450 TL olarak hesaplanmıştır¹⁸¹. 2014 yılı için İngiltere'de self-employed ve sole trader gibi kendi işinde çalışanlar için Türkiye'de Bağ-kur sistemine benzer prim ödemesinin maliyeti ise 13-14 GBP (yaklaşık 50 TL) olarak hesaplanmıştır. İngiltere'de bir işyerinde çalışan personel almış olduğu ücretin % 20 oranından başlamak üzere fazla çalışma saatlerine bağlı olarak vergi ödemektedir¹⁸². Türkiye'de işverenler üzerindeki sigorta primi yükü oldukça fazladır. Bu durumda Türkiye'de işyerinde işçi çalıştıran veya kendi namına çalışan işletme sahiplerinin sigorta ve Bağ-kur prim ödemelerinin azaltılmasının ve KOBİ'ler üzerindeki yükünün hafifletilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada, İngiltere ve Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan destekler ile bu desteklerin istihdam, dış ticaret ve ciro ile olan ilişkileri analiz edilmiştir. Genel bir değerlendirme yapıldığında, İngiltere'de 2011-2014 yılları arasındaki verilere göre; KOBİ'lere sağlanan destek miktarının azalmasına bağlı olarak, KOBİ sayısının her yıl arttığı ve buna bağlı olarak istihdam ve ciroda artış yaşandığı görülmüştür. Türkiye'de ise 2009-2013 yılları arasındaki verilere göre; KOBİ'lere sağlanan destek miktarının artmasına rağmen KOBİ sayısının her yıl arttığı, istihdamda azalma yaşandığı, ihracat ve ciroda yıllar arası çok büyük değişimler olmadığı görülmüştür.

¹⁸¹ www.sgk.gov.tr,[28 Kasım 2014], s. 1.

¹⁸² www.hmrc.gov.uk ,[28 Kasım 2014], s. 1.

Bu durum Türkiye ve İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan destekler ile istihdam arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Türkiye’de faaliyet gösteren KOBİ’lerin daha fazla desteklenmesi ve bu desteklerin istihdam, ciro, dış ticaret ve diğer ekonomik faktörleri ne kadar etkilediğinin sürekli değerlendirilerek KOBİ’ler için stratejik eylem planlarının oluşturulması gerekmektedir. 2008-2012 yılları arasında, Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan destek miktarı artarken İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan destek miktarı azalmaktadır. Bu durum değerlendirildiğinde, İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan desteklerin Türkiye’de KOBİ’ler sağlanan desteklere oranla daha etkin ve işlevsel olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye’nin özellikle 2008-2012 yılları başta olmak üzere son on yılda İngiltere’nin izlemiş olduğu KOBİ destek politikalarını analiz ederek Türkiye’de uygulaması gereklidir.

Ayrıca KOBİ’lere sadece finansal destek vermenin KOBİ’leri geliştireceği ve KOBİ’lerin istihdamdaki, dış ticaretteki, cirodaki paylarını artıracacağı düşüncesinden uzaklaşmak gerekmektedir. KOBİ’lere yönetim, personel, dış ticaret, pazarlama ve diğer faaliyetler için danışmanlık hizmeti verilmesi gerekmektedir. KOSGEB’in görev ve sorumluluklarının artırılması, girişimciliğin ve girişimcilik eğitimlerinin öneminin anlaşılması gerekmektedir.

KOBİ’lerin kredi kullanımında ve hibe programlarından faydalandırılmasındaki güçlüklerin ortadan kaldırılarak finansmana daha kolay ulaşmalarına imkan sağlanmalıdır.

Türkiye’nin İngiltere gibi gelişmiş ülkelere göre kayıt dışı istihdam konusunda izlediği politikaların çok yetersiz olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda İngiltere’de KOBİ’lere sağlanan destek tutarı azalmasına rağmen KOBİ’lerin istihdamdaki payı artmaktadır. Türkiye’de ise KOBİ’lere sağlanan finansman tutarı artmasına rağmen istihdamda artış olmamaktadır. Türkiye’de kayıt dışı istihdam oranı SGK 2012 yılı verilerine göre yaklaşık % 39’dur¹⁸³. Bu durumun Türkiye’de faaliyet gösteren ilgili kamu kurum kuruluşları ve sivil toplum örgütlerince daha fazla araştırılarak sayısal olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğer kayıt dışı istihdam oranına bağlı olarak KOBİ’lerde istihdam oranının olması gerekenin altında olduğu belirlenirse; Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan desteklerin etkin olduğu aksi bir

¹⁸³ http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/kayitDisi/kayitdisi_istihdam, [28 Kasım 2014], s.1.

durum var ise KOBİ'lere sağlanan desteklerin etkin olmadığı sonucuna varılacaktır. Böyle bir durumda ise, acil KOBİ eylem planlarının oluşturulması gereklidir.

İngiltere'de KOBİ'lere destek sağlayan kurum ve kuruluşlar, destek türleri hakkında detaylı bilgilerin alınabileceği bir web sitesi mevcut ve BIS tarafından kontrol edilmektedir. İngiltere'de faaliyet gösteren BIS, Türkiye'de Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile benzer görev ve sorumlulukları yürütmektedir. Fakat ülkemizde Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının BIS'e oranla KOBİ'lere destek sağlamakta ve yön vermede yetersiz kaldığı kanısına varılmıştır. Bu bağlamda, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, KOBİ'lere destek veren kuruluşlar ve destek türleri hakkında detaylı bilgi içeren web sitesi oluşturması gerekmektedir.

Türkiye'de KOBİ'lere mesleki bilgisi olan vasıflı, dil becerisi olan nitelikli personel desteği ve danışmanlık desteği sağlanarak KOBİ'lerin, istihdam, dış ticaret ve cirodaki payları artırılabilir. Ayrıca KOBİ'lere sağlanan desteklerin KOBİ'lerce hangi alanlarda ve nasıl kullanıldığının izlenmesi ve kontrolünün sağlanması gerekmektedir. KOBİ'lerde istihdam artışının sağlanması için personel destek teşvik miktarlarının artırılması gerekmektedir. KOBİ'lerin ekonomik anlamda güçlenmesi için tüm vergilerde ve sigorta primlerinde indirim yoluna gidilmeli ve birtakım esneklikler sağlanmalıdır. KOBİ'lere destek sağlayan KOSGEB, TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları gibi kurumların bütçelerinde, bu kurumlarda çalışan personel sayısında ve kurumların irtibat noktası sayısında artışa gidilmelidir.

Türkiye'de KOBİ'ler ile en fazla ilgili olan kurum KOSGEB'dir. Bu duruma bağlı olarak KOSGEB'in mevzuatında değişiklikler yapılmalıdır. Özellikle faizsiz kredi desteğinin 2013 yılı öncesinde olduğu gibi KOBİ'lere sağlanması gerekmektedir. KOSGEB bütçesinin her yıl değişen oranlarda artırılması ve destek mekanizmalarının daha basit ve KOBİ'lerce uygulanabilirliğinin sağlanması gereklidir.

Çalışmadan çıkan sonuçların literatüre olan ve yapılacak araştırmalara yönelik katkıları kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- İngiltere'de bulunan İş Melekleri Yatırım Fonu programına benzer finansal destek mekanizmalarının Türkiye'de kadınlar için uygulanması gerekmektedir.
- İngiltere'de mevcut bulunan Starts- up Loan programı kendi işini kurmak isteyen girişimcilere önceden nakdi ödeme yapan bir programdır. KOSGEB başta olmak üzere TÜBİTAK ve diğer kuruluşlar girişimcinin harcamalarını

belgelendirmesine istinaden belirli oranlarda hibe ya da kredi desteği sağlamaktadır. Girişimcilerin iş kurma sürecinde yaşadıkları finansal sorunların ortadan kaldırılması adına Türkiye’de mevcut bulunan bu kurumlarında KOBİ’lere Starts-up Loan programı benzeri bir program oluşturarak önceden nakdi ödeme yapması faydalı olacaktır.

- KOSGEB’in 2013 yılına kadar izlemiş olduğu kredi faiz desteğini acilen eylem planı haline getirerek tekrar uygulamaya alarak, KOBİ’lerin yaşadıkları finansal sıkıntılardan kurtulmalarına yardımcı olması gerekmektedir.
- İngiltere’de KOBİ’lerin faydalanacağı destek türleri ve destek veren kuruluşlar hakkında detaylı bilgilere ulaşabileceği bir web portalı mevcuttur ve BIS tarafından koordine edilmektedir. Türkiye’de benzer görevi üstlenmesi gereken Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının KOBİ’lere verilen destekleri koordine etmesi ve bir web portalı oluşturması gereklidir.
- Çin ve diğer uzak doğu ülkelerindeki ucuz işçilikle mücadele edecek seviyede devletin KOBİ’lere özel politikalar geliştirmesi gerekmektedir.
- Türkiye’de KOBİ’lerin kullandığı enerji, hammadde ve akaryakıtın ucuzlatılması gerekmektedir.
- KOBİ’lerin Ar-Ge’ye ve katma değeri yüksek olan ürünlerin üretimine yönlendirilmesi gerekmektedir.
- KOBİ’lere nitelikli personel konusunda daha fazla destek sağlanması gerekmektedir.
- KOSGEB ve TÜBİTAK gibi KOBİ’lere destek sağlayan kuruluşların bütçeleri kesinlikle başka kurum ya da kuruluşlara aktarılmamalıdır.
- Türkiye’de yaşanabilecek olası siyasi istikrarsızlığa bağlı olarak, ekonomik belirsizlik ve döviz piyasasındaki dengesizliklerden KOBİ’lerin etkilenmemesi adına devletin KOBİ’leri koruyan politikalar belirlemesi gerekmektedir.
- Küresel baskılara bağlı olarak, gelişmiş ülkelerin Türkiye’nin büyüme ivmesini yavaşlatmak istemesi sonucunda, Türkiye ekonomisinin lokomotif görevini üstlenen KOBİ’lerin önüne çıkabilecek bir takım engellerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

- KOBİ'lere dış ticaret konusunda danışmanlık desteği sağlanarak, dış ticaretten KOBİ'lerin daha fazla pay almasının sağlanması gerekmektedir.
- KOBİ'lerde kayıt dışı istihdamın ortadan kaldırılabilmesi ve çalıştırılan personelin nitelik kazanması adına, KOBİ'lere yapılan personel desteğinin artırılması gerekmektedir.
- KOBİ'lerin ekonomik ve sosyo-kültürel kalkınmadaki rollerinin kavranması adına, KOBİ'lere destek veren kuruluşlar ve destek türleri hakkında daha fazla akademik çalışma yapılması gerekmektedir.

Bundan sonraki yapılacak olan çalışmalarda, Almanya, Japonya ve ABD başta olmak üzere diğer ülkelerde KOBİ'lere sağlanan destekler ve KOBİ'ler için izlenen politikaların değerlendirilerek, Türkiye'deki KOBİ'ler için izlenen politikalarda uygulanabilirliğinin araştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz Ar Aybeniz ve İskender Hüseyin, “Türkiye de KOBİ’ler ve KOBİ’lerde Planlama Uygulama ve Denetim ”, Mevzuat Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 87, 2005.
- Akgemci Tahir “KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler”,KOSGEB Yayınları, Ankara, Haziran 2001,s.65.
- Altunışık Remzi, Coşkun Recai, Bayraktaroğlu Serkan ve Yıldırım Engin. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Geliştirilmiş 7.baskı, Adapazarı: Sakarya Kitapevi, 2012, s. 72.
- Ayık Yusuf Ziya ve Keskin Gülümser, “KOBİ’lerin Genel Sorunları ve Düşünülen Çözüm Önerileri Üzerine Erzurumda Bir Uygulama”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 12, Sayı:2, 2008, s.469-481
- Bakanlar Kurulu, “ Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”,[20 Aralık 1994], s.1.
- Bakanlar Kurulu, “ Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun”,[8 Şubat 2006], s. 3.
- Bakanlar Kurulu, “ Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasında Dair Yönetmelik”,[4 Kasım 2012], s. 1-3
- Bakanlar Kurulu“ 3332 Sayılı Kanuna İlişkin 2013/4286 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın 6. Maddesine İstinaden Türk EXİMBANK KOBİ İhracata Hazırlık Kredileri Uygulama Esasları (20.05.2013 Revizyonu)”,[25 Şubat 2013], s. 2.
- Bakanlar Kurulu, “ Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun”,[12 Nisan 1990], s. 2.
- Bakanlar Kurulu, “ Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasında Dair Yönetmelik”,[4 Kasım 2012], s. 1-3

- Bakanlar Kurulu, ‘‘ Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun’’,[24 Temmuz 1963], s. 1-3
- Bakanlar Kurulu, ‘‘ Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’’,[18 Mayıs 2007], s.2.
- Bakanlar Kurulu, ‘‘Türkiye İş Kurumu Kanunu’’,[5 Temmuz 2003], s.2.
- Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı ‘‘İŞKUR ve İstihdam Teşvikleri’’
<http://www.baka.org.tr/uploads/73753-iskurveistihdamtesvikleri-eylul2012-mc.pdf>,[21Kasım 2014], s. 1.
- Bilici Nilgün ve Kolçak Menşure. KOBİ'lere Sağlanan Finansal Desteklerin Üretim ve İstihdama Katkıları: Erzurum Alt Bölgesinde (Erzurum-Erzincan-Bayburt) Bir Uygulama, (Erzurum: Erzurum SMMO Eğitim Yayınları, 2013), s. 12.
- Bilim Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ‘‘ KOBİ'ler ve Girişimcilerin Türk Ekonomisindeki Yeri ve Önemi’’, Kalkınmada Anahtar Verimlilik, Cilt:24 Sayı:287, s.4
- Cabinet Office ‘‘Making Government Business More Accessible to SMEs’’,Agust 2013, s.3.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/231994/SME_Two_Year_On_Report.pdf,[18 Kasım 2014]
- Curran James ‘‘What Is The Small Business Policy in The UK For? Evaluation and Assessing Small Business Policies ’’, International Small Business Journal, Cilt:18, sayı:3, 2000,s.36-50
- Çelik Adnan ve Akgemci Tahir. Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler, İkinci Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi, 2007, s. 118.
- Çetinkaya Emel ve Erdoğan Ekrem ‘‘Küresel Ekonomik Krizin KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri: Sakarya'daki KOBİ'ler Üzerine Bir Araştırma’’, Çimento İşveren, Cilt:24, sayı:5, 2010, s.30-41
- Danes Micheal Anyadike, Bonner Karen ve Hart Mark ‘‘Business Startups, Closures and Economic Churn: A review of the Literature’’, National Institute of Economic and Social Research , London, 2006,
- Delibaş Hülya. ‘‘Türkiye, İngiltere, Almanya ve Finlandiya Biyoloji Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması’’, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007), s. 8-9.

- Department for Business Innovation & Skills ‘‘ SMEs Access to Finance Schemes: Measure to Support SME Growth’’ April 2013, s.19, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/192618/bis-13-p176b-sme-access-to-finance-measures.pdf,[26 Kasım 2014]
- Department For Business Innovation & Skills‘‘SMEs: The Key Enablers of Business Success and The Economic Rationale For Government Intervention’’ BIS Analysis Paper 2, December, 2013, s.9.
- Dilik Bedri, Duran Mustafa ‘‘Türkiye de Uygulanan KOBİ Politikası ve Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi’’, Hazine Dergisi, Nisan,1998,s.62-64.
- Doğanay Kerim, ‘‘İhracata Yönelik Devlet Yardımları’’Dış Ticaret Müsteşarlığında Sunum,<http://abm.tobb.org.tr/haberler/abdisbirliigi/Kerim%20Doganay%20Sunu%C5%9F.ppt> ,[13 Kasım 2014], s. 3
- DPT; Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), KOBİ Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s.3,
- Kahraman Sibel. ‘‘KOBİ’lerin Sorunları ve Çözüm Önerileri: Bursa Alan Araştırması’’, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, 2012), s. 105.
- Kavcıoğlu Şahap, ‘‘Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinde Türkiye’de KOBİ’ler ’’, Akademik Araştırmalar Dergisi, , Sayı:56, 2013, s.185-214
- Kilimci Songül. ‘‘Almanya, Fransa, İngiltere ve Türkiye’de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması’’, (Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2006), s.15.
- Kingston Smith ‘‘Success in Challenging Times: Key Lessons for UK SMEs’’, University of Surrey, October 2012, s.2.
- KOBİ stratejisi ve Eylem Planı 2011-2013, Ankara, Nisan 2011, s.36.
- Kolçak Menşure ve Bilici Nilgün, ‘‘KOBİ’lere Sağlanan Finansal Desteklerin Üretim ve İstihdama Etkileri NUTS-II TRA-I Bölgesinde Bir Uygulama’’, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 17, Sayı:3, 2013, s.291-312
- Kuivalainen Olli ve Diğerleri, ‘‘ International Pattern of Small and Medium Sized Enterprises ’’International Marketing Review, Cilt:29, Sayı:5,2012, s.448-465

- Li-Min Chang ve Diğerleri, “Effects of IS characteristics on e-business success factors of small- and medium-sized enterprises”, *Computers in Human Behavior*, Cilt: 27, Sayı:6, 2011, s.2129-2140
- Mason Geoff, Bishop Kate ve Robinson Catherine “Business Growth and Innovation: The wider impact of rapidly-growing firms in UK city regions” NESTA, 2009.
- Mole Kevin “Augmenting Productivity Growth in SMEs” 2002.
- Narin Müslüme ve Akdemir Sevim, “Türkiye de KOBİ’lere Sağlanan Destekler”, *Gazi Üniversitesi İktisat Bölümü Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 55, 2005,s.44
- OECD, “Türkiye’deki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Mevcut Durum ve Politikalar”, <http://www.oecd.org/industry/smes/33705673.pdf>, [18 Kasım 2014], s.6
- Ören Kenan “Avrupa Birliği ve Türkiye’nin Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere (KOBİ) Sağladığı Devlet Teşvikleri ve Kullanım Alanlarının Karşılaştırılması Nevşehir İli’nde Bir Uygulama”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:4, sayı:2, 2003,s.105- 119
- Öz Ersan, Yılmaz Beytullah “KOBİ’lerin Dış Ticarete Açılımlında Dış Ticaret Şirketlerinin Rolü”, *Çimento İşveren*, Kasım,2007,s.16-29
- Özdemir Süleyman, Halis Ersöz Yunus ve Sarıoğlu İbrahim “İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ’lerin Desteklenmesi”, *İTO Yayınları*,2007,Yayın no:2006-45,s.3
- Öztürk Özkan. “İstihdam Konusunda KOBİ’lerin Önemi ve KOBİ Alanında Eğitim İstihdam İlişkisi Açısından Kamu İstihdam Kurumunun Rolü ”, (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, ÇSGB Türkiye İş Kurumu, 2007), s. 29.
- Pişkinsüt Ece, “Girişimciliğin Türkiye’deki Ekonomik Kalkınmaya Etkileri: KOBİ örneği”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 2, 2011, s.102.
- Riding Allan, Madill Judith and Haies George, “Incrementality of SME Loan Guarantees” *Small Business Economics*, Cilt: 29, Sayı:1,2007, s.47-61.
- Robinson Catherine, Aznar Ana Rincon ve B. O’Leary “Jon Creation and Destruction in The UK:1998-2010”, *Aston University Economic&Strategy Group*, Birmingham, BIS, 2011, s.5.
- Sait Rifat. “Türkiye Ekonomisinde KOBİ’ler ve Avrupa Birliği’ne Uyumları”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, 2006), s. 19.

- Sariaslan Halil. Türkiye Ekonomisinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, İmalat Sanayinde Sorunlar ve Yeni Stratejiler, TOBB Genel Yayın No: 309, BÖM:35, Ankara, 1996.
- Sarıkahya Mehmet “Mobilya Endüstrisinde KOBİ’lere Verilen Devlet Desteklerinin Firmalar Üzerindeki Etkileri (Ankara Örneği)”, Politeknik Dergisi, Cilt:15, sayı:4, 2012,s.177-183
- Sarısoy İdris ve Beşer Mustafa Kemal, “İndirimli Kurumlar Vergisi Oranının Küçük ve Orta Ölçekli İşletme Faaliyetleri Üzerindeki Etkisi: Seçilmiş OECD Ülkeleri İçin Panel Regresyon Analizi”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 20, Sayı:1, 2011, s.407-422
- Soydal Haldun, “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde E-ticaret”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:15, 2006, s.553-569
- T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü. İngiltere’de KOBİ’ler İçin Devlet Destekli Finansman Yolları, [1 Mart 2014],s.6.http://esnaf.gtb.gov.tr/data/5383452a487c8e3080f6cee7/%C4%B0ngiltere%20Rapor_u.pdf,[15 Kasım 2014]
- Timurçin Deniz. “Türkiye de Kobi’lerin Rekabet Gücü ve Rekabet Üstünlüğü Sağlamada Kümelenmenin Etkisi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2010), s. 98.
- Türkiye İstatistik Kurumu, “Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri 2014, Haber Bülteni”,Sayı:18521, [2 Ekim 2014], s. 1-3
- Türkiye İstatistik Kurumu, “Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri 2014, Haber Bülteni”,Sayı:18521, [28 Kasım 2014], s. 1-3
- Türkoğlu Musa ve Çelikkaya Süha, “Türkiye de KOBİ’lere Yönelik Ar-GE Destekleri”, Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt: 3, Sayı:2, 2011, s.56-71
- Türkoğlu Adil, Karşılaştırmalı Eğitim, Dünya Ülkelerindeki Örneklerle, Adana: Baki Kitapevi, 1998
- Ulusoy Recep ve Akarsu Reyhan, “Türkiye’de KOBİ’lere Yapılan Destekler ve İstihdam Üzerindeki Etkileri”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 23, 2012, s.102
- United States International Trade Commission, Small and Medium-Sized Enterprises: Overview of Participation in U.S. Exports, Investigation No:332-508,Publication:4125, January 2010, s.2.

- Ültanır Gürcan, Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi, Ankara: Eylül Kitapevi, 2000
- Wagner B.A., Fillis Lan ve Johansson U. “E-business and E-supply Strategy in Small and Medium Sized Businesses (SMEs) ”, Supply Chain Management, Cilt:8, sayı:4, 2003,s.343-354
- Ward Matthew ve Rhodes Chris . Small Business and the UK Economy, House of Commons Library, [9 Aralık 2014] s,4.
- Yentürk Nurhan, Aksakoğlu Yiğit, Proje Döngüsü Yönetimi-I: Proje Teklifi Yazma, İzleme ve Değerlendirme, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2006
- Yıldız Selim Baha, “KOBİ’lere Sağlanan Kamu Desteklerinde Etki Değerlendirmesinin Önemi”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı:2, 2013, s.381-390.
- Yılmaz H. Banu, “Özel Sektörlerin Geliştirilmesi, Bölgesel Bazdaki KOBİ’lerin İyileştirilmesi Eğitim Programı ”, Ekonomik Forum Dergisi, Nisan 2010, s.52.
- Yörük Fatma. “KOBİ’lerde İnsan Kaynakları Yönetimi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2011), s. 6.
- İnternet Kaynakları
- <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=45921>, 18.12.2014
- <http://www.angelcofund.co.uk/about>,28.11.2014
- <http://www.aldermore.co.uk/resource-centre/business/business-news/2014/10/british-business-bank-s-strategy-for-supporting-smes/>,19.11.2014
- <http://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/government-grants-employment-productivity/>, 29.11.2014
- <http://www.bl.uk/bipc/pdfs/richardreport2008.pdf>, 29.11.2014
- <http://www.cbi.org.uk/business-issues/smes/exporting/>, 16.11.2014
- http://www.ekodialog.com/isletme_ekonomisi/kobiler_ve_ozellikleri.html,16.11.2014
- <http://www.ga.businessgrowthservice.greatbusiness.gov.uk/what-is-growthaccelerator/>,26.11.2014
- <http://www.growthbusiness.co.uk/growing-a-business/business-planning-and-expansion/2124953/the-importance-of-smes.shtml>, 16.11.2014
- <http://www.hmrc.gov.uk/manuals/camanual/ca23170.htm>,15.11.2014
- http://www.iskur.gov.tr/Portals/0/DuyuruEkleri/engellilere_yonelik_proje_destegi_basvuru_rehberi.pdf,23.11.2014

<http://inaneryilmaz.blogspot.com.tr/2013/01/tarama-yontemi-ve-nitel-arastirma.html>,29.11.2014
<https://www.kobilersizinicin.com/hazine-mustesarligi-faiz-destekli-yatirim-kredileri.aspx>,21.11.2014
<http://www.learndirect.com/help/about-learndirect/>,25.11.2014
<http://www.mesuttekin.com/2013/06/kobilerin-ekonomi-icindeki-yeri-ve.html>,16.11.2014
<http://www.mevzuat.net/fayda/basel2kriterleri.htm>,15.11.2014
<http://muhasebeturk.org/ecopedia/383-b/31813-basel-ve-nedir-nedemek.html>,15.11.2014
<http://www.parliament.uk/business/publications/research/briefing-papers/SN06078/small-businesses-and-the-uk-economy>, 15.11.2014
<http://www.smetoolkit.org/smetoolkit/en/content/en/7275/United-Kingdom-Overview>, 16.11.2014
http://www.sosyolojidernegi.org.tr/dergi/pdf/sos_aras_der_2011_2_piskinsut_eca.pdf, 16.11.2014
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=1005&ext=pdf>,28.11.2014
<http://www.startuploans.co.uk/about-us/>,27.11.2014
<http://www.tesk.org.tr/tr/calisma/istihdam/istihdam4.php>,18.11.2014
<http://www.tobb.org.tr/AvrupaBirligiDairesi/Dokumanlar/Raporlar/JaponyaRaporu.pdf>, 15.11.2014
http://www.usak.org.tr/analiz_det.php?id=17&cat=365365939#.VIxHmtKsVDQ,16.11.2014
<http://www.usitc.gov/publications/332/pub4125.pdf>, 13.11.2014
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:gC7LLe7UDMMJ:ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2012/annual-report_en.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, 12.12.2014
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3hWvyAnlOM4J:www.parliament.uk/briefing-papers/sn06152.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>,16.11.2014
www.biltek.sanayi.gov.tr
www.british-business-bank.co.uk
www.cdfa.org.uk
www.ekonomi.gov.tr

www.en.wikipedia.org

www.gov.uk

www.hmrc.gov.uk

www.kalkinma.gov.tr

www.kgf.com.tr

www.kobi.org.tr

www.kosgeb.gov.tr

www.mas.businessgrowthservice.greatbusiness.gov.uk

www.mfa.gov.tr

www.nesta.org.uk

www.oecd.org

www.sgk.gov.tr

www.sanayi.gov.tr

www.teskomb.org.tr

www.tkd.gov.tr

www.ttg.gov.tr

www.tubitak.gov.tr

www.tuik.gov.tr

www.zafer.org.tr